

AALBORG UNIVERSITET

“Her i Nykøbing Falster startede jeg mit liv”

En undersøgelse af enlige unge syriske flygtninges oplevelser af deres hverdagsliv og deres bestræbelser på at skabe en følelse af hjem i Nykøbing Falster

Af Sofie Ingvorsen Dall

Studienummer: 20141467

Vejleder: Kathrine Vitus

Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Institut for Sociologi og Socialt Arbejde
Aalborg Universitet, København

Anslag: 226.700

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
Problemfelt.....	6
Problemformulering	8
Uddybning af problemformuleringen.....	8
Konteksten.....	10
Integrationsloven	10
Guldborgsund kommune.....	12
Forskning på området	13
Min forskningsposition	15
Metodiske og etiske refleksioner	18
Indsnævring af undersøgelsesfokus.....	18
Præsentation af informanter.....	20
Interviews	22
<i>Interviewform</i>	22
<i>Intervenguide</i>	23
<i>Interviensituationen</i>	24
<i>Sproglige overvejelser</i>	25
<i>Transskription</i>	26
Analysetilgang.....	28
Validitetsbetragtninger	29
Teoretisk ramme	31
Analyse.....	35
Del 1 ”Her i Nykøbing Falster startede jeg mit liv”	36
- En ny begyndelse: udviklingen fra ankomsten til Nykøbing Falster	36
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	42
Del 2 ”Danske eller syriske venner?”	48
- Betydningen af sociale relationer	48
Del 2.1 ”Jeg er altid sammen med mine venner”	49
- <i>Sociale relationer til andre unge syrere lokalt i Nykøbing Falster</i>	49
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	50
Del 2.2 ”Jeg har lært meget af dem” - <i>Sociale relationer til etnisk danske familier</i>	54
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	56
Del 2.3 ”Jeg har ikke danske venner” - <i>Vanskeligheder ved at etablere sociale relationer til etnisk danske unge</i>	57
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	62
Del 2.4 ”Hver dag, jeg elsker min familie, jeg savner min familie” - <i>Sociale relationer til slægtninge udenfor Danmark</i>	64
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	65
Del 3 ”Sproget er nøglen til alt”	67
- Det danske sprogs betydning	67
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	71
Del 4 ”Hvis du er på universitet og herefter kommer i 9. klasse. Hvordan ville du føle det?”	75
- Uddannelsesønsker og -muligheder.....	75
<i>Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau</i>	78
Kritiske refleksioner over empiri og teori	82

Konklusion.....	85
Perspektivering.....	87
Litteraturliste.....	90
Bilag.....	96

Abstract

This thesis is concerned with how young refugees from Syria, living in Denmark without relatives, experience their everyday lives and how they strive to create a sense of home in Nykøbing Falster. It is based on qualitative interviews with five Syrian men, who have received asylum and been mandatorily settled in the Danish town Nykøbing Falster, where the integration programme structurally frames their lives.

It is argued that the informants are actively striving to create a sense of home through *processes of homemaking* by which they seek to establish social relations, improve their Danish language skills and get closer to an education in Denmark.

The analysis shows how the informants experienced feelings of loneliness, powerlessness and frustration in the first period after having arrived in Nykøbing Falster, because they did not have any social relations, who could support them in manoeuvring the Danish society. As they gradually become familiar with the town, get an insight into the Danish norms, develop meaningful everyday routines and practices, and especially when they learn Danish and establish social relations, they experience their everyday lives more positively. However, the analysis shows that the informants have difficulties creating social relations to young ethnic Danes in Nykøbing Falster. They often experience getting rejected or that social relations do not evolve into actual friendships. When they do succeed in creating these relations it affects them positively as they learned about Danish norms and practises, the Danish language and in general felt more accepted and included into the Danish society.

Furthermore, the analysis shows that social relations to other Syrians in Nykøbing Falster and transnational relations to their families abroad constitute an important support. Social relations to other young Syrians living in Nykøbing Falster have an important impact on their lives, because they support each other and help diminish the hardship of being separated from their families. Thus, these social relations contribute positively to the informants' opportunities to create a feeling of home in Nykøbing Falster.

Finally, it is shown that the informants experience decreased social mobility and a feeling of exclusion from the Danish society by attending the language school. First of all, they experience much better opportunities of learning Danish in informal social encounters than at the language school. Secondly, they feel distanced from the ethnic Danish population by attending the school. However, their expectation and

hope that their lives will improve in the future contribute to their continued and strenuous efforts to create a feeling of home in Nykøbing Falster.

Problemfelt

“Nykøbing bliver min by. Det er ligesom Aleppo”¹

I løbet af de seneste år er der kommet et stigende antal flygtninge til Danmark, og flygtninge fra Syrien udgør den største gruppe, der søger og opnår asyl. Således viser den seneste opgørelse fra Udlændingestyrelsen (2015), at syrere udgjorde 40% af de i alt 21.316 personer, der søgte asyl i 2015. Til sammenligning udgjorde den anden største nationalitet, iranere, 13%. Af målingen fremgår det, at langt størstedelen af de syriske asylansøgere var mænd i alderen 20-29 år, som var indrejst i Danmark uden medfølgende familie. (Udlændingestyrelsen 2015).

”Danmark står i disse år over for en stor udfordring med at modtage og integrere et ekstraordinært højt antal af flygtninge. En flygtningesituation, der sætter den kommunale modtagelses- og integrationsopgave under stort pres” (Regeringen og KL 2016). Med disse ord indledes topartsaftalen mellem regeringen og KL i marts 2016, hvormed den kommunale modtagelse og integration af flygtninge fremlægges som en ’stor udfordring’. Fra regeringens side eksisterer der et politisk fokus på flygtninge som et samfundsmæssigt problem, der søges minimeret ved at reducere antallet af asylansøgere gennem lovmæssige reguleringer og annoncer i den mellemøstlige presse (Altinget 2015). I integrationsloven, som fastsætter rammer for modtagelse og integration af nyankomne flygtninge, hersker der en forventning om, at det i høj grad er den enkelte flygtning, der aktivt skal gennemgå den integrerende proces og blive selvforsørgende i Danmark (Socialjura 2016a), men flygtninges oplevelser af og holdning til integrationsprocessen høres og medtages sjældent i den offentlige debat. Dette har bevirket, at jeg har fundet det nødvendigt at undersøge flygtninges egne oplevelser, erfaringer og praksisser.

Sideløbende med mit studie på Socialt Arbejde har jeg arbejdet som praktikant og projektmedarbejder i ungdomsorganisationen Dansk Flygtningehjælp Ungdom (DFUNK). Gennem interaktion og samtaler med unge flygtninge har jeg fået indblik i de mange udfordringer, som disse unge mennesker møder, når de tildeles asyl og boligplacering i en dansk kommune. Denne indsigt har motiveret mig til at undersøge, hvordan lige netop enlige² unge flygtninge fra Syrien, der er kommet til Danmark uden slægtninge, oplever, navigerer i og skaber et meningsfuldt hverdagsliv inden for integrationslovens strukturelle rammer.

¹ Hussein, en af specialets fem informanter.

² I nærværende speciale betegner jeg denne gruppe af flygtninge, som ikke har familie i Danmark, som enlige. Unge enlige flygtninge defineres som “flygtninge, der (...) er flygtet uden forældre eller anden familie, men som var over 18 år, da de søgte asyl i Danmark” (DFUNK.dk 2016).

Med udgangspunkt i kvalitative interviews med fem unge, mandlige flygtninge fra Syrien undersøger specialet, hvordan disse unge oplever, at de lokale, konkrete kontekster og relationer, de indgår i i Guldborgsund kommune, påvirker deres ønsker og muligheder for at blive en del af lokalsamfundet. Med midlertidig opholdstilladelse og et levet liv på mellem halvandet til to et halvt år i Nykøbing Falster befinder de unge flygtninge sig i en position, hvor nye og fremmede kontekster langsomt bliver velkendte og genkendelige samtidig med at de befinder sig i deres ungdomsår med håb og forventninger for fremtiden.

Hvordan udspiller de fem unge flygtnings hverdagsliv sig? Hvilke kontekster indgår de i? Hvilke personer interagerer de med? Og i hvilken grad føler de, at de indgår som en del af det danske samfund? Med dette undersøgelsesfokus sigter specialet mod at fokusere på den stemme, som sjældent høres i den offentlige debat. En stemme, der fortæller om konkrete hverdagspraksisser, erfaringer og oplevelser ved at indgå i det treårige kommunale integrationsprogram.

Problemformulering

Hvordan oplever enlige unge syriske flygtninge deres hverdagsliv i Nykøbing Falster, og hvordan bestræber de sig på at skabe en følelse af hjem?

Uddybning af problemformuleringen

Enlige unge syriske flygtnings hverdagsliv: Som nævnt indledningsvist udgør unge syriske mænd, der er kommet til Danmark uden slægtninge, den største gruppe af flygtninge, der søger om og opnår asyl i Danmark i disse år. Specialet bygger på kvalitative interviews med fem unge flygtninge³ fra Syrien, som har fået ophold med konventionsstatus⁴ og på baggrund heraf har fået midlertidige opholdstilladelser på fem år⁵ (UIBM.dk 2015). Fælles for de fem unge flygtninge (fremadrettet benævnt informanter) er, at de er blevet boligplaceret i Nykøbing Falster, Guldborgsund kommune, har boet i kommunen i mellem halvandet og to et halvt år og indgår i det treårige⁶ kommunale integrationsprogram. Specialet tager afsæt i informanternes egne fortællinger og fokuserer på temaer, som informanterne kategoriserer som betydningsfulde for og centrale i deres hverdagsliv i Nykøbing Falster. Således foregår min undersøgelse på mikroniveau med fokus på informanternes hverdagsliv og de lokale fællesskaber, institutioner og relationer, de indgår i.

En følelse af hjem: I migrationsstudier er der inden for de seneste årtier blevet forsket meget i begreberne *hjem* og *tilhørsforhold* (Grünenberg 2006:18). De to begreber diskuteres ofte i relation til diskrepansen mellem at forstå individet som rodfæstet i en specifik nationalstat og individets bevægelse grundet globaliseringen og den medfølgende øgede mobilitet (Ibid.). Som følge heraf kræver undersøgelser af *hjem* og *tilhørsforhold* et fokus på "(...) de faktiske sociale relationer, som udgår fra migranten, snarere end gennem et automatiseret fokus på 'oprindelsesland' som en national/etnisk/social/stedlig størrelse, som migranten per definition erfarer sig knyttet til" (Larsen 2011:26-27). Inspireret af undersøgelser omhandlende flygtnings konstruktion af tilhørsforhold behandler jeg dels *hjem* som kontinuerlige processer, der involverer sociale praksisser (Grünenberg 2006:23, Koefoed & Simonsen 2010:53), dels som en emotionel praksis, der kontinuerligt produceres og reproduceres (Hage 1997, Koefoed & Simonsen 2010:55). Således

³ Jeg anvender termen flygtning som en juridisk betegnelse gennem specialet.

⁴ Idet de er omfattet af FN's Flygtningekonvention og udlændingelovens § 7, stk. 1 (UIBM 2015).

⁵ Som nævnt indledningsvist har informanterne fået en femårig midlertidig opholdstilladelse. Sidenhen er varigheden af midlertidige opholdstilladelser reduceret fra fem til to år ad gangen (Nyidanmark.dk 2016).

⁶ I marts 2016 blev integrationsprogrammets varighed nedjusteret fra tre år til et år med mulighed for forlængelse, hvis den nyankomne flygtning ikke er kommet i arbejde efter det første år (Socialjura.dk 2016b).

bevæger jeg mig bort fra en opfattelse af *hjem* som en statisk og essentialistisk størrelse, da sådanne tilgange forudsætter, at hjem forbliver uforanderligt og dermed forhindrer, at migranten kan skabe en følelse af *hjem* i modtagerlandet (Koedfoed og Simonsen 2010:55). Jeg anvender således betegnelsen *en følelse af hjem* som et udtryk for individets oplevelse af at føle sig hjemme, hvilket ligeledes kommer til udtryk gennem sociale praksisser, hvorigennem individet arbejder sig hen imod *en følelse af hjem* (Grünenberg 2009).

Konteksten

I de følgende afsnit redegør jeg for den kontekst, som udgør de strukturelle rammer for informanternes hverdagsliv. Disse beskrivelser er væsentligt, fordi informanternes hverdagsliv formes af deres retslige status som 'nyankommen flygtning under integrationsloven' og den kommunale udmøntning af nationalpolitisk lovgivning (Larsen 2011:19-20) og dermed også de tilbud, som de har adgang til i Guldborgsund kommune. Indledningsvist forholder jeg mig til integrationslovgivningen som overordnet ramme for den kommunale integrationsindsats. Efterfølgende redegør jeg for relevante aspekter ved den lokale integrationsindsats og relevante tilbud i Guldborgsund kommune og Nykøbing Falster. Afslutningsvist beskriver jeg den forskningskontekst, som nærværende speciale skriver sig ind i.

Integrationsloven

Integrationsloven⁷ fastsætter den strukturelle ramme for modtagelse og integration af nyankomne flygtninge, der har fået asyl i Danmark⁸. Integrationsloven har eksisteret siden 1999, og selvom flere elementer er fastholdt siden lovens tilblivelse, har den sidenhen undergået en lang række reguleringer (Socialjura.dk 2016a), hvoraf en del større ændringer er foretaget siden vi i marts interviewede informanterne. I nærværende afsnit forholder jeg mig primært til den gældende lovgivning for tidspunktet, hvor vi interviewede informanterne, men jeg refererer, hvor jeg finder det relevant, også til de mest markante ændringer, der er foretaget sidenhen.

Integrationsloven har til formål at sikre:

“(…) at nyankomne udlændinge får mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer med henblik på at blive deltagende, selverhvervende og ydende medborgere på lige fod med samfundets øvrige borgere i overensstemmelse med grundlæggende værdier og normer i det danske samfund” (Socialjura.dk 2016a).

Et af de elementer, som er fastholdt siden lovens tilblivelse i 1999, er bestemmelser om boligplacering. Disse bestemmelser fastsætter rammerne for nyankomne flygtninges overgang fra asylcenter til kommune, hvilket blandt andet er bestemmende for, i hvilken kommune de skal bo (UIBM.dk 2016a). Boligplaceringen bestemmes af Udlændingestyrelsen på baggrund af et statsligt udregnet kvotesystem, som har til formål: “(…) at sikre en jævn geografisk fordeling af udlændinge, for at opnå bedre foudsætninger for vellykket integration samt sikre, at flere kommuner deltager integrationsopgaven” (UIBM.dk 2016b). Af topartsaftalen mellem regeringen og KL indgået i marts 2016 fremgår det endvidere, at det “(…) er

⁷ Integrationslovens fulde betegnelse er ”Lov om integration af udlændinge i Danmark”

⁸ Integrationsloven omfatter udlændinge, herunder flygtninge.

afgørende, at boligplaceringen af flygtninge så vidt muligt modvirker opbygningen af parallelsamfund. Boligplaceringen er en ramme for den integrationsindsats, som kommunerne har ansvaret for, og skal bidrage til at skabe relationer mellem de nytilkomne og lokalsamfundene” (UIBM.dk 2016c). Afgørelsen om boligplacering træffes således af Udlændingestyrelsen på grundlag af kommunekvoterne, den enkelte flygtnings personlige forhold og forholdene i den enkelte kommune. Hvis boligplacerede flygtninge vælger at flytte fra kommunen, risikerer de at miste muligheden for at deltage i et integrationsprogram, modtage integrationsydelse og få en bolig efter integrationslovens regler, og der er således umiddelbart ikke mulighed for at fraflytte kommunen før integrationsprogrammet er afsluttet. (UIBM.dk 2016d). Den kommune, som nyankomne flygtninge boligplaceres i, har ansvar for at anvise vedkommende en bolig (UIBM.dk 2016a). Bestemmelserne om boligplacering bevirker således, at flygtninge hverken har selvbestemmelse over, hvor i Danmark de bosætter sig eller i hvilken bolig i kommunen.

Ifølge Larsen (2011) er integrationslovens tvungne boligplaceringspolitik et udtryk for, hvordan den danske velfærdsstat intervenserer i nyankomne flygtnings liv (Larsen 2011:36, 87). Flere af informanterne i nærværende speciale ytrede forud for boligplaceringen ønske om at blive boligplaceret i Københavns kommune, mens kun én af informanterne, Ahmad, forud for boligplaceringen, udtrykte ønske om at blive boligplaceret i Nykøbing Falster, hvor hans storebror allerede var blevet boligplaceret.

Efter boligplaceringen overgår ansvaret til kommunen, som er ansvarlige for nyankomne flygtnings integrationsprogram (UIBM.dk 2016a). Integrationsprogrammet har tidligere haft en varighed på tre år, men med to- og trepartsaftalerne mellem henholdsvis regeringen og KL og regeringen og arbejdsmarkedets parter i marts 2016 blev det vedtaget, at længden som udgangspunkt reduceres til et år med mulighed for forlængelse, hvis den nyankomne flygtning ikke er kommet i beskæftigelse inden for et år (Socialjura.dk 2016b). Hovedmålet med integrationsprogrammet er, at: ”(...) udlændingen hurtigst muligt bliver selvforsørgende gennem beskæftigelse” (UIBM.dk 2016a), hvorfor kommunen som led i integrationsprogrammet har ansvar for at tilbyde danskuddannelse og beskæftigelsesrettede tilbud (UIBM.dk 2016a). Integrationsprogrammet indledes med, at den nyankomne flygtning underskriver en integrationskontrakt, som skal indeholde en beskrivelse af vedkommendes beskæftigelses- og uddannelsesmål og indholdet af aktiviteter, der skal sikre, at målene opnås. Vedkommende skal desuden underskrive en erklæring om integration og aktivt medborgerskab i Danmark (UIBM 2016f). (UIBM.dk 2016e).

Flygtninge omfattet af integrationsprogrammet og uden beskæftigelse modtager integrationsydelse. Med omlægningen fra kontanthjælp til integrationsydelse den 1. september 2015 blev ydelsen fastsat til niveauet

for satserne for uddannelseshjælp og dermed reduceret med knap 5.000 kr. (Beskæftigelsesministeriet.dk 2015). I første omgang var flygtninge, der blev boligplaceret efter pågældende dato omfattet af lovgivningen, men i 2016 blev personkredsen udvidet til at omfatte alle personer, der inden den 1. september 2016 havde opholdstilladelse i Danmark, men ikke sammenlagt har befundet sig i Danmark i syv ud af de seneste otte år (Socialjura.dk 2016c). Eftersom interviewene med informanterne i nærværende speciale blev foretaget i marts 2016, var informanterne på daværende tidspunkt omfattet af kontanthjælp, og sidenhen er de overgået til integrationsydelse. Forud for indførelsen bekendtgjorde Udlændinge-, Integrations- og Boligministeriet, at hensigten med at indføre integrationsydelsen var at gøre det: "(...) mindre attraktivt at komme til Danmark og mere attraktivt at arbejde og bidrage til det danske samfund" (Beskæftigelsesministeriet.dk 2015).

Ovenstående tydeliggør, hvordan integrationsloven skaber en strukturel ramme om flygtnings hverdagsliv under integrationsprogrammet og er determinerende for flygtnings overordnede livssituation (Larsen 2011:36). De fem informanter er alle underlagt det kommunale integrationsprogram, og deres hverdagsliv og positioneringsmuligheder defineres således af integrationsloven.

Guldborgsund kommune

Grundet antallet af flygtninge, der tildeles asyl i Danmark, er et stigende antal flygtninge blevet boligplaceret i landets kommuner. Antallet af flygtninge, der boligplaceres i Guldborgsund kommune, er ligeledes steget de seneste år. I 2015 blev der boligplaceret 171 flygtninge i kommunen (Nyidanmark.dk 2015), hvilket var en stigning fra 56 flygtninge i 2014 (Nyidanmark.dk 2014). De fem informanter er blevet boligplacerede på tre forskellige kollegier, som alle ligger i Nykøbing Falster.

Som nævnt tidligere beslutter Udlændingestyrelsen på baggrund af et kvotesystem, hvor mange flygtninge, der boligplaceres i hver kommune. De enkelte kommuner har dog mulighed for at melde sig til at modtage flere flygtninge. Ved en gennemgang af halvdelen af landets kommuner i 2015 viste det sig, at der ikke var en eneste kommune, der ønskede at opjustere antallet af boligplacerede flygtninge. Imidlertid var der i Guldborgsund kommune i februar 2015 et politisk flertal for at øge kommune-kvoten for boligplacerede flygtninge fra 172 til 250 flygtninge. (Folketidende.dk 2015⁹). Vedtagelsen blev begrundet med, at det i Guldborgsund kommune er svært at tiltrække indenlandske tilflyttere, og at der derfor kan ansues som en mulighed for at øge befolkningstilvæksten (Ibid.). Claus Bakke (V), lokalpolitiker i Guldborgsund kommune, begrundede desuden beslutningen med følgende udsagn: "Syrere kan både skrive og regne, så

⁹ Vedlagt som bilag: B1.

de vil være nemme at integrere, og i løbet af de kommende år vil vi mangle arbejdskraft, så der bliver brug for dem, der kan og vil. Og det er jeg sikker på, at syrerne vil” (Ibid.). En måned senere besluttede Guldborgsund kommune at tilbagerulle beslutningen, fordi nationalpolitiske bestemmelser indikerede, at kommunen ikke ville blive fuldt kompenseret for udgifter til flygtninge. Derfor vurderede kommunen, at de alligevel ikke havde ressourcerne til at modtage et forøget antal boligplacerede flygtninge (Kommunen.dk 2015).

Nykøbing Falster er en del af Guldborgsund kommune på Lolland-Falster. I 2015 boede der 60.829 indbyggere i Guldborgsund kommune (COWI 2015:1), mens der i selve Nykøbing Falster boede 20.586 (COWI 2015:15). COWI (2015) har lavet beregninger over den forventede udvikling i indbyggertallet fra 2015 til 2028. Der forventes, at indbyggertallet vil falde med 3,9% frem til 2028. Til sammenligning ventes indbyggertallet på landsplan at stige med 5% (COWI 2015:1). Generelt fremgår det, at befolkningen i Guldborgsund kommune i gennemsnit bliver ældre. For de 19-25 årige forventes det, at flere indbyggere flytter fra kommunen end til kommunen. Det fremgår, at der forventes en nedgang på 19,9% for aldersgruppen 17-42 år frem mod 2028. Til sammenligning forventes indbyggertallet for aldersgruppen 20-35 år at stige på landsplan. (COWI 2015:24-25). Informanterne i nærværende speciale, der er mellem 21 og 33 år, bidrager således til befolkningstilvæksten i kommunen.

I Nykøbing Falster er der en række lokale frivillig-tilbud henvendt til flygtninge, som nogle af informanterne benytter sig af. Dansk Flygtningehjælp har en frivilliggruppe, som blandt andet tilbyder socialt samvær, lektiehjælp og sprogtræning samt juridisk og social rådgivning i Flerkulturelt Center (fremadrettet benævnt Klubben). Deres formål er at skabe integration og netværksdannelse og “opgaven er at give flygtninge og indvandrere adgang til det danske samfund som ligeværdige borgere og at skabe et socialt fællesskab” (Fri-villiginfo.dk 2016a). Dansk Flygtningehjælp Ungdom (DFUNK) har en Ung-til-ung gruppe, hvor unge flygtninge mødes med lokale unge og laver sociale aktiviteter en gang om måneden (DFUNK.dk 2016). Endvidere er der en lektiecafé på det lokale bibliotek (Fri-villiginfo.dk 2016b).

Ud over disse tilbud, som er målrettet flygtninge, benytter specialets informanter sig af kommunale og private tilbud i Nykøbing Falster: fitnesscenteret, caféer og diskoteker samt sprogskolen, ungeklassen og VUC.

Forskning på området

Nærværende speciale skriver sig ind i en forskningskontekst. Specialet undersøger enlige unge flygtnings oplevelser af deres hverdagsliv og etableringsproces i en dansk kommune. Netop flygtnings hverdagsliv

i Danmark har udgjort genstandsfeltet for flere danske antropologers forskningsprojekter i løbet af de seneste ti år (Larsen 2011, Grünenberg 2006, Pedersen 2009). Denne forskning er særlig centreret om familiers hverdagsliv i Danmark. Antropolog Birgitte Romme Larsen har med sin Ph.d. "Ind i Danmark" (2011) undersøgt, hvordan nyankomne flygtningefamilier skaber tilhørsforhold og mening i deres hverdagsliv i mindre danske lokalsamfund. I Ph.d.'en "Is Home where the Heart is, or where I Hang my Hat?" (2006) følger antropolog Kristine Grünenberg familier, der er flygtet fra Bosnien, og undersøger, hvordan de bosniske flygtningefamilier konstruerer tilhørsforhold og følelser af hjem i Danmark. Antropolog Marianne Holm Pedersen sætter i Ph.d.'en "Practices of belonging" (2009) fokus på irakiske kvinders hverdagsliv i København samt deres skabelse af tilhørsforhold gennem ritualer og relationsdannelse. De tre antropologiske Ph.d.-afhandlinger tager således udgangspunkt i feltarbejde foretaget blandt flygtningefamilier i Danmark med fokus på deres hverdagsliv og skabelse af tilhørsforhold til det danske samfund, hvilket jeg har ladet mig inspirere af i nærværende speciale. Imidlertid udgør unge syriske mænd uden familie en stor del af de flygtninge, der er kommet til Danmark. Derfor har jeg fundet det relevant at belyse forholdene for denne gruppe. Med nærværende speciale belyser jeg endvidere, hvordan oplevelser, erfaringer og praksisser blandt de fem unge syriske flygtninge, der er kommet alene til Danmark, adskiller sig fra de analytiske og teoretiske fund, som særligt Larsen og Grünenberg har fundet frem til i deres undersøgelser af flygtningefamiliers oplevelser af deres hverdagsliv.

Min forskningsposition

Specialets indledende faser er foretaget i samarbejde med en medstuderende. Imidlertid valgte vi at gå hver til sit, efter vi havde foretaget alle interviews og en del af den indledende bearbejdning af interviewmaterialet.¹⁰ Vores erfaringer, oplevelser og faglige diskussioner har således i et dialektisk samspil influeret på specialets udformning.

Specialets genstandsfelt udgøres af fem enlige unge syriske flygtninges oplevelser af deres hverdagsliv og –praksis i Nykøbing Falster. Et genstandsfelt, som jeg forud for specialets udarbejdelse, havde viden om og praktisk erfaring med gennem mit arbejde i DFUNK. Mine erfaringer fra mit arbejde i DFUNK placerer mig således i en indefra-position, hvilket ifølge Jens Carl Ry Nielsen og Pål Repstad (1993) kan afstedkomme både fordele og ulemper i forbindelse med udfærdigelsen af min undersøgelse (Nielsen & Repstad 1993). Det har derfor været afgørende for mig at indtage en videnskabsteoretisk position, hvor jeg produktivt kan gøre brug af tidligere erfaringer og forforståelser og forholde mig reflekterende til disse.

Jeg indtager en filosofisk hermeneutisk tilgang til genstandsfeltet, hvor netop forforståelser udgør et centralt element. Hans-Georg Gadamer's filosofiske hermeneutik bygger på en forståelse af, at forskeren medbringer og produktivt anvender sine forforståelser¹¹, som både kan være deskriptive og normative anskuelser, i forståelsesprocessen (Juul 2012:122). Ifølge Søren Juul (2012) kræver den filosofiske hermeneutiske tilgang, at forskeren reflekterer over og ekspliciterer egne forforståelser samt redegør for, hvordan forforståelserne udfordres og bringes i spil med nye erfaringer (Juul 2012:129,133). Gennem interaktion og samtaler med unge flygtninge i DFUNK har jeg fået en række forforståelser om, at unge flygtninge finder det udfordrende at etablere sig i Danmark, særligt fordi, de oplever vanskeligheder forbundet med at etablere sociale relationer til etniske danskere og i nogen grad oplever at indtage en position, hvor de ikke føler sig ligeværdige med etnisk danske borgere. Med udgangspunkt i konkrete fortællinger har jeg desuden udviklet en forforståelse om, at integrationsydelsen og den tvungne boligplacering kan bidrage til bekymringer, ensomhed og marginalisering. Som følge heraf havde jeg forud for undersøgelsen gjort mig overvejelser om, hvorvidt informanterne ville føle sig ensomme i en mindre by som Nykøbing Falster. Interaktion med unge flygtninge i DFUNK har ligeledes bidraget til en forforståelse om, at unge flygtninge besidder et stort engagement og energi til at etablere sig i Danmark og lære nyt. Desuden har jeg hos mange flygtninge mødt et stort ønske om at bidrage til det danske

¹⁰ Som følge heraf skriver jeg 'vi', når jeg refererer til min tidligere specialepartners og mine fælles overvejelser i forbindelse med specialet.

¹¹ Søren Juul (2012) anvender i sin litteratur betegnelsen *fordomme*.

samfund. Selvom mange forskellige unge flygtninge deltager i DFUNKs frivilligbaserede aktiviteter, er jeg bevidst om, at de primært er unge, der søger fællesskaber med etnisk danske unge samt deltagelse i sociale aktiviteter.

Som studerende på Socialt Arbejde ved Aalborg Universitet har jeg endvidere opnået teoretisk indsigt i arbejdsmarkedspolitik samt teorier om marginalisering og eksklusion. På baggrund af diskussioner i undervisningen har jeg fået indblik i forskellige syn på økonomiske incitamenters indflydelse på individets lyst til og muligheder for at påtage sig et arbejde samt arbejdsmarkedets potentielle marginalisering af borgere med minoritetsbaggrund. Dette har formet en række forforståelser om, at der eksisterer en diskrepans mellem lovgivningsmæssige reguleringer med henblik på at få flygtninge i arbejde og reguleringernes egentlige virkning for den enkelte flygtnings motivation og muligheder. Jeg forventede desuden, at beskæftigelse ville fylde meget i informanternes fortællinger, hvilket viste sig ikke at være tilfældet.

Mine personlige relationer til enlige unge flygtninge og deres fortællinger har gjort, at jeg på akademisk niveau har valgt at undersøge enlige unge flygtnings hverdagsliv. Vigtigheden af at give disse unge mennesker en stemme har motiveret mig og bidraget til det engagement, der har drevet min undersøgelse (Nielsen & Repstad 1993:23).

Mit indblik i udfordringer og muligheder, som enlige unge flygtninge kan opleve i en dansk kommune samt mit kendskab til lovgivningen, der udgør den strukturelle ramme for flygtnings hverdagsliv, har således bidraget til en nuanceret indsigt i genstandsfeltet. Dette har bidraget positivt til udviklingen af temaerne i interviewguiden samt til at stille relevante spørgsmål i interviewsituationen (Nielsen & Repstad 1993:23, 25). Kendskabet til genstandsfeltet har uundgåeligt påvirket karakteren af interviewene, og der foreligger derfor en risiko for, at man som forsker overser vigtige elementer i informanternes fortællinger eller fokuserer på elementer, som for den enkelte informant forekommer uvedkommende (Nielsen & Repstad 1993:27, 29). Det var derfor essentielt for os primært at holde interviewguiden til overordnede temaer, så vi netop kunne indgå i dialog med informanternes oplevelser og erfaringer, og på baggrund heraf forsøge at være åbne over for det, informanterne italesatte i interviewsituationen (Juul 2012:125).

Således søger jeg i nærværende speciale at få indblik i informanternes oplevelser, erfaringer og praksisser, men jeg søger ikke en fænomenologisk forståelse heraf, da jeg mener, at mine forforståelser kan bidrage produktivt til ny erkendelse. Gadamer argumenterer for, at forskeren gennem applikation må teste forforståelsernes berettigelse, hvilket foretages med udgangspunkt i den hermeneutiske cirkel. Den

hermeneutiske cirkel er et billede på den vekselvirkning, der opstår i konkrete undersøgelser, når pendlingen mellem forskerens forforståelser og empiriens og teoriens nye erfaringer bidrager til ny og produktiv erkendelse. (Juul 2012:125). Således opstår fortolkning i mødet mellem forskeren og den genstand, der søges fortolket, som en form for horisontsammensmeltning, hvor forskellige horisonter smelter sammen for at forandre sig (Juul 2012:126). Fortolkning vil derfor altid være forbundet til en konkret tidslig og historisk kontekst (Juul 2012:124, 126). Afsnittet 'Konteksten' er udarbejdet for netop at redegøre for den samfundsmæssige og tidslige kontekst, som informanternes hverdagsliv udspiller sig inden for.

På baggrund af ovenstående er det vigtigt at påpege, at vi i både før, under og efter foretagelsen af interviewene har været opmærksomme på, at vores forforståelser har influeret på vores tilgang til genstandsfeltet, udformningen af interviewguide, vores position i interviewsituationen samt den efterfølgende bearbejdning og analyse af empirien.

Metodiske og etiske refleksioner

Jeg vil i nærværende afsnit fremlægge metodiske og etiske refleksioner i forbindelse med forberedelsen, udførelsen og bearbejdningen af de interviews, der danner grundlag for specialet. For at skabe gennemsigtighed omkring mine løbende overvejelser og metodiske valg redegør jeg processen kronologisk. Indledningsvist beskriver jeg, hvordan specialets undersøgelsesfokus løbende er blevet indsnævret. Derefter følger overvejelser omkring udvælgelse af informanter, forberedelse og udførelse af interviews samt bearbejdning af interview-materialet. Afslutningsvist følger en vurdering af specialets validitet. Undervejs fremlægger jeg relevante etiske overvejelser.

Indsnævring af undersøgelsesfokus

Indsnævringen og konkretiseringen af specialets undersøgelsesfokus har haft betydning for en række metodiske valg foretaget i processen. Derfor beskriver jeg i dette afsnit, hvordan denne indsnævring har forløbet samt hvilke konsekvenser, den har haft.

Allerede under de indledende snakke med min daværende specialepartner stod det klart, at vi ønskede, at specialet skulle tage udgangspunkt i enlige unge syriske flygtninges oplevelser i forbindelse med at indgå i det kommunale integrationsprogram. Dette ønske udsprang af vores oplevelse af, at der på nationalpolitisk niveau generelt eksisterede et fokus på flygtninge som et samfundsmæssigt problem, der søges minimeret ved at reducere antallet af asylansøgere gennem lovmæssige reguleringer og annoncer i den mellemøstlige presse (Altinget 2015). I forlængelse af dette kredsede vores interesse om danske landdistriktskommuner. Denne interesse udsprang af den demografiske udvikling, hvor landdistriktskommuner affolkes (Denoffentlige.dk 2015), og hvor modtagelsen af flygtninge bidrager positivt til befolkningstilvæksten. Vi havde derfor en forventning om, en landdistriktskommune umiddelbart ville have et mere positivt og ressourceorienteret fokus på modtagelse og integration af flygtninge.

I vores søgen efter en landdistriktskommune, der havde udvist et særligt positivt syn på flygtninge, stødte vi på Guldborgsund kommune, der, som nævnt tidligere, havde udvist interesse for at øge kvoten for boligplacerede flygtninge. Vi foretog endvidere valget af Guldborgsund kommune af pragmatiske årsager, da jeg i DFUNK havde været involveret i at etablere en frivilligruppe i Nykøbing Falster, og derfor havde kontakt til både frivillige og unge flygtninge. Således indkredsede vi specialets undersøgelsesfokus til enlige unge syriske flygtninge, der er blevet boligplaceret i Guldborgsund kommune og indgår i det kommunale integrationsprogram.

Vi startede bredt ud, og var i begyndelsen interesserede i at undersøge, hvordan et politisk ressourcefokus på flygtninge udmøntede sig i de kommunalt ansattes arbejde. Dette lå blandt andet til grund for, at vi forud for interviewene med de unge flygtninge foretog ustrukturerede og uformelle interviews med kommunalt ansatte i Guldborgsund kommune¹². Disse interviews fokuserede på kommunens konkrete praksis og faktuelle detaljer i forbindelse med modtagelse og integration af flygtninge, og bidrog til at vi kunne danne os et overblik over strukturer, der omgiver flygtninge i deres hverdag i Nykøbing Falster.

Imidlertid bidrog det generelle fokus i den offentlige integrationsdebat samt mødet med unge flygtninge i det lokale mødested Klubben til en ændring af vores undersøgelsesfokus. Vi oplevede, at der generelt blev foretaget politiske udmeldinger om flygtninge og ikke mindst om, hvordan flygtninge bedst integreres. Derfor fandt vi det både interessant og relevant udelukkende at fokusere på enlige unge syriske flygtnings egne oplevelser og erfaringer med at deltage i det kommunale integrationsprogram, og hermed udelade den kommunale vinkel på den konkrete integrationsindsats. Interviewene med de kommunalt ansatte var af en faktisk karakter og målrettet selve integrationsindsatsen, og omhandlede således ikke de kommunalt ansattes syn på unge flygtninge i kommunen. Dog var vi alligevel opmærksomme på, at vores tidligere kontakt til de kommunalt ansatte kunne interviewene influere på vores tilgang til og tolkning af informanternes udsagn under de fem interviews. En del af udbyttet ved at foretage interviews med kommunalt ansatte var, at vi fik et indgående kendskab til kommunal udmøntning af integrationslovgivningen i netop Guldborgsund kommune samt indblik i konkrete tilbud og steder, som kan benyttes af flygtninge i Nykøbing Falster.

Vi opholdte os i knap en uge i Nykøbing Falster, hvor vi deltog et par dage i Dansk Flygtningehjælps lokale aktiviteter i Klubben. Her indgik vi i uformelle samtaler med flygtninge og foretog deltagerobservationer, som bidrog til en grundigere forståelse af målgruppen for specialet (Tanggaard & Brinkmann 2010:95). I Klubben afholdte vi endvidere en indledende, ustruktureret og uformel samtale med otte unge syrere (under denne samtale deltog Ahmad ikke), som vi var kommet i kontakt med gennem frivillige i Klubben og unge flygtnings egne netværk. Denne indledende samtale foretog vi for at få indblik i overordnede, konkrete temaer og praksisser, der relateres til en hverdag som boligplaceret flygtning i Nykøbing Falster, og dermed blive bekendt med væsentlig information om lokale steder, hvor de unge færdes. Samtidig fik vi mulighed for at etablere kontakt til unge, der potentielt kunne være interesserede i at deltage i de kvalitative interviews, hvorfor vi fortalte dem, at vi skulle skrive speciale med fokus på unge flygtnings hverdagsliv i Danmark og derfor ønskede at få indblik i deres konkrete oplevelser og erfaringer

¹² Interviewguiden er vedlagt som bilag: B2.

i gennem interviews af en times varighed. Således bidrog den indledende samtale til at skabe tryghed omkring os som interviewere og til udarbejdelsen af interviewguiden til de fem enkeltinterviews. Desuden gjorde denne samtale os i stand til at være fleksible i forbindelse med koblinger til og forståelser af det fortalte og til at formulere uddybende spørgsmål af relevant karakter i selve interviewsituationen (Tanggaard & Brinkmann 2010:37-38).

Således foretog vi en gradvis indsnævring og konkretisering af vores undersøgelsesfokus. I de følgende afsnit vil jeg præsentere metodiske valg og belyse konsekvenser ved disse.

Præsentation af informanter

De fem informanter er alle født og opvokset i Syrien og flygtet til Danmark, hvor de er blevet boligplaceret i Guldborgsund kommune. I det følgende foretages en kort præsentation af de fem informanter¹³:

Hussein er 28 år og har boet i Nykøbing Falster i halvandet år. Hans familie bor fortsat i Syrien. I Syrien boede Hussein sammen med sin familie i Aleppo og studerede engelsk på universitetet. Han flygtede fra Syrien til Libanon i 2012, hvor han boede i to år før han i juni 2014 ankom til Danmark. Fire måneder senere blev han boligplaceret i Guldborgsund kommune. Før boligplaceringen ønskede han at blive boligplaceret i Københavns kommune eller nærliggende kommune¹⁴. I Nykøbing Falster går han på sprogskole to dage om ugen og har samtidig undervisning i dansk som andetsprog, matematik og samfundsfag på VUC. Fagene på VUC har givet ham mulighed for at modtage SU. Ved siden af VUC og sprogskolen spiller han fodbold i en lokal fodboldklub to gange om ugen. Han kategoriserer sig selv som muslim og kurder.

Nizar er 28 år og har boet i Nykøbing Falster i halvandet år. I Syrien boede han i en lille by uden for Damaskus sammen med sin familie. Han studerede arabisk på universitet i fire år og arbejdede i en skobutik før han i december 2013 flygtede fra Syrien. Han opholdte sig i Tyrkiet i nogle måneder, før han i juni 2014 ankom til Danmark, hvor han boede på asylcenter i tre måneder. Han fremsatte ønske om at blive boligplaceret i Københavns kommune, men blev i oktober 2014 boligplaceret i Guldborgsund kommune og fik tildelt et værelse på et kollegie i Nykøbing Falster. I Nykøbing Falster går han på sprogskole tre gange om ugen og har været i praktik i et supermarked. Han kategoriserer sig selv som araber og muslim.

¹³ Informanternes navne er pseudonymer.

¹⁴ Indtil 2016 var Københavns kommune en nulvotet kommune, hvilket betyder, at de ikke modtager flygtninge (Jyllandsposten.dk 2015).

Rafiq er 23 år og har boet i Nykøbing Falster i halvandet år. I Syrien boede han sammen med sin familie i Aleppo og studerede til arkitekt på universitetet. Han havde studeret på universitetet i to år, da han flygtede fra Syrien i 2014. I juni 2014 ankom han til Danmark, og to måneder senere blev han boligplaceret i Guldborgsund kommune. Ligesom Hussein og Nizar havde han forud for boligplaceringen fremsat ønske om at blive boligplaceret i Københavns kommune eller en nærliggende kommune. Han kategoriserer sig selv som kurder og muslim. Hans forældre bor fortsat i Syrien, mens størstedelen af hans familie bor i England og Tyskland. I Nykøbing Falster modtager Rafiq undervisning i sprogskolens ungeklasse, hvor han ud over undervisning i dansk, undervises i engelsk og matematik. Han har desuden en etnisk dansk kæreste.

Wael er 33 år og har boet i Nykøbing Falster i to år. Han er opvokset i Homes, og uddannede sig til læge i Armenien, hvorefter han påbegyndte sin specialisering i Syrien. Hans familie bor fortsat i Syrien. Wael flygtede fra Syrien i januar 2013, opholdte sig halvandet år i Libanon og ankom til Danmark i marts 2014. I juni 2014 blev han boligplaceret i Nykøbing Falster. I Nykøbing Falster går han på sprogskole tre dage om ugen. Ved siden af sprogskolen har han tidligere taget fag i engelsk og dansk på VUC, hvilket han måtte afbryde, da sprogskoleundervisningen blev placeret samtidig med undervisningen på VUC. Han kategoriserer sig selv som araber og muslim.

Ahmad er 21 år og har boet i Nykøbing Falster i to år og fire måneder. I Syrien boede Ahmad i Aleppo sammen med sin familie, hvor han efter at have afsluttet folkeskolen arbejdede i landbrug med sin far. I 2012 flygtede han fra Syrien og i juli 2013 ankom han til Danmark. Efter tre måneder på asylcenter blev han boligplaceret i Guldborgsund kommune. I Nykøbing Falster går han i sprogskole, hvor han går til undervisning tre gange om ugen. Derudover er han i praktik i en frisørsalon. Han kategoriserer sig selv som kurder og muslim. Ahmads storebror kom til Nykøbing Falster et år før Ahmad og hans storesøster og hendes mand bor i en anden sjællandsk kommune. Ahmad er således den eneste af informanterne, der har nære slægtninge bosat i Danmark, og hans fortællinger bidrager til at sætte de andre informanternes fortællinger i perspektiv.

Informanternes indbyrdes kendskab: De fem informanter er blevet boligplaceret på tre forskellige kollegier i Nykøbing Falster. Hussein, Rafiq og Ahmad bor på det samme kollegie. De fortæller, at de alle kender hinanden, og Hussein, Rafiq, Ahmad og Nizar betegner hinanden som gode venner.

Interviews

Specialet sigter mod at opnå indsigt i unge enlige syriske flygtnings hverdagsliv, hvorfor vi foretog kvalitative interviews. Jeg vil i det følgende fremlægge metodiske og etiske overvejelser i forbindelse med foretagelsen af disse kvalitative interviews.

Interviewform

Kvalitative forskningsinterviews har til formål at give indblik i informanternes livsverden samt deres forhold til denne. (Kvale 1997:31, 41). Med udgangspunkt i min filosofisk hermeneutiske videnskabsteoretiske position anerkender jeg, at fortællingerne konstrueres i den konkrete interviewsituation og ikke kan anskues som uafhængige og objektive fortællinger (Tanggaard & Brinkmann 2010:31). Dette har medført, at jeg i både interviewsituationen og i den efterfølgende analyse har været bevidst om, at vi har været medproducenter af den viden, vi har indsamlet (Järvinen 2005:28). På baggrund heraf anser jeg interviewsituationen som “et socialt møde, hvor erfaringer bliver fortolket og mening bliver skabt” (Järvinen 2005:30).

Specialets genstandsfelt udgøres af unge flygtnings hverdagsliv og -praksisser, hvorfor vi til de individuelle, kvalitative interviews lod os inspirere af livsformsinterviewet (Andenæs 1991). Denne interviewform har netop til hensigt at give indblik i informantens hverdagsliv (Andenæs 1991:277) og opnå indblik i den enkelte informants forståelse af sig selv, sit liv og den sociale sammenhæng, som vedkommende indgår i (Andenæs 1991:275). Ifølge Agnes Andenæs kan interviewformen føre til viden om, hvordan informantens hverdagsliv udspiller sig i specifikke hverdagssituationer og herudover bidrage med viden om, hvordan informanterne oplever sig selv og deres omgivelser i disse konkrete situationer. Detaljerede og konkrete beskrivelser kan således give indblik i informantens:“(…) oplevelse av egne ferdigheter og sosiale handlingsmuligheter, få tak i deres opplevelse/forståelse av sin relasjon til andre som medvirker i situasjonen, og av relasjoner mellom de andre, og endelig deres kategoriseringer av virkeligheten og forståelse av den videre sosiale sammenheng de inngår i” (Andenæs 1990:280-281). Dette giver mulighed for at analysere, hvordan informanten håndterer de samfundsmæssige betingelser for sin egen livssituation og vurderer sine egne muligheder for at influere på denne (Andenæs 1991:283, 289). Dette er særligt relevant for specialet, fordi fokus netop er på, hvordan informanterne oplever egne handlemuligheder samt hvordan relationer og kategoriseringer influerer herpå.

I interviewene har vi haft fokus på det meget situationsspecifikke, hvor vi beder informanterne fortælle om deres gøremål i løbet af en dag og deres overvejelser om, hvorfor de handler, som de gør. Endvidere

har vi været interesserede i den helhed, som den specifikke situation indgår i, for at skabe plads til informanternes refleksioner og tanker, der er forbundet med hverdagssituationen. Dette bidrager til en helhedsforståelse af vedkommendes liv og dét som opfattes som betydningsfuldt. (Andenæs 1991:277, 281). Gennem interviewet opnås der således viden om informantens hverdagsliv, hvor refleksive spørgsmål om hvordan og hvorfor handlinger foretages, bidrager til at skabe en kommunikationssituation, hvor både den enkelte informant, og vi som interviewere kan reflektere over det, der fortælles om (Andenæs 1991:277).

Andenæs anskuer informanten som eksperten på sin egen livssituation, men påpeger, at det er interviewerens, der styrer samtalen på baggrund af vedkommendes egen forståelse af udvikling, socialisering og formål med undersøgelsen (Andenæs 1991:280). Denne tilgang til interviewerens og den interviewede var med til at forme vores overvejelser omkring interviewguiden og -situationen, hvilket jeg vil præsentere i de følgende to afsnit.

Interviewguide

Vi opbyggede interviewguiden med en række overordnede spørgsmål og kategorier, som fungerede strukturerende, og samtidig gav plads til, at vi i interviewsituationen kunne forholde os fleksible og give plads til at følge den enkelte informants nedslag, associationer og overvejelser (Tinggaard & Brinkmann 2010:38). Undervejs stillede vi løbende kritisk fortolkende spørgsmål for at opnå nuancerede beskrivelser og sikre os, at vi forstod, hvad informanterne mente med det fortalte (Kvale & Brinkmann 2009:240). I denne forbindelse er det igen vigtigt at påpege, at vi har været opmærksomme på, at interviewguiden, og konkrete spørgsmål i interviewsituationen uundgåeligt har været influeret af vores forforståelser (Juul 2012:129).

Vores interviewguide tog udgangspunkt i et indledende spørgsmål, der opfordrede den enkelte informant til at give en konkret beskrivelse af, hvad vedkommende foretog sig den foregående dag efterfulgt af spørgsmål om, hvorvidt disse praksisser karakteriserer en almindelig hverdag i vedkommendes liv samt hvilken betydning disse handlinger har for vedkommende¹⁵ (Andenæs 1991:277). Derefter åbnede vi op for, at informanterne kunne forfølge oplevelser eller temaer, som de fandt særligt betydningsfulde i deres hverdagsliv. Vi havde dog på forhånd indskrevet tre overordnede kategorier, som skulle sikre, at vi kom rundt om samtlige aspekter i den enkelte informants hverdagsliv. Dette var baseret på de nye erkendelser

¹⁵ Interviewguiden er vedlagt som bilag: B3.

(jf. den hermeneutiske cirkel), vi havde opnået gennem den indledende samtale med otte enlige unge flygtninge.

De tre overordnede kategorier var: 'Dagligdagspraksis: sprogskole, arbejde, praktik', 'sociale relationer: familie, venner, fritid' og 'integrationsindsatsen: kommunen og det frivillige civilsamfund' (B3). Vi anvendte disse kategorier som et redskab til at holde overblik over relevante temaer, men anså dem ikke for at være adskilte og uden indflydelse på hinanden. Derfor var vi meget opmærksomme på at stille spørgsmål på tværs af temaerne, så vi kunne undersøge sammenhænge mellem disse. Vi afrundede interviewene med spørgsmål om, hvorvidt informanterne var tilfredse med deres liv, og om ønsker og drømme for fremtiden.

Inspireret af vores filosofisk hermeneutisk tilgang til interviewene revurderede vi løbende vores interviewguide (jf. den hermeneutiske cirkel). Eksempelvis spurgte vi under de første interviews ind til om informanterne følte sig som en del af lokalsamfundet i Nykøbing Falster. I interviewsituationen oplevede vi, at informanterne havde svært ved at forstå formuleringen "at være en del af" og ordet "lokalsamfund", og derfor anvendte vi efterfølgende formuleringer som "føler du dig hjemme i Nykøbing Falster" og i visse tilfælde sammenlignede vi Nykøbing Falster med deres hjemby i Syrien for at spore dem ind på spørgsmålet.

Interviewsituationen

Ifølge Tanggaard og Brinkmann er interaktionen mellem interviewer og informant afgørende for den viden, der opnås i interviewsituationen. Derfor kan forskellige former for relationer skabe forskelligartet viden. (Tanggaard & Brinkmann 2010:33). Med udgangspunkt i dette var vi forud for interviewene opmærksomme på, at vi ønskede at skabe en tryk og uformel interviewsituation præget af en afslappet stemning, hvor informanterne følte sig tilpas. Under den indledende samtale med de otte enlige unge flygtninge informerede vi om interviewets og undersøgelsens generelle formål og lod på baggrund heraf de medvirkende tage stilling til, om de ønskede at deltage i de individuelle interviews. Således sikrede vi os informeret samtykke forud for de individuelle interviews (Kvale 1997:118-120). Derudover brugte vi den indledende samtale samt tilstedeværelsen i Klubben til at skabe tryk omkring den individuelle interviewsituation og tillid til os som interviewere.

I samarbejde med informanterne fandt vi desuden frem til, hvor vi skulle afholde interviewene. Det var afgørende for os, at informanterne fik indflydelse på valg af et lokale, hvor de kunne føle sig godt tilpas og slappe af. Dette resulterede i, at vi foretog tre individuelle interviews i et tilstødende lokale til Klubben

(interviews med Rafiq, Wael og Hussein) samt to interviews hjemme hos informanterne (interviews med Nizar og Ahmad). På denne måde forsøgte vi at skabe åbne og tillidsfulde relationer.

Samtidig er det dog væsentligt at påpege, at vi har været bevidste om, at der i interviewsituationen eksisterer et asymmetrisk magtforhold (Kvale & Brinkmann 2009:50-52). Som interviewere havde vi muligheden for at definere selve rammen for interviewsituationen samt temaer og spørgsmål under selve interviewet. Derudover er min efterfølgende fortolkning af informanternes udsagn ligeledes et udtryk for det asymmetriske magtforhold (Ibid.:51). Med vores opmærksomhed på dette, var vi fokuserede på netop at gå i dybden med de temaer, som informanterne italesatte som væsentlige og betydningsfulde. Selvom vi forsøgte dette, var det tydeligt i selve interviewsituationen, at informanterne i høj grad anså os for at definere dagsordenen for interviewene.

Undervejs i interviewene og i efterfølgende diskussioner blev vi bevidste om vores egne positioneringer i interviewsituationen. Vi var begge kvinder, og det forhold, at min daværende specialepartner er i starten af halvtredserne og mor til børn på alder med informanterne og jeg er jævnaldrende med informanterne, bidrog til nogle interessante iagttagelser. Flere af informanterne italesatte aldersforskellen i interviewene og henvendte sig i nogle situationer direkte til en af os for at eksemplificere bemærkninger om alders betydning i sociale relationer. Disse direkte henvendelser bidrog til en række interessante analytiske overvejelser i forbindelse med informanternes syn på sociale relationer i deres hverdagsliv. Dette havde ikke nødvendigvis været lige så fremtrædende, hvis vi begge to havde været enten jævnaldrende med eller meget ældre end informanterne, og disse positioneringer har således bidraget positivt til specialet.

Sproglige overvejelser

Eftersom vi som interviewere og informanterne ikke havde fælles sproglige kompetencer til at foretage interviews på et sprog, som begge parter talte flydende, gjorde vi os etiske overvejelser over, hvilket sprog interviewene skulle foregå på. Det var afgørende for os, at informanterne havde mulighed for at nuancere deres svar, og at de samtidig følte sig trygge ved det talte sprog. Vi overvejede at benytte os af en tolk, men, ud over at det var en bekostelig udgift, som vi ikke kunne finansiere, vurderede vi, at det ville være nemmere at skabe et tillidsfuldt rum uden en fjerde person, der skulle oversætte hvert enkelt udsagn. Dette baserede vi desuden på, at vi ikke ønskede at skabe en interviewsituation, der pegede i retning af det de har oplevet i Danmark under juridiske interviewsituationer i forbindelse med behandlingen af deres asylsag samt ved møder med sagsbehandlere. Derudover vurderede vi på baggrund af vores indledende samtaler med informanterne, at deres dansk eller engelsk var tilstrækkeligt nuanceret til, at de kunne udtrykke sig

om deres hverdagsliv og –praksis på et af disse sprog. Endvidere lå der en implicit anerkendelse af informanternes sproglige kompetencer i fravalget af tolk, og vi forhindrede, at de blev skuffede over, at vi ikke anså dem for at besidde et tilstrækkeligt dansk.

Forud for interviewene talte vi med den enkelte informant om det manglende fællessprog, og vi lod vedkommende beslutte, hvorvidt han ønskede at interviewet skulle foregå på dansk eller engelsk. Vi gjorde det endvidere klart, at de var velkomne til at veksle mellem de to sprog i selve interviewsituationen. Fire af interviewene blev foretaget på dansk (interviews med Rafiq, Hussein, Nizar og Ahmad), mens det sidste foregik på engelsk (interview med Wael).

Endvidere har valget af interview-sprog sidenhen afstedkommet en række interessante analytiske iagttagelser, idet særligt danskkundskaberne var noget, vi forholdte os eksplicit til i interviewene og flere af informanterne spurgte ind til vores opfattelse af deres sproglige kompetencer. Dog var der også flere af informanterne, der efter interviewet ekspliciterede, at de i et vist omfang følte, at de kunne have udtrykt sig endnu tydeligere, hvis interviewene havde foregået på arabisk eller kurdisk.

Den valgte interviewform resulterede uden tvivl i en afslappet atmosfære, hvor vi kunne snakke om og grine af udtryk eller ord, der var svære at forstå. Dog har det uden tvivl også betydet, at der gik nuancer tabt i fraværet af et flydende fællessprog.

Transskriberingen af interviewene har afstedkommet en række metodiske og etiske overvejelser i forbindelse med sproget, hvilket jeg vil uddybe i det følgende afsnit.

Transskription

De fem kvalitative interviews er blevet transskriberet med det formål at skabe overblik over det samlede interviewmateriale og ikke mindst gøre det muligt at dykke ned i konkrete passager.

Transskription kan afstedkomme en række udfordringer, idet den skriftlige fremstilling fikserer den levende ansigt-til-ansigt samtale (Kvale 1997:167): ”Det talte og det skrevne sprog er to meget forskellige sproglige medier, og idet man repræsenterer den levende, mundtlige interaktion på skrift, fryser man noget fast, som i sig selv er dynamisk og kontekstuel (...)” (Tanggaard & Brinkmann 2010:43). For at imødekomme dette og forsøge at undgå at visse meningssammenhænge gik tabt i transskriptionen, diskuterede vi efter hvert interview vores konkrete oplevelse af interviewsituationen.

Transskription kan medføre en række etiske problemstillinger i forhold til at behandle informanterne og følsomme udsagn med fortrolighed (Kvale 1997:117). Informanternes fortællinger omhandler personlige oplevelser, hvorfor vi forud for interviewene informerede dem om, at de og personer de omtalte, ville blive anonymiserede i transskriptionerne og i selve specialet. Både informanternes navne og personer, som de omtaler, er derfor ændret. Imidlertid rummer fortællingerne vigtige elementer, som bevirker, at personer, der kender informanterne, vil have let ved at genkende dem, selvom deres navne er anonymiserede. Derfor har jeg efterfølgende talt med informanterne og sikret mig, at de er indforståede med, at jeg anvender informationer, som potentielt kan identificere dem. Dette var de alle indforståede med.

Jeg har desuden foretaget en række etiske overvejelser i forbindelse med fremstillingen af informanternes citater i nærværende speciale. Ifølge Steinar Kvale og Svend Brinkmann kan det transkriberede materiale fremstå usammenhængende og præget af gentagelser, og de argumenterer for, at et forsøg på en ordret transskribering kan skabe kunstige konstruktioner (Kvale & Brinkmann 2009:200). Samtidig påpeger de, at “(...) *offentliggørelse* af usammenhængende, ordrette interviewudskrifter præget af gentagelser kan medføre en uetisk stigmatisering af bestemte personer eller befolkningsgrupper” (Kvale & Brinkmann 2009:210). Med udgangspunkt i disse overvejelser har jeg valgt at rette i informanternes udsagn, så de opnår en flydende karakter og fremstilles på en rimelig måde. Dette bevirker, at jeg gennemgående har korrigeret ordstillingen, hvor denne har været forkert, udfyldt manglende bindeord samt slettet gentagelser i det materiale, som jeg anvender i selve specialet. Disse korrektioner er formentlig mere nødvendige, fordi informanterne ikke taler flydende dansk eller engelsk, og korrektionerne er, som nævnt ovenfor, en generelt tendens i transkriberet materiale. Dette kan således forhindre, at informanten opfatter transskriptionen som pinlig og samtidig gøre det lettere for læseren at forstå det skrevne (Kvale & Brinkmann 2009:210). Overordnet er omskrivningerne af informanternes udsagn naturligvis baseret på min egen tolkning af citaterne, men i interviewene er der desuden enkelte udsagn, som i sin enkelthed er så vanskelige at forstå, at de kræver en mere dybdegående tolkning for at forstå meningssammenhængen. Disse fortolkninger har jeg foretaget ved at anvende lydoptagelsen af interviewet og lytte til det konkrete udsagn og den sammenhæng, det er blev sagt i. I disse tilfælde pointerer jeg desuden i analysen, at jeg tolker direkte på det enkelte citat.

Med udgangspunkt i ovenstående etiske overvejelser, henviser jeg til de specifikke linjetal i de transskriptioner¹⁶, så det er muligt at finde de ordrette citater i transskriptionerne.

¹⁶ Transskriptionerne er vedlagt som bilag: B:4 – B:8.

Analysetilgang

Analysen er struktureret med udgangspunkt i en hermeneutisk tilgang til meningsfortolkning og bygger på tre forskellige fortolkningskontekster: *selvforståelse*, *kritisk commonsense-forståelse* og en *teoretisk forståelse* (Kvale & Brinkmann 2009:237). Jeg finder denne tilgang yderst anvendelig, fordi den fører til forskellige former for analyse, som kan bidrage til en nuanceret og kritisk fortolkning af min empiri samt indfange nuancer og forskelligheder i informanternes fortællinger.

Selve analysen er tematiseret under fire overordnede tematikker, som yderligere er inddelt i underafsnit. Jeg har foretaget denne tematisering på baggrund af fortolkningskonteksten *selvforståelse*, hvor jeg har meningskondenseret den enkelte informants egne fortællinger (Kvale & Brinkmann 2009:237-238). Denne meningskondensering har jeg foretaget med udgangspunkt i datadrevne koder, som opstår induktivt af selve materialet, hvilket betyder, at jeg har behandlet interview-materialet uden på forhånd fastlagte koder. (Tanggaard & Brinkmann 2010:47). De fire analysetemaer er således ikke baseret på interviewguidens tre overordnede kategorier, men er baseret på en række aspekter, som fremstår særligt centrale i netop informanternes fortællinger om deres hverdagsliv. De fire analysetemaer bidrager på forskellig vis til en diskussion af, hvordan informanterne oplever deres hverdagsliv og bestræber sig på at skabe en følelse af hjem i Nykøbing Falster.

Selve analysen er udarbejdet med udgangspunkt i henholdsvis en *kritisk commonsense-forståelse* og en *teoretisk forståelse*. De enkelte analyse-kapitler er opbygget således, at jeg indledningsvist analyserer informanternes udsagn på *kritisk commonsense-niveau*, hvor jeg forholder mig kritisk til deres udsagn, fokuserer på, hvad de enkelte udsagn fortæller om informanten (Kvale & Brinkmann 2009:238) og forsøger at skabe mening og indhold på tværs af de fem informanters fortællinger. Afslutningsvist lægger jeg en teoretisk ramme ned over fortolkningen på *kritisk commonsense-niveau* for at række ud over både *selvforståelse* og *commonsense-forståelse* (Kvale & Brinkmann 2009:239) for at opnå en mere teoretisk og generaliseret analyse af informanternes fortællinger. De fire overordnede analyse-kapitler vil således fungere strukturerende i analysen, men for at understrege temaernes forbundethed vil jeg jævnligt henvide på tværs af afsnittene.

Temaet sociale relationer fylder meget i informanternes fortællinger og, som jeg yderligere vil uddybe i afsnittet 'Teoretisk ramme', eksisterer der blandt informanterne en stærk tendens til at kategorisere de forskellige typer af relationer. I tematiseringen af afsnittene omhandlede sociale relationer tager jeg derfor udgangspunkt i informanternes kategoriseringer, men fastholder et samlet analyseafsnit for at illustrere, hvordan de sociale relationer adskiller sig fra og indvirker på hinanden. Analyse-kapitlet er derfor inddelt

i fire under-kapitler, som hver især indledes med en analyse på *commonsense-niveau* og afsluttes med analyse og diskussion på teoretisk niveau.

Validitetsbetragtninger

Jeg vil i nærværende afsnit beskrive overvejelser, som jeg har gjort mig i forbindelse med udarbejdelsen af specialet. Jeg vurderer den samlede proces, fordi validering ifølge Kvale og Brinkmann ikke vedrører en særskilt undersøgelsesfase, men forskningsprocessen som helhed (Kvale & Brinkmann 2009:274).

Ifølge Kvale og Brinkmann drejer validitet i en kvalitativ kontekst sig om, “(...) hvorvidt en metode undersøger det, den har til formål at undersøge” (Kvale & Brinkmann 2009:272). Specialet er en undersøgelse af fem individers konkrete hverdagsliv, hvorfor formålet er at undersøge informanternes subjektive og kontekstafhængige oplevelser, erfaringer og praksisser.

Inden for den filosofiske hermeneutiske tilgang betragtes validitet som en vurdering af: “(...) hvorvidt argumentationen som helhed fremstår overbevisende, og velunderbygget, om den er konsistent og sammenhængende” (Juul 2012:133). Det er derfor afgørende for, i hvilken grad undersøgelsen vinder anerkendelse i både forskersamfundet og i det omgivende samfund (Juul 2012:134). For at imødekomme dette har jeg været transparent omkring mine metodiske valg og den løbende erkendelsesproces, som opstår i samspillet mellem empiri, teori og mine forforståelser. Jeg har desuden været opmærksom på den kontekst, som interviewene er blevet foretaget i, herunder både den politiske kontekst, som informanternes hverdagsliv er influeret af og den mere konkrete interaktion mellem informanterne og os som interviewere under foretagelsen af interviewene. Således har jeg udarbejdet kontekstuelle beskrivelser, der bidrager til at specialet kan opnå en analytisk generaliserbarhed (Kvale & Brinkmann 2009:289-292).

Man kan endvidere tale om en undersøgelses analytiske generaliserbarhed, hvilket afgør, hvorvidt undersøgelsens resultater kan være vejledende for undersøgelser af lignende situationer (Kvale & Brinkmann 2009:289). Min analyse rummer en række tematikker, som er gennemgående i de fem interviews og selvom informanterne oplever nogle af tematikkerne forskelligt, er der mange lighedspunkter. Samtidig understøttes mange af deres oplevelser af mine erfaringer fra DFUNK.

Specialets reliabilitet bør ligeledes diskuteres. Reliabilitet vedrører konsistensen og troværdigheden af forskningsresultater, og omhandler hvorvidt resultater kan reproducere på andre tidspunkter og af andre forskere (Kvale & Brinkmann 2009:271). Hvis vi interviewede andre enlige unge syriske flygtninge i Nykøbing Falster, ville deres besvarelser formentlig være anderledes, men samtidig vidner de fem

interviews om, at der er mange tematikker, som går igen på tværs af interviewene, og som jeg forventer, at andre unge flygtninge ligeledes ville beskrive. Samtidig vil jeg med udgangspunkt i min filosofisk hermeneutiske tilgang argumentere for, at andre interviewere ville opnå andre besvarelser, idet viden produceres i konteksten og interviewerens forforståelser vil influere på både selve interviewsituationen og i de efterfølgende analytiske overvejelser.

Teoretisk ramme

I nærværende afsnit vil jeg kort redegøre for de teoretiske begreber og indsigter, som jeg primært anvender i min analyse. Dels argumenterer jeg for, hvorfor jeg finder netop disse teorier relevante i forhold til at nuancere og udfordre informanternes fortællinger, dels beskriver jeg, hvordan de forskellige teorier supplerer hinanden.

Udgangspunktet for interviewene med de fem informanter var at få et indblik i deres fortællinger om deres nuværende¹⁷ hverdagsliv samt oplevelser og praksisser i Nykøbing Falster. Meningskondenseringen af empirien viste dog, at både informanternes tidligere oplevelser og erfaringer fra ankomsten til Nykøbing Falster samt ønsker for fremtiden, har en afgørende betydning for oplevelsen af deres nuværende hverdagsliv. Empirien lægger således op til en undersøgelse, der analyserer informanternes konkrete oplevelser af deres hverdagsliv i Nykøbing Falster samt en diskussion af, hvordan de tidligere har bestræbt sig på og fortsat bestræber sig på at forbedre deres tilværelse, herunder hvilke udfordringer og muligheder, de oplever i denne forbindelse. Analysen på *commonsense*-niveau har vist, at den udvikling, som informanterne oplever, lader sig indfange af det teoretiske begreb *hjem*. Informanternes fortællinger bærer både præg af, at de med tiden oplever deres tilværelse mere positivt, samtidig med at de aktivt bestræber sig på selv på at forbedre deres tilværelse i Nykøbing Falster. For at indfange både de oplevelsesmæssige og de handlingsmæssige elementer i informanternes fortællinger, inddrager jeg Ghassan Hages (1997) teori om *home-making* og Kristina Grünenbergs (2006) analytiske pointer vedrørende *hjemliggørelsesprocesser*.

Hage karakteriserer *home-building* som “the building of the feeling of being ‘at home’” (Hage 1997:2), og han anskuer følelsen af at være hjemme, som en proces, som øges i takt med, at individet forstærker en række andre følelser, som knytter sig til følelsen af hjem (Hage 1997:2). Hages teori fokuserer således på, at individet løbende kan øge følelsen af hjem, hvilket netop viste sig at være et centralt element i informanternes fortællinger, selvom vi ikke eksplicit spurgte ind til det under interviewene. Et andet element, der også overraskende har vist sig at fylde meget i informanternes fortællinger, er deres fokus på fremtidsønsker. Hages teori er derfor særlig relevant, fordi den netop indfanger nødvendigheden af, at man som individ kan se sig selv positioneret i en bedre fremtid for at kunne øge følelse af hjem i sin nuværende situation (Hage 1997:4).

¹⁷ Med betegnelsen ’nuværende’ refereres der til tidspunktet for foretagelsen af interviewene.

Informanternes fortællinger bærer i høj grad præg af, at de aktivt bestræber sig på at finde sig til rette i Nykøbing Falster. For at belyse dette supplerer jeg Hages teori med analytiske pointer fra Grünenbergs undersøgelse, fordi hun netop argumenterer for, at fornemmelser af at høre til og føle sig hjemme, er forankret i social praksis (Grünenberg 2006:25). Hun undersøger, hvordan bosniske flygtningefamilier skaber en følelse af at høre hjemme gennem aktive handlinger ud fra fire forskellige dimensioner: ”a) the (re)installation of everyday life routines; b) the (re)establishment of social relations; c) the (re)appropriation of space; and finally; d) the crosscutting feeling of being accepted and recognized as part of specific contexts (...)” (Grünenberg 2006:25). Grünenberg karakteriserer disse handlinger som hjemliggørelsesprocesser “(...) fordi de udgør måder, hvorpå den enkelte arbejder sig hen imod følelsen af at høre til og være hjemme” (Grünenberg 2006:239). Grünenberg anskuer ikke processen for en afsondret konstruktion, men ser det som en rekonstruktion af et genkendeligt hverdagsliv. Jeg er bevidst om, at Grünenbergs undersøgelse omhandler bosniere, som har andre forudsætninger for at skabe en følelse af hjem, men hendes begreb *hjemliggørelsesprocesser* og analytiske pointer kan anvendes til at nuancere min empiri.

Social interaktion, herunder betydningen af eksisterende og etablerede sociale relationer samt udfordringer forbundet med at etablere nye sociale relationer, er et centralt element i informanternes fortællinger. Deres sociale relationer peger i mange forskellige retninger, hvorfor jeg tager udgangspunkt i deres egne kategoriseringer og konkrete beskrivelser af deres sociale relationer samt de betydninger, som de tillægger relationerne. Ifølge Olwig konstrueres hjem “(...) through social relations as they unfold in the give-and-take of ordinary everyday life” (Olwig 1998:235), og jeg er derfor opmærksom på, hvordan informanternes relationer konkret udspiller sig både lokalt i Nykøbing Falster, på tværs af Danmark og på tværs af nationalstatslige grænser. På den måde undgår jeg desuden at lade mig begrænse af forudindtagede teoretiske forventninger om, at informanterne indgår i eksempelvis intra-etniske, transnationale netværk og afgrænsede etniske grupperinger, men sikrer, at jeg ligeledes har øje for deres sociale relationer til lokalsamfundets øvrige befolkning (Larsen 2011:30-31). Dette aspekt har jeg været opmærksom på i min analyse, hvorfor jeg forholder mig til og fokuserer på informanternes konkrete beskrivelser af deres sociale relationer og ikke lader mig begrænse af forudindtagede forventninger om, at de indgår i bestemte typer af sociale relationer.

Undervejs i min analyse har jeg fundet frem til, at informanternes beskrivelser af deres sociale relationer bærer præg af et klart skel mellem relationer til etniske danskere (af informanterne kategoriseret som ‘danskere’) og ikke-etniske danskere (af informanterne kategoriseret som ‘flygtninge’, ‘arabere’, ‘syrrere’). For at belyse og nuancere betydningen af disse kategoriseringer inddrager jeg Robert Putnams (2000)

begreber *bridging social capital* (fremadrettet benævnt: *brobyggende social kapital*) og *bonding social capital* (fremadrettet benævnt *afgrænsende social kapital*). Jeg anvender begreberne til at skelne mellem forskellige typer af netværk og undersøge, hvordan informanterne gør brug af sociale relationer, og udfordres af vanskeligheden ved at opnå sociale relationer, i deres bestræbelser på at blive inkluderet i det etnisk danske majoritetssamfund. Putnams begrebspar bygger på kvantitative undersøgelser, og i sin teori fokuserer han i høj grad på social kapital og tillids betydning for samfundet. Han er dog kritiseret for ikke i tilstrækkelig grad belyse institutionelle sammenhænges betydning for dannelsen af social kapital og for at overse statens mulighed for at producere social kapital (Hulgård 2002:67). I nærværende speciale anvender jeg dog begrebsparret på mikroniveau, og samtidig anvender jeg Peter Nannestad et al.'s (2008) kvantitative og Birgitte Romme Larsens (2011) kvalitative undersøgelser, som eksplicit trækker på Putnams begrebspar, med det formål at nuanceret og udfordre Putnams teoretiske begreber. Larsen påpeger, at det er vigtigt at der foretages undersøgelser, der kan belyse kvalitative aspekter ved flygtninges sociale kapital og tillid i forbindelse med samfundsmæssig korporation (Larsen 2011:81-83). Dette bidrager nærværende speciale til.

Min empiri peger desuden på, at informanterne tillægger forskellige betydninger til deres sociale relationer. For at belyse betydninger og indhold forbundet med deres sociale relationer anvender jeg Carstens teoretiske begreb *relatedness* (fremadrettet benævnt *forbundethed*). Carsten gør med begrebet *forbundethed* op med en skelnen mellem det biologiske og det sociale, og pointerer, at det er nødvendigt at fokusere på, hvordan individer udforsker, definerer, praktiserer og føler *forbundethed* (Carsten 2000). Jeg anvender begrebet til at diskutere karakteren og betydningen af sociale relationer i både netværk internt og på tværs af etnicitet, som informanterne har etableret lokalt i Nykøbing Falster.

Endvidere peger empirien på, at informanternes sociale relationer rækker ud over nationalstatslige grænser, idet informanterne opretholder sociale relationer til slægtninge og venner, der fortsat befinder sig i Syrien eller er flygtet til Tyrkiet eller europæiske lande. Jeg inddrager begrebet *transnationalisme* (Olwig 2001, Schiller et al. 1992, Grünenberg 2006, Larsen 2011, Pedersen 2009) til at undersøge karakteren og udbyttet af disse relationer, som bevæger sig på tværs af nationalstatslige grænser. *Transnationalisme* fokuserer på, hvordan individet i en transnational kontekst er forbundet til forskellige samfund samtidig gennem sociale felter (Schiller et al. 1992:1-2). En kritik af *transnationalisme* retter sig mod, at begrebet kan formuleres så omfattende, at der er fare for at udvande begrebets betydning (Koefoed & Simonsen 2010:206). Det er i denne forbindelse vigtigt at undgå udelukkende at fokusere på individets transnationale aktiviteter, og følge individets relationer uden at overse et fokus på, hvordan vedkommende skaber tilhørsforhold lokalt i modtagerlandet (Larsen 2011:26-28). Det transnationale perspektiv fokuserer på udvekslingsforhold på

tværs af nationalstatslige grænser, og i denne forbindelse forekommer der ofte et fokus på økonomiske remitters (pengeoverførsler) udveksling på tværs af landegrænser (Olwig 2001). Dette bliver imidlertid ikke italesat i min empiri, hvorfor jeg ikke berører denne del af teorien i nærværende speciale. Transnationalisme anvendes snarere til at belyse, hvordan informanternes relationer strækker sig til forskellige steder i verden og ikke mindst hvilken betydning dette har for informanternes oplevelse af deres hverdagsliv og skabelse af hjem lokalt i Nykøbing Falster.

Undervejs inddrager jeg desuden analytiske pointer fra antropolog Birgitte Romme Larsens (2011) undersøgelse af nyankomne flygtningefamiliers skabelse af tilhørsforhold og mening i deres hverdagsliv i mindre danske lokalsamfund, og i nogen grad også overordnede analytiske pointer fra antropolog Kristina Grünenbergs (2006) undersøgelse af bosniske flygtningefamiliers skabelse af tilhørsforhold og følelser af at høre hjemme i Danmark. Jeg anvender disse undersøgelser med henblik på at kunne nuancere min undersøgelse af enlige unge flygtnings oplevelser af på egen hånd at skulle finde sig til rette i Danmark. Jeg anvender elementer fra disse undersøgelser til at diskutere forskelle forbundet med at være kommet til Danmark som enlig ung flygtning i modsætning til at skulle etablere sig som en samlet familie. På den måde bliver det tydeligt, hvordan enlige unge flygtnings etableringsproces, forstået ved deres oplevelser af deres hverdagsliv og bestræbelser på at skabe en følelse af hjem, både adskiller sig fra og minder om flygtningefamiliers etableringsproces. Samtidig anvender jeg en række teoretiske begreber og analytiske pointer fra Larsens undersøgelse, som bidrager til at kaste lys over min empiri.

Analyse

I de følgende afsnit analyserer og diskuterer jeg informanternes oplevelser af deres hverdagsliv. Analysen er opdelt i fire analyseafsnit, som alle indledes med en analyse på *commonsense*-niveau og afsluttes med nuancering og diskussion af empirien ud fra forskellige teoretiske perspektiver.

Del 1 ”Her i Nykøbing Falster startede jeg mit liv”

- En ny begyndelse: udviklingen fra ankomsten til Nykøbing Falster

”Her [i Nykøbing Falster] startede jeg mit liv” (Nizar: 45). Overgangen fra asylcentret til kollegieværelset i Nykøbing Falster markerer for Nizar en ny start på tilværelsen. Med dette udsagn slår Nizar fast, at etableringsprocessen foregår i en kontekst præget af så lidt genkendelighed, at den kan markeres som en ny begyndelse. Derudover understreger han med citatet, at han med den midlertidige opholdstilladelse og boligplacering i Nykøbing Falster aktivt kan påbegynde konstruktionen af et hverdagsliv med nye praksisser og rutiner i Danmark. Rafiq anvender et lignende sprogligt udtryk til mere overordnet at karakterisere overgangen fra tilværelsen i Syrien til en tilværelse i Danmark: ”Jeg begyndte, da var jeg i Syrien. Og nu begyndt igen, når jeg er i Danmark, så jeg kan ikke tage tilbage til Syrien for at begynde igen, nej. Det bliver meget svært. Virkelig” (Rafiq: 600-602). Han foretager en fuldstændig adskillelse mellem tilværelsen i de respektive lande og sidestiller indirekte sin fødsel i Syrien med den begyndelse, som han har taget hul på i Danmark. Disse sammenligninger understreger omfanget af at skulle etablere sig i en ny og fremmed kontekst.

Med et minimalt kendskab til både Danmark og særligt Nykøbing Falster, stod informanterne således overfor at skulle etablere sig i en by, som de – med undtagelse af Ahmad – intet kendte til, før de ankom til Nykøbing Falster. Dette eksemplificeres af Nizar:

”Jeg kommer til Nykøbing. Jeg kender ikke noget om Nykøbing, jeg kender ikke noget om mennesker, jeg taler ikke dansk, jeg taler kun engelsk eller arabisk. Der er sket flere problemer med mennesker her, fordi jeg har sagt til jer, de kigger på mig og de kigger på flygtninge. Det var kun en misforståelse mellem hinanden. Nogle gange bliver jeg meget sur. Hvorfor kigger de på mig? Jeg er ikke beskidt mand eller noget. Hvorfor kigger de på mig? Den første gang da jeg kommer her. Men bagefter forstår jeg, det er normalt at mennesker kigger på mig eller på andre” (Nizar: 46-51).

Således befandt Nizar sig i en position, hvor han oplevede alting som nyt, anderledes og fremmed, og det blev forstærket af de blikke, der mødte ham. Jeg tolker Nizars udsagn som et udtryk for, at han med tiden har vænnet sig til, at han skiller sig ud fra den etnisk danske majoritetsbefolkningen i Nykøbing Falster, men samtidig peger citatet på, at dette afstedkommer en negativ følelse. Med en vis opgiveness i stemmen fortsætter Nizar sin beskrivelse af den første tid i Nykøbing Falster: ”Fordi jeg kommer til et nyt land. Jeg kan ikke noget. Jeg ved ikke, hvad skal jeg lave her. Hvorfor jeg kommer her. Hvad skal jeg gøre i fremtiden

(...) Jeg var meget nervøs og forfærdet¹⁸. Nogle gange ønskede jeg at komme tilbage til Syrien. Jeg vil ikke blive her” (Nizar: 55-58). Af citatet fremgår det, at det manglende kendskab til Danmark og uvisheden om, hvad fremtiden ville bringe, på daværende tidspunkt virkede så uoverskuelig for ham, at han nogle gange så det som den eneste udvej at rejse tilbage til Syrien trods krigen. Uvisheden manifesterede sig i afmagt, og dette kan forklares med, at han ikke havde mulighed for at holde sine oplevelser op imod en velkendt kontekst eller besad viden, som kunne støtte ham i at navigere i det danske samfund.

Rafiq giver ligeledes udtryk for, at den første tid i Nykøbing Falster føltes særlig udfordrende: ”Selvom første gang da jeg kom til Danmark, jeg kendte ikke Danmark og nogle gange jeg siger til Danmark: ’Jeg hader Danmark’. Fordi jeg (...) har ikke nogen i Danmark. Forstår du mig? Jeg har sagt til dig, hele min familie er i Tyskland og England” (Rafiq: 571-572). Jeg tolker Rafiqs udsagn som afmagt og frustration over ikke at have trygge og velkendte relationer i den første tid i Danmark, hvilket ligefrem manifesterede sig i følelser af had til Danmark i de første måneder. Hermed fremhæves manglen på nære relationer eksplicit som et element, der har gjort etableringsprocessen i Nykøbing Falster særlig vanskelig. Wael beskriver på lignende vis, hvordan hans hverdagsliv var præget af ensomhed i den første tid i Nykøbing Falster:

“First of all when we came her, we felt that we were lonely. There is a lot of activities. They [red. kommunalt ansatte] give us information of how life is and what we can do. Step by step we felt that we are the part of this *kommune*. We are not so lonely as when we came first. Step by step. But here in Nykøbing it is difficult to meet people and to be friends” (Wael: 10-13).

Med dette citat illustrerer Wael, hvordan han gradvist har oplevet, at tilknytningen til Nykøbing Falster blev forstærket og ensomheden mindsket i takt med, at han opnår information om livet i Nykøbing Falster, indgår i aktiviteter og i særdeleshed i forbindelse med etableringen af sociale relationer. Wael understreger senere i interviewet, at han i sin beskrivelse anvender dette ‘vi’, fordi han hører de samme oplevelser fra andre flygtninge i Nykøbing Falster (Wael: 70-71). Wael understreger desuden, at følelsen af ensomhed er blevet mindre med tiden, men at han på nuværende tidspunkt stadig føler sig ensom og oplever, at han har svært ved at etablere sociale relationer i Nykøbing Falster.

Selvom Rafiq primært beskriver sine første måneder i Nykøbing Falster som svære og udfordrende, bærer hans fortælling også præg af et mere positivt syn på de muligheder, som livet i Danmark tilbyder:

“Jeg er her lige præcis i Nykøbing ligesom ny test i mit liv. Jeg mener, da jeg var i Syrien, for eksempel altid jeg er hos min familie. Jeg lavede ikke nogen nye ting (...) Jeg mener, når jeg er her, jeg kan ikke sige ‘kan du hjælpe mig, kan du hjælpe mig’. Jeg mener, jeg skal hjælpe mig selv. Jeg har ingen der kan hjælpe mig, nej” (Rafiq: 62-66).

¹⁸ I interviewet er ordlyden uklar. Det lyder som om, han siger ’forfærdelig’, hvilket jeg ud fra sammenhængen i interviewet tolker som forfærdet.

Rafiq sammenligner den vanskelige etableringsproces med en 'test', som tvinger ham til at lære at klare sig selv uden sin familie og de trygge rammer, som han havde i Syrien. Selvom etableringsprocessen opleves udfordrende, kan den således også ses som et mulighedsrum, der gør, at han kan lære nyt, modnes og ikke mindst selv definere, hvordan hans liv skal udfolde sig i Nykøbing Falster.

Da Ahmad kom til Danmark, var hans storebror allerede blevet boligplaceret i Nykøbing Falster. Dette forhold er særligt interessant, fordi Ahmad er den eneste af informanterne, der ikke giver udtryk for, at han har følt sig alene i den første tid i Nykøbing Falster, og samtidig er hans fortælling præget af en anderledes positiv indstilling til og lethed ved at etablere sig i Danmark. Efter blot halvanden måned i Nykøbing Falster og i alt fire måneder i Danmark fik han lavet en tatovering på brystkassen med ordene fra en engelsk kærlighedssang oversat til dansk. Dette begrundes han med følgende citat: "Fordi, jeg bor i Danmark (...) Altså jeg kan godt lide (...) danskere, og snakker med dem hele tiden. Jeg kan godt lide Danmark, jeg tænker, at det er mit land. Derfor vil jeg skrive den på dansk. Og jeg vil lave mere og mere og mere. På dansk" (Ahmad: 53-55). Dette aktive valg om at få tatoveret en dansk tekst på sin brystkasse markerer Ahmads stærke tilknytning til Danmark som 'sit land'. Ahmads storebror havde boet i Nykøbing Falster i knap et år, da Ahmad kom til Danmark, og Ahmad havde således allerede, da han boede på asylcenteret og muligvis inden flugten til Danmark, et nærtstående familiemedlem, der kunne bidrage med viden om Nykøbing Falster, skabe tryghed samt støtte Ahmad i at navigere i det danske samfund. Samtidig havde Ahmads storebror et veletableret netværk, primært blandt andre syrere, som Ahmad naturligt blev en del af, da han flyttede ind i et kollegieværelse på samme kollegium, som storebroderen boede på.

Kommunen og Klubben

Rafiq, Ahmad og Wael beretter om, at de i den første tid efter boligplaceringen i Nykøbing Falster var meget i dialog med deres sagsbehandler. De kommunale sagsbehandlere kan således anskues som en støtte, der kunne hjælpe informanterne med at manøvrere i det danske samfund i den første tid, hvor informanterne hverken kunne sproget, kendte byen eller havde sociale relationer, der kunne støtte dem. I tråd med dette sammenligner Ahmad den kommunale støtte med en forælderrolle: "Det er ligesom en mor og far for mig, Guldborgsund kommune. Fordi da jeg var lille, min mor og far passede på mig. Men nu er det Guldborgsund, der passer på mig. De giver mig penge, og hvis jeg får stress eller jeg bliver sur, de snakker med mig" (Ahmad: 768-770). Således oplever Ahmad, at kommunen har hjulpet ham både økonomisk og vejledende i den første tid i Nykøbing Falster, og dermed bidraget til tryghed i etableringsprocessen. Da vi under interviewene spurgte Hussein og Nizar om deres kontakt til kommunen, fortalte de begge eksplicit, at de i dag kan "passe mig selv" (Nizar: 760) og "lide at klare mig selv" (Hussein: 683). Set i lyset af ovenstående tolker jeg deres udsagn som et udtryk for, at informanterne ikke længere

har brug for den samme grad af hjælp fra kommunen til at manøvrere i det danske samfund. Kommunen har således haft en central rolle i forbindelse med praktisk støtte og tryghedsskabelse, hvilket fremstår som særligt nødvendigt, fordi informanterne ikke havde et socialt netværk i den første tid i Nykøbing Falster.

Dog beskriver Rafiq, at modtagelsen af offentlig ydelse ikke udelukkende skaber tryghed:

“Når jeg er på kontanthjælp, jeg føler det er meget *shame*, som *shame* for mig. Fordi jeg kan ikke altid tage fra kommunen (...) Så jeg tænker på at gå til skole, blive færdig med skole, bagefter blive SU og fortsætte min uddannelse (...) Jeg vil gerne betale tilbage alle penge Danmark giver mig og sige til dem: ‘Danmark. (...) tak, for hvordan du accepterer mig’” (Rafiq: 558-570)

Således er Rafiq på en og samme tid meget taknemmelig for at modtage kontanthjælp, men samtidig føler han sig skamfuld over at modtage denne økonomiske ydelse, og også derfor ønsker han at tage en uddannelse, for at kunne bidrage økonomisk til det danske samfund. Dette underbygger han desuden med, at han i Syrien, ligesom mange andre flygtninge i Danmark, har været vant til at arbejde og forsørge sig selv (Rafiq: 128-133). Wael fortæller desuden, at han har været udsat for nogle oplevelser, hvor han har følt, at hans sagsbehandler har været forudindtaget, og på baggrund heraf har fejltolket hans forespørgsler og ønsker som et udtryk for, at Wael ikke ønskede at blive boede i Danmark. Under en af episoderne spurgte Wael sin sagsbehandler, om han kunne tage et kursus i tysk på VUC, fordi han ønskede at forbedre sit tysk, som han i forvejen havde lidt kendskab til fra Syrien. Wael fortæller, at sagsbehandleren responderede med følgende udbrud: ”Are you leaving Denmark? You don't like Denmark, and want to run away?” (Wael: 337-338). Episoder som denne har ifølge Wael svækket hans tillid til sin sagsbehandler og det kommunale system generelt, og han pointerer, at “After that you don't like to ask them” (Wael: 339).

For Nizar kendetegner mødet med frivillige i Klubben, Dansk Flygtningehjælps lokale mødested, et vendepunkt i hans tilværelse i Nykøbing Falster:

”Bagefter jeg gik til Klubben og jeg har fået flere venner, danske venner. Og vi har kontakt sammen (...) Det er meget dejligt. De underviser mig i det danske sprog (...) Vi laver mange ting sammen. Om Danmark og aktiviteter sammen. Spiller fodbold, spiller kort, går ture i skoven eller til stranden, svømmer og laver mange ting” (Nizar: 58-62).

Mødet med Klubben afstedkom en udvikling fra en tilværelse, hvor alting var ukendt til en tilværelse, hvor Nizar etablerede sociale relationer, fik kendskab til det danske sprog og indgik i sociale aktiviteter. Flere af de andre informanter understreger ligeledes, hvordan Klubben ud over at tilbyde et socialt fællesskab, ligeledes har været et forum, som tilbød nødvendig praktisk hjælp i den første tid i Danmark. Eksempelvis pointerer Rafiq, at frivillige i Klubben kan hjælpe med ethvert spørgsmål, man måtte have (Rafiq: 527-532), og Hussein påpeger, at han gennem Klubben har fået hjælp til at starte på VUC (Hussein: 686-705). Rafiq fortæller desuden: “Fordi det er godt alle flygtninge kommer her og hjælper andre. Fordi Klubben

her hjælper meget, meget andre. Hvis ikke en studerer, så hjælper med andre ting” (Rafiq: 525-527). Citatet illustrerer, at det kan være vanskeligt helt entydigt at fastslå, hvad der menes, når informanternes udsagn analyseres. Jeg tolker dog Rafiqs udtalelse indholdsmæssigt således, at der siges, at det ikke kun er frivillige, der bidrager med praktisk hjælp til flygtninge i Klubben, men at flygtninge ligeledes hjælper og støtter hinanden. Hermed fremgår det, at Klubben både er et rum, hvor flygtninge kan hjælpe og støtte hinanden samt giver en mulighed for at få praktisk hjælp af etnisk danske frivillige med kendskab til det danske system og det danske sprog. Samtidig pointerer flere af informanterne dog, at det kun er ældre mennesker, der er frivillige i Klubben (Ahmad: 607-612, Rafiq: 831-832), og som jeg pointerer i afsnittet om ‘Vanskeligheden ved at etablere sociale relationer til etnisk danske unge’, ønsker informanterne særligt at etablere sociale relationer til unge mennesker. Endvidere fortæller Rafiq, at han for øjeblikket ikke kan komme i Klubben, fordi de kun har åbent i tidsrummet 12.00-15.00, hvor han er i skole.

Hverdagsrutiner

Informanternes beskrivelser af en typisk hverdag bærer præg af en fast struktur og klare formål med de enkelte aktiviteter. Ud over at alle informanterne går i sprogskole, kommer Nizar, ligesom Wael og Hussein, ofte i Klubben. Derudover betaler Wael og Hussein for at tage fag på VUC, hvilket de selv i samarbejde med Klubben har tilmeldt sig. Hussein træner på det lokale fodboldhold og ligesom Nizar og Ahmad træner han også i det lokale fitnesscenter. Aktiviteterne har klare formål for de enkelte informanter; Klubben er et forum for socialt samvær, lektielæsning og forbedring af dansk (Wael: 32-33, Hussein: 21-22, Nizar: 88-89); kurser på VUC bidrager til læring og opkvalificering (Hussein: 43-45, Wael: 26-28); og træning kædes af Ahmad sammen med sundhed og et tilfredsstillende udseende (Ahmad: 32-38), men anses af Ahmad, Nizar og Hussein også for at være et forum, hvor de kan møde andre unge og etablere sociale relationer (Ahmad: 63-66, Nizar:183, Hussein: 34-43). Mens informanternes hverdage er meget rutineprægede, tætpakkede og har en fast struktur, har særligt Hussein og Nizar svært ved at finde ud af, hvad de skal få tiden til at gå med i weekenderne: “(...) men når der kommer lørdag og søndag, så har jeg fri, så laver jeg ikke noget” (Hussein: 438-439). “Jeg kan ikke lide weekenderne” (Nizar: 242). Informanterne går nogle gange på diskotek om aftenen og møder andre unge, men Nizar giver udtryk for, at han som udgangspunkt ikke bryder sig om weekenderne, fordi han føler sig ensom. Til sammenligning beskriver han sit syn på hverdagene: “Men i hverdagen det meget dejligt i Nykøbing Falster” (Nizar: 922). Kontrasten mellem en hverdag præget af faste rutiner og struktur og weekender præget af manglende gøremål og aktiviteter er stor. Jeg vil på baggrund af ovenstående argumentere for, at de faste aktiviteter med klare formål bidrager til, at informanterne oplever, at deres hverdagsliv opnår indhold og mening.

Kategorisering af hjem

”Det [red. Nykøbing Falster] er mit hjem. Det er den første plads, jeg er kommet her. Ja. Første sted jeg bor i Danmark” (Nizar: 926) og ”Fordi det er *safe* her” (Nizar: 905). Nizar forklarer således, at det faktisk, at Nykøbing Falster er den by, han blev boligplaceret i, naturligt gør det til hans hjem. Samtidig markerer den nye tilværelse i Nykøbing Falster nye førstegangsoplevelser, fordi konteksten er så anderledes. Således skaber den midlertidige opholdstilladelse og et fast sted at bo en tryghed, som yderligere bevirker, at Nizar kan fokusere på etableringen af sin tilværelse i Danmark.

Hussein sammenligner Nykøbing Falster med sin hjemby i Syrien: ”(...) Nykøbing bliver min by. Det er ligesom Aleppo” (Hussein: 915) og ”Der kommer fire dage sidste år [red. hvor Hussein var væk fra Nykøbing Falster]. Så da jeg kommer her, tilbage. Jeg følte at... jeg kom hjem. Det kommer til mig, luften er frisk” (Hussein: 941-942). Jeg tolker Husseins sammenligning mellem Nykøbing Falster og Aleppo som et udtryk for, at den stigende genkendelighed, som han har opnået til Nykøbing Falster, bevirker, at han føler sig tryk og oplever afsavn til Nykøbing Falster, når han ikke er i byen. Dette ses også hos Nizar, der finder en form for genkendelighed fra sin tilværelse i Syrien, hvor han boede i naturen, der omgav Damaskus (Nizar: 954-955). På samme måde påpeger Wael: ”It's easy to live life here, not like in big cities” (Wael: 439-440). Modsat Nizar og Wael beskriver Rafiq, at han oplevede det som en umådelig stor omvæltning at bo i Nykøbing Falster, fordi han i Syrien boede i Aleppo: ”Hver dag skulle jeg se en million mennesker [i Aleppo], men da jeg kom til Danmark. *Oh my God*. Jeg ser kun 10 personer eller 15 personer hver dag” (Rafiq: 487-488). Disse udsagn understreger, at informanternes oplevelser af deres hjembyer i Syrien influerer på deres oplevelse af at bo i Nykøbing Falster.

Af Nizar og Husseins fortællinger fremgår det desuden, at sociale relationer er afgørende for, at de kan udvikle en følelse af at høre hjemme i Nykøbing Falster. Dette kommer til udtryk gennem Nizars fortællinger om hans tanker i den første tid efter han ankom til Nykøbing Falster: ”Men den første gang jeg kom hertil, jeg kan ikke lide byen. Jeg kender ikke nogen. Jeg vil til København. Jeg kender mange flere’. Men bagefter” (Nizar: 1022-1023). På spørgsmålet om, hvornår disse tanker ændrede sig, svarer Nizar: ”Da jeg fik en ven her” (Nizar: 1029), hvilket han fortæller, var fem måneder efter ankomsten til Nykøbing Falster (Nizar: 1033). Nizar fortæller desuden, at der i Nykøbing er ”(...) flere mennesker jeg kender. Det er meget sjovt. Hvis jeg flytter til et andet sted, skal jeg få nye mennesker og nye venner” (Nizar: 913-914) og ”Jeg vil blive ked af at flytte fra her [red. fra Nykøbing Falster]. Fordi her jeg kender mange mennesker. Så hvis du går til København, så skal du starte med at kende andre mennesker”

(Hussein: 934-936). Disse citater illustrerer vigtigheden af at have en omgangskreds, hvilket jeg vil vende tilbage til i afsnittene omhandlende social relationer.

Som tidligere beskrevet påpeger Wael, at han gradvist følte, at han blev en del af kommunen. Trods denne udvikling påpeger han: "How can I feel a part of it [red. lokalsamfundet]? You are foreigner. You are still a foreigner" (Wael: 322). Waels udsagn vidner om, at han føler sig meget anderledes i kraft af sin position som udlænding, og derfor ikke tror på, at han kan komme til at føle sig som en del af lokalsamfundet. Rafiq beskriver et lignende syn på muligheden for at føle sig som en del af lokalsamfundet. Under interviewet spørger jeg Rafiq, hvad han tror, der skal til, for at han kan føle, at han er en del af det danske samfund. Hans svar lyder således: "Når du føler, jeg er som dig" (Rafiq: 623). Han underbygger dette ved at fortælle, at når han oplever, at etniske danskere taler til ham, ligesom de taler til deres etnisk danske venner, så vil han føle, at han er en del af samfundet. Dette peger på, at han ønsker, at andre ikke anser ham for at være fremmed. Modsat både Rafiq og Wael føler Ahmad, at en særlig tilknytning til Danmark, hvilket han begrundes med følgende udsagn: "De siger til mig, du må gerne bo i Danmark. Der er derfor jeg elsker Danmark" (Ahmad: 208-209) og "Alle folk kan godt lide mig" (Ahmad: 244). Ovenstående citater vidner om, at Ahmad føler sig accepteret og anerkendt af den etnisk danske majoritetsbefolkning i Nykøbing Falster, hvilket bidrager positivt til hans følelse af, at Danmark er hans land.

Som ovenstående viser, giver informanterne udtryk for at have fundet sig bedre til rette siden ankomsten til Nykøbing Falster, men efter mellem halvandet til to et halvt år i Nykøbing Falster bestræber de sig stadig på at etablere sig.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Ovenstående empiriske analyse peger på, at informanterne i de første måneder i Nykøbing Falster befandt sig i en position, hvor de skulle transformere en fuldstændig ukendt kontekst til en kontekst præget af genkendelighed. I takt med denne transformering udvikler deres fortællinger sig mere positivt. Udviklingen kan anskues med udgangspunkt i Grünenbergs begreb *hjemliggørelsesprocesser* samt Hages teori om *homebuilding*.

Hjemliggørelsespraksisser

Grünenberg peger i sin undersøgelse på, at informanterne i hendes empiriske materiale bestræber sig på at skabe en følelse af at høre hjemme gennem forskellige *hjemliggørelsesprocesser*, som ligeledes kan spores i mine informanters fortællinger. Disse hjemliggørende praksisser udgøres ifølge Grünenberg af (gen)skabelse af hverdagsrutiner, (gen)etablering af meningsfulde sociale relationer og positioner,

transformation af steder, så de opnår genkendelighed samt følelsen af at blive anerkendt som en del af samfundet og fællesskabet. Igennem disse *hjemliggørelsesprocesser* arbejder individet sig hen imod følelsen af at være hjemme. (Grünenberg 2006:239) og opbygger en fornemmelse af sammenhæng, kontinuitet og orden. (Grünenberg 2006:93). Grünenberg anskuer derfor ikke etableringsprocessen for at være en afsondret konstruktion, men som en rekonstruktion af et genkendeligt hverdagsliv, der er forankret i individets tidligere levede liv. Min empiri peger dog på, at rekonstruktionen af et genkendeligt hverdagsliv i høj grad også er forbundet til fremtiden, hvilket jeg særligt vil beskæftige mig med i den fjerde delanalyse omhandlende ønsker for fremtiden. Empirien viser, at i takt med, at informanterne konstruerer et genkendeligt hverdagsliv (jf. Grünenberg 2007) mindskes følelser af frustration, afmagt og opgiveness. Trods dette bærer deres fortællinger præg af, at deres tilværelse i Nykøbing Falster til stadighed opleves udfordrende. Et interessant forhold i denne sammenhæng er, at informanterne sætter deres nuværende tilværelse i perspektiv ved at gøre brug af meget positive fremstillinger af tilværelsen i Syrien, hvilket tydeliggør negative og udfordrende aspekter ved tilværelsen i Danmark. Disse sammenligninger kan på den ene side anvendes som et sigte mod en bedre fremtid i Danmark, men kan ligeledes anskues som et forhold, der vanskeliggør muligheden for at blive tilfreds med tilværelsen i Danmark.

Fortrolighed med byen

Min empiri peger desuden på, at rutiner og indhold i hverdagen har betydning for, at informanterne føler, at de indgår i meningsfulde sammenhænge. Ifølge Grünenberg bidrager konstruktionen af hverdagsrutiner netop til oplevelsen af en følelse af hjem, fordi det skaber en følelse af, at individet lever et 'normalt liv' (Grünenberg 2006:140). Med udgangspunkt i Grünenbergs teori vil jeg argumentere for, at netop den faste struktur i informanternes hverdagsliv, hvor sprogskolen udgør et fast institutionelt holdepunkt, hvortil nogle af informanterne på egen hånd har tilføjet faste rutiner omkring træning i fitnesscenter, undervisning på VUC og samvær og støtte i Klubben, bidrager til skabelsen af orden. Et interessant element ved informanternes beskrivelser af disse rutiner er, at rutinerne er forbundet til konkrete steder; sprogskolen, fitnesscenteret, VUC, Klubben. Med udgangspunkt i Marianne Pedersens undersøgelse (2009) kan dette forstås som et udtryk for, at netop disse steder i høj grad tillægges mening, fordi de er relationelle (Pedersen 2009:13). Således peger empirien på, at stederne i høj grad tillægges værdi, fordi det er i disse fora, at det netop er muligt at indgå i relationelle sammenhænge. Grünenberg argumenterer ligeledes for, at rum transformeres til hjemlige steder, når individet eksempelvis udvikler fortrolighed med byens rum ved at skabe faste bevægelsesmønstre gennem byen og omtale steder på bestemte måder (Grünenberg 2006:132-134). Dette kan spores i flere af informanternes beskrivelser af, hvordan de gradvist opnår fortrolighed med byens rum. Waels fortælling bærer præg af, at han skridt for skridt oplever at han begynder at finde sig til rette i Nykøbing Falster, og Nizar beskriver mødet med Klubben som et vendepunkt i tilværelsen i

Nykøbing Falster. I Klubben indgår han i et socialt netværk og deltager i aktiviteter, der gør ham fortrolig med byens rum, idet han færdes forskellige steder i byen; skoven, stranden, fodboldbanen og svømmehallen. Det sociale netværk og aktiviteterne bidrager endvidere til, at han kan skabe en hverdag, som udover at være formet af en rutinemæssig deltagelse i sprogskolen, også giver indhold gennem daglige aktiviteter i Klubben. Den udvikling, som informanterne eksplicit italesætter gennem deres fortællinger, hvor deres hverdagsliv i stigende grad præges af orden og kontinuitet, kan spores i informanternes aftagende brug for og kontakt med kommunen. Med udgangspunkt i Grünenbergs teori kan dette tolkes som et udtryk for, at informanterne har opnået tilstrækkelig fortrolighed med Nykøbing Falster, men også at de med tiden har etableret sociale netværk, som de i højere grad søger til, når de har brug for praktisk støtte. Analysen peger nemlig på, at de kommunalt ansatte bidrager til praktisk støtte, mens sociale netværk i og uden for Klubben endvidere bidrager til social støtte.

Ovenstående analyse viser, at informanterne selv bidrager til rekonstruktionen af et 'normalt liv' gennem udvikling af fortrolighed med byens rum, etablering af rutiner samt forsøg på at etablere sociale relationer til etnisk danske unge. Jeg vil på baggrund heraf argumentere for, at informanterne, siden de ankom til Nykøbing Falster, aktivt har bestræbt sig på at skabe en følelse af hjem (jf. Grünenberg 2007). Denne aktive bestræbelse på at føle sig hjemme i Nykøbing Falster kan ligeledes spores i Ahmads ønske om at få tatoveret flere tatoveringer med danske tekster.

Home-building

Mens Grünenberg fokuserer på, hvordan individet gennem *hjemliggørelsesprocesser* arbejder sig hen imod en følelse af hjem, fokuserer Hage (1997) i højere grad på, hvordan en forøgelse af forskellige følelser bidrager til den samlede oplevelse af at føle sig hjemme. Set i lyset af Hages teori om *home-building* kan informanternes stigende positivitet anskues som udtryk for, at de i højere grad føler sig hjemme i Nykøbing Falster. Hage karakteriserer *home-building* som "the building of the feeling of being 'at home'" (Hage 1997:2), og han anskuer således følelsen af at være hjemme som en konstruktionsproces, der opbygges i takt med, at individet oplever at en række følelser, som knytter sig til at føle sig hjemme i en given kontekst, bliver forstærket. Ifølge Hage bør *home-building* således forstås som en affektiv konstruktion, der bygger på fire følelser, som udgør selve grundlaget for at føle sig hjemme: *følelsen af sikkerhed, af fællesskab, af fortrolighed med samfundet og af fornemmelser af muligheder og håb* (red. min oversættelse). Jo mere de enkelte følelser fylder hos individet, jo stærkere opleves følelsen af at være hjemme. (Hage 1997:2). Således kan processen anskues som vedvarende, idet følelserne kan blive ved med at forstærkes.

Medierende sociale relationer

I flere af informanternes fortællinger tydeliggøres det, hvordan relationer til sagsbehandlere i kommunen samt frivillige og andre flygtninge i Klubben bidrager til, at de føler sig trygge i den første tid i Nykøbing Falster. Samtidig ses der i Ahmads fortælling, hvordan han fra starten føler sig tryk ved sin situation, hvilket jeg særligt kæder sammen med Ahmads relation til sin storebror, der støtter ham i at navigerer i den nye kontekst. Larsen (2011) fremhæver i sin undersøgelse, at de af hendes informanter, der inden boligplaceringen havde slægtninge i byen, havde langt større chance for at føle sig som en del af lokalsamfundet. Hun argumenterer for, at slægtninge, der allerede boede i Danmark, fungerede som 'medierende sociale relationer' for nyankomne familiemedlemmer gennem viderebringelse af essentiel viden om det danske samfund (Larsen 2011:101-102). Larsen påpeger at hendes empiriske materiale illustrerer, at etablerede familiemedlemmers hjælp og støtte til nyankomne slægtning bidrager til en forstærkelse af oplevelsen af at føle sig til rette og hjemme inden for de nye omgivelser, og medierende sociale relationer har således væsentlig betydning for flygtnings muligheder for at skabe tilhørsforhold (Larsen 2011:104). Ahmads storebror kan karakteriseres som en medierende social relation, der formentlig har bidraget til hans oplevelse af, at Danmark er 'hans land'. Jeg analyserer dette nærmere i afsnittene om sociale relationer.

Sikkerhed og tryghed

Den udvikling, som informanterne beskriver, kan med udgangspunkt i Hages teori anskues som udtryk for, at informanterne gradvist får øget *følelsen af sikkerhed*. Ifølge Hage dækker *følelsen af sikkerhed* over adgangen til det, vi finder nødvendigt for at få opfyldt basale behov i tilværelsen (Hage 1997:2-3). Det forhold, at informanterne befinder sig i et land, hvor de er i sikkerhed fra krig, skaber naturligvis en umiddelbart følelse af sikkerhed, men samtidig kaster et samspil mellem empiri og teori lys over, at *følelsen af sikkerhed* ligeledes øges gennem en vished om, at den danske stat hjælper med at dække basale behov ved at tildele offentlige ydelser (kontanthjælp, SU), adgang til en bolig (tildeling af et kollegieværelse på baggrund af boligplaceringen) samt adgang til sprogskole. Offentlige ydelser udbetalt af staten bidrager således til en følelse af sikkerhed. Omvendt kan afhængigheden af disse ydelser ligeledes, som Rafiq beskriver det, bibringe en følelse af skam, hvilket kan have negative konsekvenser for individets selvbilledet. Dette kan ligeledes anskues med udgangspunkt i Hages argument om, at *følelsen af sikkerhed* forstærkes som følge af: "(...) the absence of harmful threatening otherness (...) A deeper sense of security and homeliness emanates from the space where not only we have but we feel empowered to seek the satisfaction of our needs and to remove or exclude threatening otherness" (Hage 1997:2). Afhængigheden af offentlige ydelser underbygger således informanternes anderledeshed.

Følelsen af at være anderledes kommer ligeledes til udtryk i Waels beskrivelse af, at han oplever, at han bliver positioneret som udlænding og misforstås af kommunalt ansatte, hvilket bevirker, at han ikke føler, at han kan opnå den accept og anerkendelse, som er nødvendig for at føle sig som en del af det danske samfund. Rafiq giver udtryk for samme problematik, men ser det ikke som udelukket, at han i fremtiden kan komme til at føle sig som en del af lokalsamfundet. Ifølge Hage bevirker dette, at informanterne kan føle sig sikre, men ikke føle sig hjemme (Hage 1997:2). Således kan følelsen af at være anderledes have store konsekvenser for informanternes mulighed for at forstærke følelsen af hjem i Nykøbing Falster.

Accept og anerkendelse

Følelsen af at være anderledes kan anskues som tæt forbundet med *følelsen af fællesskab*, eller manglen på samme, idet *følelsen af fællesskab* knytter sig til at individet føler sig anerkendt af fællesskabet (Hage 1997:3). Vigtigheden af at indgå i meningsfulde fællesskaber synes særlig fremtrædende i sammenligningen mellem beretningerne fortalt af henholdsvis Ahmad og de andre informanter, som blev boligplaceret i Guldborgsund kommune uden kendskab til andre mennesker i kommunen. Ahmad giver udtryk for, at han føler sig accepteret af og vellidt blandt den etnisk danske majoritetsbefolkning, mens Nizar, Wael og Rafiq giver udtryk for, at de i samme grad føle sig accepteret og anerkendt af den etnisk danske majoritetsbefolkning. Dette kommer til udtryk gennem Nizar, Wael og Rafiqs udsagn om, at de føler sig anderledes på grund af udseende, flygtningestatus og sprogkunderskaber. Dog beskriver Nizar, at han i Klubben oplever, at han er en del af et fællesskab, hvor hverken frivillige eller de andre brugere får ham til at føle sig beskidt og anderledes. Selvom Klubbens målgruppe er flygtninge, kan stedet anses for at være et forum, hvor Nizar oplever at blive socialt accepteret og inkluderet i et fællesskab, hvor han, som også Rafiq påpeger, både har mulighed for at få støtte fra etnisk danske frivillige og selv støtte og blive støttet af andre flygtninge. Jeg vil på baggrund heraf argumentere for, at *følelsen af fællesskab* opleves stærkere, hvis man oplever, at man har mulighed for at indgå i trygge relationer, hvor man ikke føler sig anderledes. Dette vil jeg uddybe i afsnittene om sociale relationer.

Informanternes manglende sociale relationer, og dermed vanskeligheden ved at øge *følelsen af fællesskab*, kan ligeledes anskues med udgangspunkt i Grünenbergs argument om, at flygtninges etableringsproces kan være præget af en følelse af ambivalens. Denne ambivalens bunder i, at processen med at genopfinde livet og sin position på en og samme tid kan skabe følelser af frygt og usikkerhed samt frihed og lettelse (Grünenberg 2006:98). Grünenberg beskriver, at følelsen af frihed særligt kan præge overgangen fra asylcenter til boligplacering i en dansk kommune, fordi individet i kommunen får mulighed for selv at definere hverdagens rutiner (Grünenberg 2006:99). Grünenbergs undersøgelse tager som sagt udgangspunkt i hele familier, som sammen skal finde en hverdagsrytme. Informanterne befinder sig

derimod alene i Danmark uden det familiemæssige netværk og sociale forpligtelser over for deres familie, og derfor oplever informanterne formentlig, at følelserne af både usikkerhed og frihed forstærkes, fordi de på nuværende tidspunkt egenhændigt, dog inden for integrationsprogrammets strukturelle rammer, skal definere hverdagspraksisser og –rutiner. Dette vil jeg undersøge yderligere i forbindelse i afsnittene om sociale relationer og fremtidsønsker.

Del 2 “Danske eller syriske venner?”

- Betydningen af sociale relationer

De næste fire afsnit omhandler informanternes sociale relationer, som de udspiller sig lokalt i og uden for Nykøbing Falster samt uden for Danmarks grænser.

Del 2.1 “Jeg er altid sammen med mine venner”

- Sociale relationer til andre unge syrere lokalt i Nykøbing Falster

De fem informanter fremhæver sociale relationer som et betydningsfuldt fundament for deres hverdagsliv. På spørgsmålet omkring, hvad der udgør det vigtigste og mest betydningsfulde i deres liv, svarer henholdsvis Nizar og Hussein: ”Det er kun når jeg møder med mine venner” (Nizar: 266) og ”Selvfølgelig ville jeg vælge mine venner” (Hussein: 106), hvilket Hussein uddyber med: ”Det gør mig lidt glad. (...) Så de giver mig, at glemme hvad der er sket i Syrien. Jeg glemmer lidt min familie (...) Jeg vil så gerne se min familie” (Hussein: 110-113). Hussein pointerer således, at det sociale samvær med sine venner gør ham glad og bidrager til, at han for en stund kan glemme afsavnet til sin familie i Syrien.

De venskaber, som informanterne refererer til i ovenstående citater, er venskaber med andre unge syrere. Informanternes kategoriseringer af venskaber er interessante, netop fordi de rummer klare etniske skel: ”Danske venner eller Syriens venner” (Nizar: 102), ”Araber venner” (Nizar: 1054) og ”Jeg har mange danske venner og lidt arabiske venner” (Ahmad: 244). Kategoriseringen ‘danske venner’ anvendes gennemgående i de fem interviews, mens den rene betegnelse ‘venner’, med blot få undtagelser, dækker over venskaber til andre syrere i Danmark. Denne etniske kategorisering bliver ekspliciteret og meget fremtrædende i interviewet med Nizar. Nizar fortæller, at det eneste, han for alvor kan lide at lave i sin hverdag, er at være sammen med sine venner og ‘lave dumme ting’, hvormed han refererer til venskabelige drillerier (Nizar: 266-370). Undervejs i interviewet fastslår han: ”Jeg har danske venner, men jeg laver ikke dumme ting med dem (...) Vi går tur eller hører musik, ser film eller noget, og går på tur i byen” (Nizar: 327-332). Nizar fortæller, at han har danske venner, men at karakteren af de ting, de laver sammen, er anderledes: ”Med arabiske venner selvfølgelig (...) Ja. Med arabiske venner eller kurder venner. Fordi vi forstår hinanden. Måske danske venner, han kan ikke forstå os. Måske der er sket problemer med hinanden” (Nizar: 314-321). Nizar sidestiller således sine betydningsfulde venskaber med venskaber til andre unge fra Syrien, og han fortæller, at han kun kan handle frit, når han er sammen med unge syrere, som han kender. Nizar begrundes sine differentierede handle-mønstre med, at han er bekymret for at danskere vil misforstå hans intentioner: ”Måske hvis jeg laver dumme ting eller han laver dumme ting med mig, vi misforstå hinanden. Måske jeg bliver sur eller han bliver sur. Så jeg laver ligesom grænse” (Nizar: 361-362) og ”Men med mine venner, vi har ikke grænser” (Nizar: 366). Nizar er således opmærksom på og bekymret for at etniske og kulturelle forskelle vil resultere i misforståelser og overtrådte grænser, hvorfor han holder sig tilbage over for sine etnisk danske venner.

Informanterne kender alle hinanden internt, og nogle af informanterne, særligt Rafiq, Ahmad og Hussein, som bor på det samme kollegium, giver udtryk for, at de er gode venner og tilbringer meget tid sammen. "Ja, jeg er altid sammen med mine venner, Ali, Rafiq, Ahmad" (Hussein: 89) og "Jeg spiller sammen med Rafiq og Hussein eller med nogle venner" (Ahmad: 22). Rafiq fortæller desuden, at de ofte spiser aftensmad sammen og deler minder fra Syrien med hinanden: "Sidder sammen. Snakker om Syrien (...) normalt at snakke om Syrien hver dag. Jeg mener *memories*. Hvad vi lavede, sådan der, hvad vi havde i Syrien" (Rafiq: 22-24). De delte minder skaber dels en forståelse af, hvad de hver især kommer fra, dels kæder informanterne sammen i en fælles fortid.

Wael fortæller, hvorfor han selv tror, at nogle af de unge syriske flygtninge i Nykøbing Falster tilbringer meget tid sammen: "That depending of the place also. They live together in one *kollegium*, they are close friends. I am in another studium. And my friend is my *nabo*" (Wael: 194-196). Wael bor på et andet kollegie i Nykøbing Falster, og han fortæller, at han har én betydningsfuld relation i sit liv i Danmark:

"I am the one that have not so many relations with Syrian people. Syrians like to talk and talk and say this we don't like and that we don't like. Sometimes you get more sad. But I found one who lives close to me [red. naboen]. Sometimes we invite each to dinner. He comes to me and I go to his home. That is my most important thing" (Wael: 191-194).

Wael sammenligner sig med andre syrere og påpeger, at han ikke har så mange relationer til andre syrere ud over den betydningsfulde relation til sin nabo, som også er fra Syrien. Jeg tolker dette 'the one' som en fremhævelse af sig selv som anderledes end mange af de andre syrere, han kender. Han forklarer sine få syriske venskaber med, at syrere generelt har tendens til at brokke sig, hvilket gør ham ked af det. Jeg vil dog samtidig argumentere for, at det kan ansues som et udtryk for, at Wael føler sig uden for det syriske fællesskab.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Ovenstående peger på, at informanterne anser intra-etniske relationer for at være meget betydningsfulde, idet de fylder deres hverdag med hyggelige stunder, venskabelige drillerier og morskab. Dette kan belyses med Carstens begreb *forbundethed*. Carsten argumenterer for, at: "(...) personal autonomy and the rejection of pre-given ties of dependence mean that relatedness is continuously 'under construction' through (...) everyday acts" (Carsten 2000:18). Således er *forbundethed* konstant under konstruktion gennem hverdagsaktiviteter, og på baggrund heraf forbindes man, ifølge Carsten, til de individer, som man deler hverdag med. *Forbundethed* skabes derfor gennem dynamiske processer, og er ikke nødvendigvis knyttet til biologiske slægtskabsrelationer. (Overgaard & Olwig 2013:24). Ifølge Carsten spiller også hverdagsaktiviteter, som umiddelbart kan synes uvæsentlige og trivielle, en væsentlig rolle i skabelsen af

forbundethed. Særligt fælles måltider og gæstfrihed kan skabe en form for *forbundethed*, der minder om slægtskabsrelationer, og *forbundethed* kan ligeledes konstrueres, når man bor sammen. (Carsten 2000:18). En sådan *forbundethed* til andre syrere kan spores i flere informanternes fortællinger. Rafiq, Ahmad og Hussein spiser jævnligt sammen, snakker om og mindes deres tilværelse i Syrien og hygger sig, hvilket, ifølge Hussein, fjerner fokus fra savnet af hans familie. Derudover bor de på det samme kollegium. Netop deres egne værelser på et større kollegium kan anses for at være et fælles 'hjem', hvor de bevæge sig ind og ud af hinandens værelser og tilbringe meget tid sammen, men samtidig har de mulighed for at gå ind på deres eget værelse og være alene. Det interessante i denne forbindelse er, at Rafiq, Hussein og Ahmad alle fortæller, at de har meget nære relationer, til hinanden, mens Wael fortæller, at hans eneste nære relation er til sin egen nabo, som også er fra Syrien. Dette peger på, at nære relationer opbygges og vedligeholdes i hjemlige kontekster, der bidrager til nærvær og daglig kontakt.

Nostalgi

De nære venskaber til andre syrere kan dels tolkes som en form for fysisk og nærværende substitut for deres familierelationer i Syrien, dels som en nødvendighed grundet deres manglende kontakt til etniske danskere. Sidstnævnte vil jeg undersøge yderligere i afsnittet 'Vanskeligheden ved at etablere relationer til etnisk danske unge'. Jeg vil argumentere for, at de nære relationer internt styrkes af, at informanterne deler det arabiske sprog og fælles kulturelle værdier og moral, men at disse etniske skel ligeledes kan være med til at belyse Rafiq, Ahmad og Husseins *forbundethed*. Disse aspekter er ifølge Hage afgørende for, at individet kan udvikle en følelse af fællesskab, hvilket bidrager til følelsen af hjem. Han argumenterer for at *følelsen af fællesskab* udvikles, når individet føler sig accepteret og anerkendt som værende en del af et fællesskab, der bygger på fælles moral, værdier, sprog og en vished om, at man inden for fællesskabet støtter hinanden. (Hage 1997:3). Set i dette lys styrkes *følelsen af fællesskab* og *forbundethed* af deres fælles etnicitet og syriske baggrund; de delte minder, den fælles fortid, afsavn af familie og venner. Dette kan ses som et udtryk for Hages anvendelse af begrebet *nostalgi* (red. min oversættelse), med hvilket han karakteriserer minder fra fortiden. Ifølge Hage bidrager en følelse af *nostalgi* til, at "(...) guide home-building in the present because one seeks to foster the kind of homely feeling one knows" (1997:5). I disse intra-etniske netværk eksisterer der et fællesskab, hvor de unge syrere støtter og anerkender hinanden. Et fællesskab, der er kulturelt og socialt genkendeligt og desuden bidrager til glæde og tryghed.

Tryghed og tillid

Informanternes relationerne til andre syrere kan endvidere anskues ud fra Robert Putnams (2000) begreber *brobyggende social kapital* og *afgrænsende social kapital*. Putnam anvender disse begreber til at skelne mellem forskellige typer af netværk. Netværk, der bygger på *brobyggende social kapital* er ifølge Putnam "(...) outward

looking and encompass people across diverse social cleavages” (Putnam 2000:22), mens netværk der bygger på *afgrænsende social kapital* er “(...) inward looking and tend to reinforce exclusive identities and homogeneous’ groups” (Ibid.). Således kan relationer baseret på *afgrænsende social kapital* identificeres som homogene, mens relationer baseret på *brobyggende social kapital* er præget af diversitet. Ifølge Putnam bevirker dette, at *afgrænsende social kapital* har en ekskluderende karakter, mens *brobyggende social kapital* har en inkluderende karakter (Ibid.). Informanternes intra-etniske relationer kan med Putnams begreber karakteriseres som *afgrænsende* relationer, idet de udspiller sig inden for et etnisk, kønsmæssigt og aldersmæssigt homogent netværk.

I politiske og offentlige integrationsdebatter argumenteres der ofte for, at sådanne intra-etniske netværk har en negativ virkning på flygtninges integration ind i det danske samfund (Larsen 2011:81-82). Larsen (2011) tager udgangspunkt i både Putnams begrebsapparat og Peter Nannestad et al.’s kvantitative studie om netværks betydning for inklusion af flygtningefamilier i et mindre lokalsamfund, og Larsen undersøger i forlængelse heraf, hvordan relationer baseret på henholdsvis *afgrænsende* og *brobyggende social kapital* bidrager til opbygningen af tillid (Larsen 2011:81-83). Nannestad et al. karakteriserer social kapital som “(...) network cooperation based on mutual trust” (Nannestad et al. 2008:4). På baggrund af Putnams teori vil dette betyde, at relationer baseret på *afgrænsende social kapital* vil bidrage til tillid internt i det homogene netværk, mens relationer baseret på *brobyggende social kapital* bidrager til tillid til det omkringliggende samfund (Larsen 2011: 81-83). Nannestad et al.’s (2008) kvantitative studie og Larsens (2011) kvalitative studie påviser imidlertid, at netværk baseret på *afgrænsende social kapital* ikke er en hindring for at skabe *brobyggende social kapital*. Larsen påviser, hvordan *afgrænsende social kapital* snarere kan fremme udviklingen af sociale forbindelser, der kan knytte individet til det omgivende samfund (Larsen 2011:81-83). Min empiri illustrerer ligeledes, at de intra-etniske netværk, som informanterne befinder sig i, ikke afskærer dem fra det omkringliggende samfund, men tværtimod er et forum, hvor de finder social støtte og åbent kan tale om vanskelighederne ved at blive en del af det danske samfund og etablere netværk med etniske danskere. Dette vidner om, at selvom disse intra-etniske netværk umiddelbart kan fremstå som isolerede netværk, der virker distancerende fra det danske samfund, så bidrager de i min empiri positivt og fremmende for tillidsskabelsen til det omkringliggende samfund.

Dette understreges af Hage, som påpeger, at intra-etniske netværk ikke anskues som et forsøg på at bevæge sig væk fra modtagerlandet, men som en del af migrantens strategier for at komme til at føle sig hjemme i modtagerlandet:

”(...) the intimations of lost homelands, as well as more obviously those of ‘new homelands’, should be seen as ‘affective building blocks’ used by migrants to make themselves feel at home where they actually are. They are part of the migrant’s

settlement strategies rather than an attempt to escape the realities of the host country”
(Hage 1997:4).

Således kan informanternes tilbragte tid med hinanden og deres fælles praksisser dels anskues som et forsøg på at føle sig hjemme i Nykøbing Falster, og dels som netværk, der bidrager til tillidsskabelse til etniske danskere og det danske samfund i sin helhed, og ikke som et ønske om at distancere sig fra det etnisk danske majoritetssamfund.

Del 2.2 “Jeg har lært meget af dem”

- Sociale relationer til etnisk danske familier

Rafiq, Hussein og Nizar har, hvad de selv betegner som, ‘danske familier’. Kontakten til disse familier er etableret på forskellige måder; Rafiqs har en etnisk dansk kæreste og derigennem har han etableret relation til hendes forældre, Hussein har fået tildelt en kontaktfamilie gennem Klubben og Nizar har selv skabt kontakt til en dansk familie gennem den lokale Venligboerne-gruppe på Facebook.

Hussein har kendt sin ‘danske familie’ i fire måneder, og han fortæller, at han ser dem hver weekend og nogle gange i hverdagen også. De snakker sammen, går i biografen og Hussein deltager i familiefester, fødselsdage og fejring af danske højtider. Dette samvær er ifølge Hussein “hyggeligt” (Hussein: 129), og Hussein fortæller, at han er “meget glad for at have mødt dem” (Hussein: 167). Hussein fortæller med stor glæde om sit sidste besøg hos familien: “Ja, det gør jeg [red. holder meget af pigen på tre år]. Når jeg kommer på besøg, så kommer hun løbende til mig. Hun hopper op og jeg løfter hende og jeg kysser hende. Hun siger ‘kom, vi skal lege sammen’” (Hussein: 198-199). I beskrivelsen af episoden fremstår Hussein som en legende storebror, der bliver glad for at se pigen, og han både driller og udtrykker omsorg og kærlighed over for hende. I mødet gengældes dette af pigen, som kommer løbende mod ham og straks er klar til leg. Deres forhold fremstår således meget familiært og præget af en fælles glæde ved hinandens selskab. Husseins beskrivelse vidner om, at han føler en stærk tilknytning til familien. Hussein beskriver ligeledes, at den danske familie støtter ham i hans skolegang og hjælper ham med hans lektier:

“For eksempel, sidste gang jeg sidder med Karin [red. moderen i familien], jeg sidder i 7 timer, fordi jeg havde nogle opgaver i samfundsfag, fordi det er svært for mig, fordi (...) jeg kender ikke alle ordene på dansk. Især det der politik. Det er svært med ordene i samfundsfag. Så hun begyndte at forklare alle ordene for mig. Jeg har lært meget af dem” (Hussein: 139-142).

Af citatet fremgår det, at moderen i familien afsætter meget tid til at hjælpe Hussein med at forstå sine lektier, hvilket vidner om, at hun prioriterer at støtte ham i sin uddannelse.

Rafiqs fortæller, at hans kærestes forældre bor i København og har travlt, og at de derfor kun ser hinanden cirka en gang om måneden. Trods dette giver Rafiq udtryk for, at samværet med kærestens forældre er betydningsfuldt for ham: “Jeg ved om nyt kultur, for eksempel. Om nyt samfund (...) Hvad laver en dansk familie med deres barn. Hvordan passer de på dem. Forstår du mig? Hvordan kan hjælpe andre. Den familie, hvordan tænker. Hvad laver de i deres liv” (Rafiq: 53-55). Det er vanskeligt entydigt at fastslå, hvad Rafiq mener med dette udsagn. Dog indgår citatet i en større sammenhæng, hvor han fortæller om, hvad relationen til sin kærestes forældre betyder for ham. På baggrund heraf tolker jeg udsagnet som et udtryk

for, at samværet med familien giver ham indblik i normer og værdier blandt danske familier samt danske samfundsforhold og dansk kultur. Han fortæller desuden, at han stiller dem spørgsmål for at få indblik i dansk levevis og dansk historie:

“Ja, også jeg spørger dem om mange spørgsmål. For eksempel, jeg spørger hendes far: ‘Hvad laver du normalt i dit liv? Jeg mener efter du bliver gift? (...) Hvordan kan du arbejde, hvordan er systemet her?’ (...) Ja vi snakker meget. Og vi snakker om religion. Vi snakker om dansk tradition (...) Han hjælper mig” (Rafiq: 269-279).

Ovenstående citat vidner om, at det ikke blot er Rafiq, der spørger og kærestens far, der svarer, men at de samtaler og diskutere for begge at blive klogere. Rafiq fortæller desuden, at han i selskab med familien får mulighed for at fortælle om Syrien, hvilket gør ham glad. Derudover lærer han om kulturforskelle ved at se det udspille sig i praksis: “For eksempel, i mit liv i mit land, min mor arbejder ikke. Hun hjælper os, ja gør rent (...) Men når jeg kommer her, hendes mor arbejder, hendes far arbejder. Hjælper hinanden med at lave mad” (Rafiq: 255-261). Således bliver der skabt et trygt og tillidsfuldt rum, hvor Rafiq kan stille spørgsmål omkring danske borgeres hverdagsliv, hvilket kan gøre det lettere for ham at manøvrere i og afkode danske normer og traditioner. Det fremstår således som et gensidigt forhold, hvor der udveksles erfaringer, læring og omsorg. Et udvekslingsforhold, som begge parter får noget ud af.

Nizar har aktivt selv skabt kontakten til sin danske familie via Facebook: “Ja, jeg har en dansk familie. Men, åh. Jeg var i deres bryllup i august. Vi mødtes i december. Men vi har ikke mødtes, da de har arbejde. De har meget travlt. Men vi altid skriver på Facebook” (Nizar: 1107-1109). Trods det forhold, at de ikke har set hinanden siden brylluppet, karakteriserer Nizar familien som ‘sin danske familie’. Nizar giver udtryk for, at han opsøgte en dansk familien med henblik på at mødes jævnligt og blive bedre til dansk. Han udtrykker glæde for at have denne danske relation, men kan ikke helt undertrykke skuffelsen over at det ikke er blevet til hyppige møder. Det fremgår således tydeligt, at Nizars forhold til ‘sin danske familie’ ikke har opnået samme nærhed og betydning som Hussein og Rafiqs relationer til deres ‘danske familier’.

Wael udtrykker ligeledes et ønske om at få kontakt til en dansk familie (Wael: 115-119). Dette underbygges med hans udsagn om, at det er nødvendigt at have relationer til danskere for at kunne forstå og lære at manøvrere i det danske samfund: ”You are here places alone, and connecting this with getting into life, coming to know the Danish language, and the Danish way of life, the society and culture, that is sometimes it can be a challenge. Because what you need is Danish people to talk with” (Wael: 108-111). Wael anser således etniske danskere for at være dem, der bedst kan lære ham at navigere i det danske sprog samt danske normer, kultur og traditioner.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Informanternes relationerne til etniske danske familier kan karakteriseres som relationer, der bidrager til opbygningen af *brobyggende social kapital*, idet de forekommer på tværs af etnicitet, alder og køn (jf. Putnam 2000). Ovenstående empiriske analyse vidner om, at relationen til en dansk familie ikke naturligt skaber en nær relation med jævnlige møder. Samtidig peger Rafiq og Husseins fortællinger på, at relationerne kan udvikle sig og blive meget betydningsfulde for både socialt samvær, nærvær og omsorg samt fungere som medierende sociale relationer (jf. Larsen 2011), der støtter dem i at manøvrere i det danske samfund. De opbygger således tillid og tryghed i de konkrete relationer, som bevirker, at de i endnu højere grad kan søge mod det omkringliggende danske samfund (jf. Putnam 2000).

Som påvist i det foregående analyseafsnit kan individer konstruere *forbundethed*, når de har en fælles hverdagspraksis (jf. Carsten 2000), og jeg vil med udgangspunkt i dette begreb argumentere for, at Rafiq og Hussein har udviklet *forbundethed* til de danske familier gennem jævnlige møder og hverdagspraksisser, såsom delte måltider, lektiehjælp, leg og snakke. De danske familier udviser gæstfrihed, men dét, der særligt er i fokus i fortællingerne, er den gensidighed, der præger deres relationer, hvilket eksempelvis kommer til udtryk i Rafiqs fortællinger om, at han lærer om Danmark og fortæller om Syrien, og Husseins fortællinger om hans besøg hos familien, hvor han mødes af en glad pige. Denne *forbundethed* styrkes af, at informanterne er kommet til Danmark uden familie, og at familiekonstellationen og aktiviteterne vækker genkendelse og tryghed blandt informanterne, idet det minder dem om deres familierelationer i Syrien.

Wael og Nizars ønske om henholdsvis at få kontakt og få mere kontakt til etnisk danske familier kan tolkes som et udtryk for, at de indgående ønsker at etablere sådanne *brobyggende* relationer, der kan støtte dem i at manøvrere i det danske samfund. Imidlertid fortæller Wael, at der ikke er nok etnisk danske familier, der ønsker at blive kontaktfamilier, sammenholdt med antallet af flygtninge, der ønsker en kontaktfamilie. Dette peger på, at selvom informanterne for alvor ønsker at opnå sådanne *brobyggende* relationer, så er der en række strukturelle barrierer, der forhindrer dette.

Del 2.3 ”Jeg har ikke danske venner”

- Vanskeligheder ved at etablere sociale relationer til etnisk danske unge

”Jeg har ikke danske venner. Det er svært. Jeg har kun to venner, men det er også (...) min kærestes venner. Jeg ved ikke hvad problemet er, hvorfor jeg ikke har danske venner” (Rafiq: 418-419). På trods af at Rafiq har en etnisk dansk kæreste, oplever han, at han har svært ved at etablere venskaber til etnisk danske unge. Jeg tolker udsagnet som et udtryk for, at karakteren af venskaberne er overfladiske. Wael giver ligeledes udtryk for, at han generelt har svært ved at opbygge nære venskaber til etnisk danske unge i Nykøbing Falster: ”Here in Nykøbing it is difficult to meet people and to be friends” (Wael: 12-13). Wael beskriver, hvordan dette står i skarp kontrast til hans tilværelse i Syrien: ”We had so many friends (...) But here we find ourselves just.. Nobody to talk with, nobody to meet. Not like, somebody to sit and open your heart and talk to. You can find people, but not all like to listen to you” (Wael: 59-62). Jeg forestiller mig, at sammenligningen med tilværelsen i Syrien gør det vanskeligere at håndtere, at hans relationer i Danmark har en overfladisk karakter. Dette kommer ligeledes til udtryk i Nizars beskrivelse af, at han ikke føler, at han kender sine etnisk danske venner godt nok til, at han kan lave venskabelige drillerier med dem (Nizar: 266-370). Mens Wael ønsker venskaber, der opnår en dybde, hvor man ’åbner hjertet og taler’, italesætter Nizar ikke utilfredshed med karakteren af sine venskaber. Det fremstår snarere som om, at han har accepteret og i nogen grad opretholder en form for afstand til etnisk danske unge, fordi han er bange for at bryde kulturelle grænser.

Af interviewene fremgår det, at relationer til netop etnisk danske unge er et gennemgående tema:

”Jeg kan være sammen med dig [red. Rafiq peger på min tidligere specialepartner] i for eksempel en time, to timer, tre timer. Bagefter jeg gider ikke. Ej jeg mener, undskyld, jeg siger det. Men hende [red. Rafiq peger på mig] er for eksempel som min alder, så vi kan blive sammen og snakke (...) Fordi hendes *mind* er som min *mind*” (Rafiq: 834-837).

Rafiq eksemplificerer alderens betydningen for interaktionen ved at pege på os som interviewere. Jeg opfatter citatet som et udtryk for, at han mener, at mængden af fælles interesser og måder at forholde sig til tilværelsen på, er langt større med jævnaldrende. Denne fælleshed bygger formentlig på, at han oplever, at man som unge i højere grad kan identificere sig med og forstå hinanden, og hermed opnå en dybere og mere værdifuld relation.

Hvor Nizar, Rafiq og Wael i høj grad differentierer deres sociale relationer med udgangspunkt i etnicitet, vidner nedenstående citat om, at Hussein yderligere differentierer på baggrund af køn:

”Piger er ikke ligesom drenge. For eksempel, at snakke med dig [red. peger på mig], det er ikke ligesom at snakke med drenge. At snakke med dig, så slapper jeg af, eller bliver

glad. Vi kan snakke om alt. Men med drenge (...) jeg har mange venner i fodboldklubben, men jeg snakker kun med dem om fodbold. Men for eksempel med dig, kan jeg snakke om alt. Mit liv, dit liv. Har jeg problemer kan jeg snakke med dig om det, og du kan snakke med mig (...) Men med drenge, kan man kun snakke om specielle ting. De hjælper mig med at bliver dansk” (Wael: 379-385).

Således opstiller Hussein en differentiering mellem, hvad det for ham er muligt at tale med henholdsvis etnisk danske piger og etnisk danske drenge om. Jeg tolker citatet som et udtryk for, at venskaberne til etnisk danske drenge er funderet i deres fælles interesse for blandt andet fodbold, og at de formentlig ikke ses uden for denne kontekst. Samtidig fremgår det, at samtalerne med de etnisk danske drenge i fodboldklubben styrker hans dansk, men at Hussein, ligesom Wael og Rafiq, søger relationer til etniske danskere, hvor han ikke blot taler dansk og får indsigt i danske normer, værdier og traditioner, men nære venskaber, hvor han kan tale mere fortroligt. Han beskriver, hvordan han blandt andet har forsøgt at etablere reelle venskaber i mødet med frivillige under DFUNKs sociale aktiviteter i Nykøbing Falster: “Eksempelvis, de der [frivillige i] DFUNK. Når vi går og snakker med dem. Vi vil gerne kende dem. Vi vil gerne inviterer dem til vores hus. At lave noget andet noget med dem (...) lære nogen at kende. At få venner” (Hussein: 277-283). Hussein deltager således i aktiviteterne for at skabe relationer, der kan fortsætte uden for DFUNKs rammesatte frivilligaktiviteter og udvikle sig til reelle venskaber. Imidlertid oplever Hussein ikke, at han kan opnå reelle venskaber uden for denne kontekst, for når han efterfølgende kontakter etnisk danske frivillige på Facebook, svarer de enten slet ikke eller først efter lang tid (Hussein: 238-285). Hussein oplever således, at han har en god relation til de frivillige, mens aktiviteten står på, men at engagementet og den sociale relation ikke kan fastholdes uden for denne kontekst. Det er noget jeg genkender fra mit arbejde i DFUNK, nemlig at unge flygtninge oplever, at de frivillige er meget imødekommende og venskabelige over for dem i et afgrænset tidsrum, men efterfølgende ikke ønsker kontakt. Jeg har endvidere været vidne til nogle episoder, hvor unge kvindelige frivillige har følt sig overrumplede eller intimiderede af henvendelser via Facebook og sms fra mandlige flygtninge. Med udgangspunkt i mine erfaringer kan Husseins oplevelser tolkes som et udtryk for, at de piger, som han forsøger at etablere venskaber til, mistolker hans intentioner og signaler.

I forlængelse heraf betegner Hussein det som en tradition, at man i Syrien altid besvarer sms'er med det samme, og at han nu forsøger at tilegne sig, hvad han betegner som den danske tradition, hvor man ikke kan forvente et svar umiddelbart efter man har sendt en sms: “Jeg prøver at lære den tradition. Men der er nogle traditioner, jeg ikke kan lide” (Hussein: 322). Dette illustrerer, at Hussein på baggrund af de sene svar og manglende engagement uden for frivillighedens rammer har konstrueret en opfattelse af danske traditioner i forbindelse med afsendelse af sms'er. En opfattelse, der ikke stemmer helt overens med min oplevelse af, at flertallet af etnisk danske unge meget hurtigt responderer på sms'er. Dette, som med

Husseins sammenligning, kommer til at fremstå som en kulturel forskel, skyldes formentlig snarere at de frivillige danskere bevidst eller ubevidst søger at holde en vis distance.

Hussein kæder desuden afvisningerne sammen med en formodning om, hvad piger tænker, når man kontakter dem: "Altså piger i Danmark tænker altid på... Hvis man snakker med dem, så tænker de på at ham der, han vil lave sex med mig. Altid de tror det. Det er det første, de tænker på" (Hussein: 370-371). Hussein beskriver en episode, som foregik kort tid efter, han havde fået tildelt sit værelse på kollegiet. I Syrien var Hussein gode venner med sine naboer, og han forklarer, at han derfor bankede på hos sin nabo i håbet om, at de kunne etablere et venskab. Han spurgte hende, om han måtte komme forbi senere. Det måtte han gerne. Derefter gik han ind til byen og købte mad, hvorefter han igen bankede på hendes dør. Han kunne høre, at hun var i lejligheden, men denne gang åbnede hun ikke døren (Hussein: 223-240). Han afslutter beskrivelsen af episoden med følgende citat: "Måske hun bliver bange" (Hussein: 239-240). Hussein beskriver, hvordan denne episode tog modet fra ham og bevirkede, at han ikke igen havde lyst til at banke på naboens dør. Hussein opsummerer sine oplevelser med de afvisninger, som han oplever fra etnisk danske unge: "Jeg føler, at jeg bor i et fremmed land... at jeg bliver deprimeret. Jeg tænker, at danskere ikke kan lide at snakke med os. Jeg bliver lidt deprimeret, eller lidt... frustreret" (Hussein: 480-481). Hussein forklarer således de oplevede afvisninger med en forventning om, at danskere ikke ønsker at snakke med flygtninge, og det fremstår som om, han føler sig fremmedgjort. Denne følelse forstærkes af en sammenligning med tilgangen til fremmede, som han oplevede den i Syrien:

"Problemet er, for eksempel, at hvis du kommer til mit hjemland, så vil jeg... Jeg *skal* snakke med dig. Velkomme dig og sådan. Du er fremmed, og det er mit hjemland, så jeg skal snakke med dig. Jeg skal byde dig til mit hjem og hygge med dig (...) Men her i Danmark, er det mig, der altid skal gå til dem og sige, at jeg har brug for hjælp" (Hussein: 484-488).

Jeg tolker Husseins oplevelse af kontrasten mellem imødekommenhed i Syrien kontra mødet med etniske danskere, som et stort ønske om, at etnisk danske unge henvender sig til ham med åbenhed og en oprigtig interesse i at lære ham at kende.

Rafiq og Nizar opstiller andre forklaringer på, hvorfor det er så vanskeligt for dem at etablere venskaber til etniske danskere. Rafiq påpeger, at han anser sproget for at være en barriere for at komme i kontakt med danskere: "Jeg tror, at de [red. unge danskere] bliver generet. Ikke på danskere, på flygtninge. Fordi vi kender ikke deres sprog" (Rafiq: 854-855) og:

"Mennesker her efter kl. fem, de bare sidder hjemme. De aldrig ringer til deres venner de... De er forskellige mennesker. Syriens folk efter kl. fem okay, de har måske besøg af deres familier eller går en tur i byen eller i naturen. Men her, *aldrig*. De bare sidder hjemme og slapper af og ser fjernsyn (...) Så jeg har sagt at nogle mennesker her, måske er isolerede. Jeg tror hele Danmark gør" (Nizar: 1089-1093).

Nizars beskrivelse af danskere som isolerede er interessant, fordi den bygger på en opfattelse af, at danskere i Nykøbing Falster opholder sig i deres eget hjem og ikke tilbringer tid med venner efter kl. 17. I Nykøbing Falster lukker byens butikker kl. 17.30, og da vi opholdte os i byen, var der kun få mennesker i byrummet efter kl. 17.

Ahmad giver, modsat de andre informanter, udtryk for, at han har en stor omgangskreds, som rummer "mange danske venner" (Ahmad: 244). Andre udsagn peger på, at hans kategorisering af danske venner både rummer etnisk danske unge og unge med anden etnisk baggrund, som har boet hele deres liv eller store dele af deres liv i Danmark. Ahmad er meget tilfreds med karakteren og omfanget af sine sociale relationer: "Og *alle* folk kender mig. De bliver klippet hos mig. Vi går rundt sammen med hinanden. Vi træner sammen med hinanden. *Alle* folk kan godt lide mig" (Ahmad: 222-224). Hans beskrivelse af, at 'alle folk kan godt lide mig', går igen flere steder i interviewet, og netop denne oplevelse lader til at danne selve grundlaget for, at han trives i Nykøbing Falster. Ahmad fortæller om etnisk danske venner, som han tilbringer meget tid sammen, men generelt fremstår venskaberne overfladiske, hvilket underbygges med følgende udsagn: "Jeg går i byen, jeg kender dem ikke. Jeg begynder at træne i Fitness World (...) De kommer og spørger mig: 'Hvad hedder du, hvor kommer du fra?' Og sådan, bliver vi venner. Jeg snakker med hans venner, og de bliver mine venner. Jeg kender *alle* folk" (Ahmad: 63-66). Således fremstår mange af Ahmads venskaber til etnisk danske unge overfladiske, hvilket de andre informanter ligeledes oplever. Imidlertid fremstår Ahmad meget tilfreds med karakteren af sine venskaber, hvilket jeg forbinder med at han generelt har et stort netværk, og at han ikke, ligesom de andre informanter, oplever at blive afvist i mødet med etniske danskere.

Ahmad indgår således i forskellige kontekster, hvor han naturligt møder og interagerer med danske unge: i fitnesscenteret, på diskoteket, og særligt frisørsalonen fremstår som en kontekst, hvor han naturligt snakker med kunderne og etablerer en relation, som han i andre sammenhænge kan bygge videre på. Flere af de andre informanter færdes også i sådanne kontekster, så som diskoteket, fitnesscenteret og nogle også VUC, men møder i disse kontekster lægger ikke nødvendigvis op til dialog, hvis man ikke på forhånd har etableret en kontakt. Dette påpeges eksplicit af Rafiq, som pointerer, at han netop anser den manglende naturlige interaktion med etnisk danske unge i hverdagen for at være medvirkende årsag til, at det er så svært at etablere venskaber: "Jeg studerer ikke på et gymnasium til at jeg har [etnisk danske] venner... Eller HF og jeg arbejder ikke. Jeg er altid mellem flygtninge" (Rafiq: 420-422). Det fremgår således som en stor udfordring for etableringen af relationer til etniske danskere, at der for informanterne, med undtagelse af Ahmad, ikke forekommer mødesteder, hvor naturlig og ligeværdig interaktion kan udfolde sig.

På trods af vanskeligheder ved og afvisninger i forbindelse med at etablere venskaber til etnisk danske unge, giver de fire informanter ikke udtryk for, at det har afholdt dem fra at blive ved med at forsøge at etablere nære relationer til etniske danskere. Det fortsatte initiativ og handlekraft eksemplificeres af Wael: "Because if you're lonely, you not just stay in the chair and say: I'm lonely. You like to do something to make yourself busy" (Wael: 103-104). Jeg tolker Waels udsagn som en metafor for, at han forsøger at holde sig i gang og aktivt søger at interagere socialt. Wael mødes eksempelvis med en ældre etnisk danske kvinde, som er frivillig på det lokale bibliotek: "But it is good to find somebody to talk, if there is nobody (Wael: 92) og "I feel sometimes, that she is lonely like I am" (Wael: 89-90) samt anvender et chat-program for at komme i kontakt med danskere og forsøge at afhjælpe ensomheden.

Etnisk danske kærester

Vigtigheden af nære og trygge relationer til etnisk danske unge, tydeliggøres ligeledes af Rafiqs beskrivelse af forholdet til sin etnisk danske kæreste samt Ahmads beskrivelse af sit tidligere kæresteforhold til en etnisk dansk pige. Ud over at forholdet bidrager til glæde (Rafiq: 317-321), argumenterer Rafiq for, at forholdet hjælper ham med at blive integreret i Danmark: "(...) jeg mener lige præcis integration. Forstår du mig? For eksempel, jeg er meget heldig, fordi jeg har en dansk kæreste" (Rafiq: 88-89). Rafiq underbygger dette med, at han gennem deres daglige samtaler forbedrer sit dansk og, som beskrevet tidligere, støtter kæresten og hendes forældre Rafiq i at manøvrere i det danske samfund. Rafiq bringer i denne sammenhæng selv ordet 'integration' ind i interviewet, hvormed han sammenkæder integration med tilegnelse af det danske sprog og interaktion med etniske danskere. Ahmad giver ligeledes udtryk for, at han i væsentlig grad forbedrede sit dansk, da han havde en kæreste, fordi al interaktion foregik på dansk (Ahmad: 620-625).

Rafiq og Ahmad beskriver desuden, at netop tilværelsen i Danmark har givet dem mulighed for overhovedet at have en kæreste: "Fordi vi er meget forskellige... jeg mener, mellem samfund. I Syrien for eksempel, kan vi ikke blive kærester og sove sammen og have sex sammen. Det er lidt farligt i Syrien. Du kan, men det er farligt for mig og måske for min pige(...) Du skal blive gift" (Rafiq: 236-239), "Hvis hendes [en pige i Syrien der har en kæreste] far eller mor ved at jeg er sammen med hende, jeg skal blive gift med hende. Hvis ikke jeg bliver gift med hende, de skyder mig. Det er sådan i Syrien. Muslimer gør sådan der. Men jeg synes, at det er forkert" (Ahmad: 957-959) og "Min far og mor siger, at jeg skal giftes. Men jeg siger nej" (Ahmad: 398). Således peger de på kulturelle og religiøse forskelle forbundet med kæresteforhold, sex og giftemål i henholdsvis Syrien og Danmark. Endvidere understreger Ahmad, at han generelt sætter pris på, at han i Danmark kan efterleve den livsstil, som han ønsker: "Jeg kan godt lide at

gå ude hele tiden. Jeg kan godt lide at gå sammen med venner, drikke, gå sammen med piger (...) eller træne. Hvis jeg bliver gift (...) så kan jeg ikke gøre denne slags ting. Men når jeg er single, kan jeg lave alt muligt” (Ahmad: 435-437). Det fremgår af citatet, at Ahmad værdsætter, at han selv kan definere sine gøremål og ikke er forpligtet til at handle på bestemte måder. Således har de i Danmark kunne frigøre sig fra den sociale kontrol, som de ville være underlagt i Syrien, og dermed kan de selv definere deres hverdagsliv i Nykøbing Falster.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Ovenstående empiriske analyse peger på, at informanterne i høj grad ønsker og aktivt forsøger at etablere nære venskaber til etnisk danske unge, trods deres veletablerede netværk baseret på *afgrænsende social kapital* blandt unge syrere i Nykøbing Falster. Dette tolker jeg som et kraftigt ønske om netværksdannelse, der kunne resultere i *brobyggende social kapital*. Husseins beskrivelser af sine gentagne forsøg på at etablere egentlige venskaber til etniske danske frivillige vidner desuden om, hvordan *brobyggende social kapital* kan forekomme inden for institutionelle rammer, men at det kan være vanskeligt at fastholde relationen uden for frivillighedens organiserede rammer.

Set i lyset af Hages teori kan det endvidere anskues som bestræbelser på at blive inkluderet og accepteret i det etnisk danske samfund. Som påpeget tidligere argumenterer Hage for, at *følelsen af fællesskab* øges, når man føler sig accepteret som en del af fællesskabet (Hage 1997:3). Imidlertid bidrager de afvisninger, som informanterne har oplevet i deres bestræbelser på at etablere sociale relationer til etnisk danske unge til følelsen af at stå uden for det etnisk danske fællesskab. Dette underbygger således den tidligere beskrevne analytiske pointe om, at afvisninger giver en følelse af at blive ekskluderet, mens kontakt og relationsdannelse virker både inkluderende og øger *følelsen af tryghed* og bidrager således til at fremme følelsen af hjem. Dette er i særdeleshed tydelig hos Ahmad, som giver udtryk for, at han opfatter Danmark som ’sit land’, hvilket kan ses som et udtryk for, at han i høj grad føler sig accepteret og anerkendt af det danske majoritetssamfund.

Os og dem

Informanternes oplevelser af vanskeligheder ved at danne sociale relationer til etniske danskere kan nuanceres med udgangspunkt i begreberne dikotomiering, komplementarisering og stereotypificering. Informanterne antager om, hvorfor det er vanskeligt at etablere nære venskaber til etnisk danske unge bygger primært manglende interaktion med etniske danskere, og antagelserne er således udtryk for, hvad informanterne ikke føler, at de har, nemlig den sociale interaktion. Antagelserne kredser om, at danskere

er 'isolerede' og 'ikke åbne', 'generte over for flygtninge på grund af sproglige barrierer' og 'ikke kan lide at snakke med flygtninge'.

Ifølge Marianne Skytte (2009) indebærer kategoriseringer altid både dikotomisering og komplementarisering. Dikotomisering opdeler individer i binære oppositioner mellem *os* og *dem*, og signalerer således forskel, mens komplementarisering signalerer lighed (Skytte 2009:117). Således opstiller informanterne en række forklaringer, der fremstår som generaliserende og stereotypificerende opfattelser af etniske danskere. Ifølge Skytte kan stereotyper defineres som "(..) forenklede beskrivelser af antagne kulturtræk ved bestemte typer af mennesker" (Skytte 2009:118). Hun påpeger, at stereotyper træder klart frem i mødet mellem individer, der er fremmede for hinanden, hvor individerne i mødet forholder sig til forventninger om den kategori af mennesker, som forbindes med den fremmede. Hun argumenterer for, at stereotyper dels kan udvikle sig til fjendebilleder, dels kan fungere som selvopfyldende profetier. (Skytte 2009:118), og at stereotypering kan medvirke til at begrænse eller hindre udviklingen af sociale fællesskaber og solidaritet (Skytte 2009:120) Informanterne er således aktivt med til at konstruere en række stereotyper om danskere, som kan siges at bidrage til yderligere polarisering mellem *dem* og *os*. I denne dikotomisering fremstiller informanterne sig selv og andre syrere, som et folkefærd, der rent kulturelt fremstår som sociale, åbne og imødekommende, mens de fremstiller danskere som indelukkede, asociale og ekskluderende. Ifølge Skytte kan sådanne dikotomiseringer forekomme nødvendige for at skabe en afgrænset gruppeidentitet (Skytte 2009:117). Informanternes stereotype konstruktioner, vurderer jeg, bundet i manglende kontakt på tværs af etnicitet og er ikke konstruktive for etableringen af sociale relationer, idet de skaber barrierer for, at de kan møde danskerne og blive ved med at opretholde engagementet til at tage kontakt til etniske danskere. Informanterne er således, på baggrund af deres generaliserede opfattelser af danskeres kulturelle levevis selv indirekte med til at skabe barrierer for relationsdannelsen. Set i lyset af Skyttes beskrivelser af kategoriseringer, er det dog vigtigt at påpege, at kategoriseringer hverken kan eller bør undgås, da de er afgørende for individets forståelse af sociale handlinger (Skytte 2009:116). Med udgangspunkt i teorien kan informanternes opstilling af stereotyper og egenskabsforklaringer af etniske danskere derfor stå i vejen for et anerkendende møde (Skytte 2009:122). Imidlertid peger empirien på, at informanterne netop har et stort ønske om at blive inkluderet i fællesskaber med etniske danskere med udgangspunkt i komplementariseringen 'vi er alle unge'. Omvendt kan Ahmads oplevelse af, at 'alle folk kan lide ham' bidrage til en komplementarisering, hvor dikotomiseringen mellem *os* og *dem* nedbrydes. Dette kan således anskues som en positiv selvopfyldende profeti, som bidrager til mere succesfulde relationer til etniske danskere.

Del 2.4 “Hver dag, jeg elsker min familie, jeg savner min familie”

- Sociale relationer til slægtninge udenfor Danmark

“Fordi hver dag, jeg elsker min familie, jeg savner min familie. Jeg vil så gerne se min familie” (Hussein: 112-113). Husseins udsagn vidner om, at hans familie konstant er i hans bevidsthed, og at han trods den fysiske afstand til sine slægtning fortsat er forbundet til dem. Det samme udtrykker Wael, som desuden bekymrer sig meget om sin families velbefindende i Syrien, hvilket kommer til udtryk gennem hans mareridt: “I see myself in the war running. There is some bombing. You are running with family (...) These things are disturbing me 2 - 3 times a week (...) Or you see some bombing and you have lost your family” (Wael: 161) og forstærkes, når han ser nyheder fra Syrien i fjernsynet eller på Facebook (Wael: 155-157).

Nizar, Hussein, Rafiq og Wael beskriver, hvordan de dagligt er i kontakt med deres syriske slægtninge via Skype, Viber og Facebook. Eksempelvis giver Wael udtryk for, at samtaler med sin familie, er en fast del af hans hverdagslige praksisser: “talking to family (...) that’s my everyday life” (Wael: 37), og Nizar fortæller, at han ud over dagligt at være i kontakt med sin familie, som både befinder sig i Syrien og Tyrkiet, har en fast aftale med sine venner, som fortsat bor i Syrien, om at snakke sammen hver torsdag. Dette har resulteret i, at han ikke laver aftaler med sine venner i Nykøbing Falster om torsdagen (Nizar: 174-192).

Wael og Rafiq giver desuden begge udtryk for, at deres forældre støtter dem trods den fysiske afstand: “Every time family tell us to be an active person, you should be.. Every time family teach us.. Your degree.. You should look into yourself. And sometimes my family call, even though it is war they say: ‘Untill now you haven’t started, you haven’t started’” (Wael: 421-423). Således beskriver Wael, at selvom krigen raser i Syrien, så gør forældrene ham tilbagevendende opmærksom på, at han skal være aktiv og arbejde målrettet mod at fortsætte sin uddannelse i Danmark. Rafiq giver udtryk for, at hans far ligeledes støtter ham i at få en uddannelse (Rafiq: 560-565), og at hans far derudover støtter ham i at etablere sig i Danmark: “Min far vil sige til mig: ‘Du skal ikke komme [red. tilbage til Syrien]. Hvis du vil komme for mig (...) så *don’t come*” (Rafiq: 591-592) og:

“Jeg siger til min mor: ‘jeg elsker en pige i Danmark’. Hun siger til mig: ‘Okay. send til mig hendes billeder’. Jeg sender til hende. Hun siger til mig: ‘har du sex med hende?’ Jeg siger ‘nej’. (griner). Jeg lyver for hende. Fordi vi har lidt traditioner. Det er meget svært. Jeg siger: ‘nej, men vi elsker hinanden meget’. Min far siger til mig: ‘ja min søn, fortsæt fortsæt’ (Rafiq: 333-336).

Således bibeholder Wael og Rafiqs forældre en støttende og omsorgsfuld rolle. Generelt vidner informanternes daglige kontakt med deres slægtninge om, at familierne støtter informanterne i deres

tilværelse i Danmark og bidrager til støtte og opretholdelsen af mod og engagement til at fortsætte deres tilværelse i Danmark. Rafiq beskriver endvidere, at hans sociale relationer knytter ham til sin familie, som bor i både Syrien, Tyskland og England, og at fætre, kusiner og andre familiemedlemmer også kontakter ham, hvis de har problemer eller brug for støtte (Rafiq: 362-368).

Dette gør sig dog ikke i samme udstrækning gældende for Ahmad, som giver udtryk for, at han kun snakker med sine forældre én gang om måneden: “Jeg ringer og snakker og Viber. Jeg snakker ikke så meget med min mor alene. Fordi hun græder. Hun elsker mig så meget og hun græder. Jeg siger til hende, at hvis hun græder, jeg snakker ikke med dig” (Ahmad: 739-741). Ahmad giver således udtryk for, at han har svært ved at tale med sin mor, fordi han ikke bryder sig om, at hun begynder at græde. Det forhold, at Ahmad i lang mindre grad end de andre informanter, er i kontakt med sine slægtninge uden for Danmark, kan dels skyldes, at han har nære familiemedlemmer i Danmark, dels at han opnår støtte og opbakning fra sin omgangskreds i Danmark.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Informanternes relationer til slægtninge og venner, der rækker ud over nationalstatslige grænser, kan betegnes som transnationale relationer (Grünenberg 2006, Larsen 2011, Olwig 2001, Pedersen 2009, Schiller et al. 1992). Nina Glick Schiller et al. (1992) definerer *transnationalisme* som: “(...) the processes by which immigrants build social fields that link together their country of origin and their country of settlement” (Schiller et al. 1992:1), hvormed de to samfund bringes sammen til et socialt felt. Ifølge Schiller et al. er det et vilkår, at individer i en transnational kontekst handler, træffer beslutninger og føler bekymring inden for sociale netværk, der simultant forbinder dem til flere lande samtidigt (Schiller et al. 1992:1-2). Informanterne er gennem disse transnationale relationer simultant forbundet til både Syrien og Danmark, men også andre lande, hvor deres familie er bosiddende. Dette kommer til udtryk gennem informanternes store savn af deres familie, deres daglige kontakt med dem og familiernes indflydelse på deres tilværelse i Nykøbing Falster. Ifølge Olwig og Pærregaard kan de transnationale relationer danne et vigtigt socialt og kulturelt grundlag for de involverede individer, idet: “(...) nære, personlige familierelationer kan fungere over lange afstande og danne et vigtigt socialt og kulturelt grundlag for folks liv, selvom de finder sted i vidt forskellige sociale, økonomiske og kulturelle sammenhænge” (Olwig & Pærregaard 2004:163). Olwig pointerer desuden, at transnationale relationer ikke nødvendigvis ændrer karakter trods den geografiske afstand (Olwig 2001:3). Dette er i tråd med informanternes fortællinger, der netop vidner om, at relationerne til deres forældre fortsat bidrager til social og mental støtte i form af forældre-barn forhold, hvor forældrene drager omsorg og skaber tryghed samt motiverer deres børn til at

få mest muligt ud af deres liv i Danmark. Karakteren af informanternes sociale relationer til slægtninge, har naturligvis ændret udtryk, idet de nu er nødsaget til udelukkende at kommunikere via internettet og ikke har fysisk kontakt, men det ses tydeligt, at relationerne fortsat er præget af familiær omsorg. Således bliver sociale bånd og kulturelle værdier vedligeholdt samtidig med, at de i mødet med den nye kontekst bliver anfægtet og forandret.

Familiemedlemmernes tilstedeværelse i Syrien bidrager til store afsavn og en frygt for familiernes sikkerhed, men analysen peger på, at de transnationale netværk ikke skal anskues som en orientering væk fra Danmark. Sammenholdt med de andre analyseafsnit fremgår det tydeligt, at informanternes aktive praksisser og tanker kredser om deres tilværelse i Nykøbing Falster, og at orienteringen mod deres slægtninge og venner uden for Danmarks grænser, bidrager til tryghed. Dels i form af en vished om, at deres forældre er i live, dels i form af forældrenes støtte og indblik i deres tilværelser. Jeg vil på baggrund heraf argumentere for, at de transnationale relationer bidrager til, at informanterne kan skabe en følelse af hjem i Nykøbing Falster.

Del 3 ”Sproget er nøglen til alt”

- Det danske sprogs betydning

”Sproget er nøglen til alt” (Rafiq: 104). Med denne metafor påpeger Rafiq, at beherskelse af det danske sprog åbner op for et væld af muligheder i Danmark. Dette understreger han med følgende udsagn: ”Jeg mener sprog, ikke som uddannelse. Sprog som nyt liv” (Rafiq: 91-92). Således slår Rafiq fast, at sproget ikke blot skal ses som et mål med sprogskolen, men at sproget kan anskues som selve grundlaget for at kunne etablere sig og leve et meningsfuldt liv i Danmark. Dette underbygges af Wael: ”The problem here is the language. After that everything will be good” (Wael: 179-180). Wael anskuer således sproget som en barriere, der skal overkommes gennem sprogtilegnelse, hvilket vil have en afgørende betydning for hans trivsel. Således slår Rafiq og Wael fast, at det er helt afgørende, at de som borgere i Danmark behersker det danske sprog.

Sprogskolen

Som en del af integrationsprogrammet indgår alle fem informanter i et forløb på den kommunale sprogskole. Rafiq på 23 år går i ungeklassen for unge under 25 år, og behersker en tilstrækkelig grammatisk og matematisk forståelse, så de ud over dansk kan beskæftige sig med engelsk og matematik. Han går i skole fem dage om ugen fra kl. 9.00 – 15.00. Ahmad på 21 år, Wael på 33 år og Hussein og Nizar på 28 år går på den almindelige sprogskole. De bliver undervist i dansk og kultur og samfundsforhold i Danmark, og har undervisning tre gange om ugen. Rafiq modtager således både mere undervisning og undervises i flere forskellige fag end de andre informanter. Fælles for informanterne er dog, at de på sprogskolerne udelukkende interagerer med andre studerende med anden etnisk baggrund end dansk. Derudover har Wael og Hussein suppleret undervisningen på sprogskolen med fag på VUC. Hussein læser fortsat på VUC, mens Wael måtte stoppe, da hans timer på sprogskolen blev placeret samtidig med undervisningen på VUC.

Ahmad giver udtryk for et ambivalent forhold til sprogskolen. På den ene side anser han sprogskolen for at give ham mulighed for at lære dansk, hvilket fremadrettet skaber flere uddannelsesmuligheder: ”Jeg synes, at det er ok. Nummer et; man lærer dansk. Og nummer to; du går på sprogskole. Du går på VUC 9 klasse, 10 klasse. Efter du går på gymnasiet” (Ahmad: 275-275), mens han på den anden side giver udtryk for, at han er træt af, at der ikke forekommer interaktion med danskere: ”Jeg kan ikke lide sprogskole. (...) Jeg vil gerne hele tiden være sammen med danskere. Jeg vil gerne hele tiden snakke dansk. Jeg vil ikke snakke arabisk. Jeg vil lære dansk” (Ahmad). Jeg tolker hans udsagn som et udtryk for, at selvom han lærer dansk i undervisningen på sprogskolen, så oplever han, at de arabisksprogede studerende på sprogskolen

har tendens til at snakke arabisk med hinanden. Rafiq påpeger dog, at interaktion på tværs af etnicitet på sprogskolen bevirker, at de anvender dansk og engelsk som fællessprog (Rafiq: 22-424), men, som illustreret i afsnittet om sociale relationer, forholder Rafiq sig kritisk over for den manglende kontakt til etnisk danske unge på sprogskolen, hvor størstedelen af hans hverdag udspiller sig. Dette vil jeg uddybe senere i nærværende afsnit.

Hussein giver udtryk for, at han ikke kan lide at gå på sprogskole:

”Men i sprogskolen kan jeg ikke lære. Jeg kan ikke lide at gå til sprogskole. Fordi lærerne på sprogskolen tror, at vi ikke kan lære dansk hurtigt, så hver dag giver de os de samme ord. For eksempel, hver dag lærerne skriver på tavlen: Hvad laver du? Hvad hedder du? Hvor kommer du fra? Hele tiden gentage, gentage, gentage. Så det keder mig at gå på sprogskolen” (Hussein: 39-42).

Hussein begrundet sin manglende tilfredshed med sprogskolen med, at han føler, at underviserne på sprogskolen undervurderer hans evner, idet han ikke føler sig tilstrækkelig udfordret fagligt til, at han kan øge progressionen i sprogtilegnelsen. Hussein sætter desuden sin opfattelse af læringsudbyttet på sprogskolen i perspektiv ved at sammenligne det faglige udbytte med undervisningen på VUC: ”Og jeg tror, at jeg bliver meget bedre til dansk efter jeg startede på VUC, for der er danskere også. Og lærerne taler ikke til mig, som om jeg er flygtning, men som om jeg er dansker. Og det hjælper mig godt” (Hussein: 43-45). Hussein fremsætter her flere argumenter for, hvorfor han forventer at lære mere dansk på VUC. Dels foregår der interaktion med etniske danskere, dels giver han udtryk for, at han af underviserne ikke positioneres som flygtning. Jeg tolker Husseins udsagn som et udtryk for, at han føler, at der på sprogskolen bliver talt ned til ham, og den daglige omgang med andre flygtninge og udlændinge fastholder ham i en position som flygtning.

Interaktion med etniske danskere i institutionelle sammenhænge

Rafiq er meget fokuseret på det læringsudbytte, som venner og bekendte fortæller, at de får ud af at indgå i undervisning på undervisningsinstitutioner, hvor der er interaktion med danskere: ”Jeg kender mange venner, der går på HF og bliver meget gode til at tale dansk” (Rafiq: 895). Han uddyber, hvordan han mener, at man fra institutionelt hold kan og bør gentænke sprogskolen på forskellige måder: ”For eksempel, vi har en ungeskole (...) cirka 60 kursister (...) Hvorfor ikke lave seks klasser: tre klasser i HF og tre klasser i gymnasiet? Ikke med danskere, nej. På denne skole, specialskole, er der kun flygtninge, men i HF eller i gymnasiet [red. er der danskere]. Jeg mener i pauserne, for eksempel, snakke med andre” (Rafiq: 884-887). Dette er et citat, hvor det ikke er muligt helt entydigt at fastslå, hvad der menes, når informanternes udsagn analyseres. Jeg tolker citatet som et udtryk for, at Rafiq ikke anser den skarpe opdeling af flygtninge og udlændinge for at være en fordelagtig måde at lære dansk på, hvorfor han fremsætter forslag til, at sprogskolen fysisk placeres samme sted som HF eller gymnasiet, samtidig med at

man fastholder differentieringen mellem sprogskole-klasser og HF- og gymnasieklasser. Rafiq forventer således, at man lærer mere i et undervisningstilbud, hvor der enten i pauserne eller i undervisningen er mulighed for interaktion med etnisk danske elever. Han beskriver, at han har opsøgt forskellige muligheder for at indgå i undervisning med danskere, både HF og højskole, som han har fremlagt for sin sagsbehandler, men han har fået at vide, at han først kan påbegynde en HF, når han modul for modul har færdiggjort sprogskolen (Rafiq: 889-895). Det frustrerer ham, fordi han netop mener, at han vil lære dansk langt bedre på HF eller højskole, og derfor anser de tilbud for at være bedre for ham i hans nuværende situation end sprogskoleundervisningen.

Rafiqs anvendelse af ordet integration er i denne sammenhæng interessant, da anvendelsen gennemgående kædes sammen med tilegnelse af dansk og særligt interaktion med etniske danskere. Som nævnt tidligere kæder Rafiq 'integration' sammen med sprogtilægnelse og interaktion med etniske danskere. Han påpeger desuden, at hvis han er god til sproget, så kan han hurtigere afslutte sprogskolen og påbegynde en uddannelse, hvor der er interaktion med etniske danskere (Rafiq: 877-883). Rafiq beskriver desuden: "Jeg laver nogle nye planer til mit liv. Jeg skal blive her, okay. Jeg skal lave, jeg skal gøre, jeg skal lave, jeg skal lave... Men hvordan, hvis jeg ikke har integration" (Rafiq: 98-100). Jeg tolker dette udsagn som et udtryk for, at Rafiq føler, at han arbejder hårdt for at tilegne sig det danske sprog, og jeg anser hans fokus på at han skal 'gøre og lave' som et udtryk for, at han er klar over, at han skal handle aktivt for at blive en del af samfundet. Således oplever både Rafiq og Hussein, at de i sprogskolen distanceres fra interaktion med etniske danskere, hvilket vanskeliggør deres muligheder for at blive en del af det danske samfund.

Imidlertid oplever Hussein, at det er svært at etablere sociale relationer til etnisk danske studerende, selvom de indgår i den samme undervisning på VUC: "Og alle danskere kigger på mig 'Han er fremmed'. Måske de siger: 'Hvor kommer han fra?' Men de kigger kun på mig. De kommer ikke hen til mig og spørger mig" (Hussein: 457-459). Således oplever Hussein, at studerende på VUC kigger på ham, men ikke henvender sig til ham. Han fortæller desuden, at de snakker sammen, men udelukkende på Husseins eget initiativ "når jeg går til dem, så snakker de med mig. Men jeg vil gerne have at de kommer til mig og snakker med mig. Men de kommer ikke" (Hussein: 462-463). Han beskriver desuden, at han normalt sidder på forreste række for at kunne koncentrere sig mest muligt: "Jeg ser en pige, der sidder på min plads. Hun sidder her og jeg vil komme og sidde ved siden af. Da jeg sætter mig, rejser hun sig og sætter sig på en anden plads. Jeg blev overrasket, hvorfor gør hun det?" (Hussein: 470-472). Hussein oplever således ikke udelukkende, at studerende på VUC undgår interaktion, han oplever endvidere, at de aktivt fravælger at interagere med ham. Det fremstår således som om, der eksisterer en skarp opdeling på tværs af etnicitet. Dette

understreger, at fælles undervisning med etniske danskere ikke naturligt skaber interaktion på tværs af etnicitet, og at distancen til etniske danskere bliver meget fremtrædende.

Undervisning om danskere

Som ovenstående understreger, dominerer de negative holdninger over for sprogskolen i informanternes fortællinger. Trods dette har Nizar en forholdsvis positiv indstilling til sprogskolen. Han giver udtryk for, at sprogskolen er vigtig for ham: "Sprogskolen betyder rigtig meget for mig. Sprogskolen underviser mig i Danmark, om tradition om... I sprogskolen jeg møder mange venner, fra hele verden. Fra Spanien, Bolivia, Italien, Guatemala" (Nizar: 575-576). Nizar understreger desuden, hvordan de på sprogskolen beskæftiger sig med den danske levevis: "Hvis jeg har lektier, jeg skriver lektier eller skriver opgaver eller... jeg læser kun om danskere" (Nizar: 89). Således beskriver Nizar, at han i sprogskolen lærer om Danmark og dansk levevis, hvilket fremhæves som et positivt element. Rafiqs kritik af den manglende interaktion med etniske danskere kan anskues som en indirekte kritik af, at sprogskolen fungerer som en differentieringsmekanisme, der differentierer sprogskolestuderende fra etniske danskere og tilbyder sprogskolestuderende faglig læring i stedet for praktisk erfaring i omgangen med danskere.

Uformelle sammenhænge

Informanterne giver generelt udtryk for, at de i langt højere grad tilegner sig dansk i uformelle og uforpligtende dagligdagssammenhænge end gennem undervisningsforløb på sprogskolen. Hussein argumenterer eksempelvis for, at han bedre husker danske ord og vendinger, når han kan kæde brugen af ordet sammen med en konkret situation, som har udspillet sig sammen med en etnisk dansker: "Det hænger sammen med situationen. Men for eksempel, hvis jeg skal huske et ord og skriver det ned, husk, husk, husk, og efter 2 timer, 3 timer, så har jeg glemt det ord. Men hvis jeg laver en situation med en dansker, så husker jeg bedre" (Hussein: 390-392) og på samme måde pointerer Rafiq for, at hvis sproget ikke bringes i konkret praktisk anvendelse, så glemmer han ordene: "Hvis jeg går til skole, okay jeg lærte i dag 10 ord, 20 nye ord. Okay. Men hvis jeg ikke bruger de ord, så jeg vil glemme alle dem" (Rafiq: 122-123). Dette vidner i høj grad om vigtigheden af at anvende det danske sprog uden for sprogskole-sammenhænge.

Ahmad er meget målrettet i sit fokus på at føre samtaler med etniske danskere: "Jeg bor i Danmark og jeg er meget glad for det. Jeg kender mange mennesker, kender folk i Nykøbing, Jeg har mange venner, piger og drenge, jeg kender mange. De snakker med mig og jeg snakker med dem. De er glade for mig og jeg er glade for dem. Vi snakker hele tiden på dansk" (Ahmad: 49-51). Af interviewet med Ahmad fremstår det

danske sprog generelt som en vigtig forudsætning for, at han kan føle sig anerkendt af den etnisk danske befolkning.

Som beskrevet tidligere kommunikerer Wael med etniske danskere over et online chat-program. Dels for at mindske ensomhed, dels for at blive bedre til dansk: "I prefer to speak Danish to people" (Wael: 377). Trods dette fortæller han om sine overvejelser i forbindelse med samtaler med etniske danskere: "Yes, sometimes we start by writing in English. But after that he said: 'You should write in Danish'. But if you start by writing in broken Danish, then not everybody like to write to you. And he didn't get the meaning, he will get boring" (Wael: 393-395). Dette kan også forklare, hvorfor han ønskede at foretage interviewet på engelsk, selvom vi i mere uformelle sammenhænge talte dansk sammen og han umiddelbart var på niveau med de andre informanternes dansk.

Endvidere fortæller Hussein om vigtigheden af relationelle møder med etniske danskere i mere institutionelle sammenhænge, såsom fodboldklubben og Klubben. Trods de mere organiserede rammer, fremstår det dog alligevel som institutioner, der tilbyder uformelt og uforpligtende samvær: "Jeg tror, det [red. at gå til fodbold med danskere] hjælper mig at lære dansk, fordi for eksempel... træning, det tager to timer og vi snakker altid sammen. Og det hjælper mig godt. Og Klubben hjælper mig meget med at lære dansk" (Hussein: 37-39). Hussein stiller gentagne gange sprogskolen over for Klubben, og fremhæver Klubben som eksempel på, hvordan sproget læres i interaktion med danskere: "Jeg kan godt lide at komme til Klubben, fordi de hjælper mig meget, meget, meget at lære dansk. Det er ikke ligesom sprogskolen. Så jeg kommer her hver dag" (Hussein: 699-701). Hussein fremhæver endvidere, at de frivillige i Klubben ikke opfører sig som undervisere: "Men her, måske hun kan ikke tale dansk eller ham der kan ikke tale engelsk. Eller han kender ikke grammatik på dansk, men når jeg spørger dem om noget, så de prøver at lære mig. Undervise mig. Så jeg er glad for at komme her" (Hussein: 703-705). Sammenligningen med sprogskole-underviserne tolker jeg som et udtryk for, at samtalerne i Klubben er mere uformelle og at der er plads til fejltagelser, hvilket lader til at skabe et bedre læringsmiljø.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Som ovenstående empiriske analyse viser, er informanterne ikke tilfredse med sprogskolen, hvilket især skyldes den manglende interaktion med etniske danskere og undervisningsformen.

Integration *ud* af sprogskolen

Forholdet til sprogskolen kan anskues med udgangspunkt i Larsens analytiske pointer. Ifølge Larsen er skolen et af de steder, hvor flygtninge hovedsageligt eksponeres for det danske samfund og dets kulturelle normer og værdier (Larsen 2011:188). Larsen undersøger, hvordan divergerende skoletilknytninger kan have afgørende betydning for dannelsen af socialt tilhørsforhold til Danmark blandt børn og unge, der er kommet til Danmark som flygtninge. Larsens empiriske materiale peger på, at vejen til at blive en del af det danske samfund for flygtninge, der går på en sprogskole, foregår gennem integration *ud* af deres klasser, mens det for flygtninge, der går i en almindelig dansk folkeskole, foregår gennem integration *ind* i deres klasser (Larsen 2011:209-210). Således peger Larsen på, at undervisningen og samværet i sprogskolen i høj grad er determineret ved ikke at være en del af det danske samfund (Larsen 2011:210).

Informanternes frustration over at gå på sprogskole kan ligeledes ses som et udtryk for, at de føler sig ekskluderede fra det etnisk danske majoritetssamfund og udviser frustration over at indgå i en institutionel ramme, som fastholder dem i en position, som de i virkeligheden ønsker at distancere sig fra. Trods dette peger Larsen på, at der i sprogskolen kan eksistere et fællesskab, hvor man moralsk støtter og bakker hinanden op i forhold til et mål om, at man i fremtiden kan føle sig som inkluderet i det etnisk danske samfund. (Larsen 2011:211). Netop dette fremtidsønske synes at motivere informanterne og bidrager til, at de fortsat bestræber sig på at forbedre deres dansk.

Nizar påpeger, at de i sprogskolen taler *om* etniske danskere, danske traditioner, og således undervises i og taler *om* danske samfundsforhold og etniske danskere. Ifølge Larsen bevirker dette, at det dominerende tema i undervisningen bliver at skrive og tale om etniske danskere, hvilket resulterer i en konstant eksplicitering af danskhed som noget, der eksisterer *uden for* sprogskolen. Dette forårsager, at det, der foregår på sprogskolen, opnår karakter af ikke-danskhed. (Larsen 2011:209, 220-221). Dette står i opposition til undervisningen på VUC, HF og lignende institutioner, hvor flygtninge gennem interaktion med etniske danskere praktiserer og erfarer danskheden. Dette kan forklare Husseins oplevelse af, at han af underviserne i sprogskolen positioneres som flygtning, mens han på VUC ikke har samme oplevelse samt at han oplever at læringsudbyttet er større på VUC end i sprogskolen. Dog bliver den manglende interaktion med etnisk danske studerende særdeles fremtrædende og tydelig på VUC, mens den forbliver skjult bag institutionelle rammer på sprogskolen.

Larsen beskriver i sin undersøgelse, hvordan flygtninge, der indgik i undervisningen i en dansk folkeskole, oplevede, at de blev en del af et klassefællesskab og sammenhold på tværs af etnicitet (Larsen 2011:209-211). Denne oplevelse deler Hussein ikke. Han oplever dog snarere, at etniske dansk studerende distancerer sig fra ham og han ekskluderes fra klassefællesskabet. Dette kan blandt andet skyldes, at han

på VUC har tilvalgt forskellige fag og derfor ikke har en fast klasse, som han har undervisning sammen med.

Informanternes store fokus på sprogets centrale rolle, og særligt Rafiqs eksplicitte sammenkædning af integration og tilegnelse af dansk og interaktion med etniske danskere, går fuldstændig i tråd med den danske integrationslovgivning og den offentlige politiske diskurs. Fokuset på sprogtilegnelsen er endvidere særligt fremtrædende i den integrationserklæring, som flygtninge underskriver, når de bliver boligplaceret. I integrationserklæringen står der blandt andet følgende:

”Jeg anerkender, at det danske sprog og kendskabet til det danske samfund er nøglen til en god og aktiv tilværelse i Danmark. Jeg vil derfor lære dansk og skaffe mig viden om det danske samfund hurtigst muligt. Jeg ved, at jeg kan lære dansk ved at deltage i den danskuddannelse, som kommunalbestyrelsen tilbyder mig” (UIBM.dk 2016e).

Informanternes fokus på sproget som yderst betydningsfuldt for deres tilværelse i Danmark kan således ses som et udtryk for den herskende integrationsdiskurs, der eksisterer i samfundet. Rafiq anvender selv samme metafor, hvor han sammenligner sproget med ‘nøglen’. Denne klare og fælles erkendelse blandt informanterne af vigtigheden af beherskelsen af det danske sprog kan således forstås i denne diskursive kontekst.

Anerkendelse og accept

Samtidig kan ønsket om tilegnelse af det danske sprog kædes sammen med en anerkendelse fra det danske samfund. I Hages beskrivelse af følelsen af hjem indgår tilegnelse af sproget som en forudsætning for, at man kan føle sig som en del af fællesskabet (Hage 1997:3). Som nævnt tidligere fortæller Rafiq, at han har en formodning om, at han vil føle sig som en del af Danmark, når han oplever, at etniske danskere taler til ham, som de taler til deres etnisk danske venner, hvilket jeg tidligere har tolket som et møde, hvor man ikke indtænker forskelle og anderledeshed i mødet. Således vil jeg argumentere for, at der i informanternes store fokus på sproget indirekte eksisterer et ønske om at blive anerkendt af det danske samfund ved at beherske det danske sprog. Denne stræben efter anerkendelse kan også spores i informanternes stolthed over at få at vide, at de er gode til dansk – en situation, der opstod flere gange under og uden for interviewene.

Informanterne distanceres således fra det etnisk danske samfund gennem undervisningen på sprogskolen, men empirien peger ligeledes på, at sproget i sig selv kan være både ekskluderende eller inkluderende. Sproget kan i denne sammenhæng opfattes som en ekskluderende mekanisme, hvor en fremmed accent afslører, at man adskiller sig fra den danske majoritetsbefolkning. Sproget kan på baggrund heraf anskues som en kulturel markør, som markerer forskellen på etniske danskere og flygtninge. Bestræbelser på at forbedre deres dansk ved at tage ekstrarfag på VUC, deltage i aktiviteter i Klubben og DFUNK og opsøge

interaktion med etniske danskere kan således anskues som et udtryk for et ønske om at blive en del af det danske majoritetssamfund. Dette ses ligeledes udtrykt gennem Ahmads tatovering med en dansk tekst og hans ønske om at 'lære mere, mere, mere' samt Rafiqs ønske og bevidsthed om at 'jeg skal gøre, jeg skal lave, jeg skal lave'. Således kommer informanternes fokus på tilegnelsen af dansk til at fremstå som meget målrettede bestræbelser på at skabe en følelse af hjem.

Del 4 “Hvis du er på universitet og herefter kommer i 9. klasse. Hvordan ville du føle det?”

- Uddannelsesønsker og -muligheder

I informanternes fortællinger fylder drømme og håb for fremtiden meget. Fælles for fremtidsdrømmene er, at de kredser om uddannelse, hvilket blev særlig tydeligt under interviewene, da vi åbent spurgte ind til deres ønsker for fremtiden og samtlige svar relaterede sig til uddannelse.

Fire af informanterne havde afsluttet eller var i gang med en universitetsuddannelse, som de måtte afbryde, da de flygtede fra Syrien. Rafiq læste til arkitekt, Hussein studerede engelsk litteratur, Nizar studerede arabisk og Wael havde færdiggjort lægestudiet i Armenien og var i gang med sin specialisering i Syrien. Den femte og yngste af informanterne, Ahmad, arbejdede efter han havde afsluttet folkeskolen i Syrien. I nærværende afsnit vil jeg undersøge, hvordan informanternes ønsker for uddannelse samt muligheder for at realisere disse påvirker skabelsen af en følelse af hjem.

Fra universitetsstuderende til sprogskolestuderende

“Så det er min drøm at undervise i universitet. Men det går væk” (Hussein: 725). I Syrien drømte Hussein om, at hans universitetsuddannelse i engelsk litteratur på sigt kunne føre til et job som underviser på universitetet, men som ovenstående citat illustrerer, forduftede denne drøm, da Hussein flygtede fra Syrien. Trods dette giver han udtryk for at han overvejer at genoptage sin drømmeuddannelse og læse engelsk på universitetet i Danmark: “Jeg tænker på at fortsætte min drøm” (Hussein: 730). Hussein giver dog udtryk for, at opfyldelsen af drømmen synes vanskelig:

“Men jeg har prøvet at gå til universitet, men i sprogskolen lærerne eller vejlederne i sprogskolen, de gør mig deprimeret (...) For eksempel, når jeg går til dem og siger: ‘undskyld, jeg vil gerne gå til universitet. Så jeg vil gerne lave en test, en prøve og gå til universitet’. De siger til mig, at du skal gå til Dansk 3, bagefter du skal gå til modul 3” (Hussein: 734-747).

Jeg tolker Husseins udsagn som et udtryk for, at han føler, at det danske uddannelsessystem, repræsenteret ved undervisere og vejledere på sprogskolen, sætter ham ude af stand til at påbegynde en universitetsuddannelse. Han giver udtryk for en afmagt over, at han ikke kan få mulighed for at tage en test, som kan vurdere, om han er kvalificeret til universitetet, og dermed ikke kan influere på sine egne uddannelsesmuligheder. I stedet får han opfattelsen af, at han slavisk skal gennemgå sprogskolen modul for modul, hvilket skubber drømmen om en universitetsuddannelse langt ud i fremtiden. Netop opbygningen af uddannelsessystemet og sprogskole-undervisningen frustrerer i høj grad Hussein: “Jo, men hvis jeg skal på universitet, hvorfor skal jeg så starte med 9. klasse [red. sprogskolen]? Og hvis jeg skal læse

engelsk litteratur, hvorfor skal jeg så tage dansk på 9. klasse? Det får mig til at være frustreret” (Hussein: 65-67) og

“Jeg er ked af, at jeg lige nu går i 9. klasse. At begynde på 9.klasse. Hver dag, når jeg står op om morgenen, den første ting jeg tænker på er, hvordan jeg var i Syrien. Hvordan jeg gik på universitetet og nu går jeg i 9. klasse Så jeg bliver ked af det hver dag. Det er... for eksempel, hvis du er på universitet og herefter kommer i 9. klasse. Hvordan ville du føle det?” (Hussein: 57-61)

Det ses således tydeligt, at Hussein er frustreret over, at han tidligere har været i gang med en universitetsuddannelse og nu undervises på en sprogskole på et niveau, som han sammenligner med folkeskolens 9. klasse. Hussein giver således udtryk for, at hans uddannelsessituation og hans nuværende position som sprogskestuderende gør ham ‘deprimeret’, ‘frustreret’ og ‘ked af det’ set i lyset af, at han tidligere har studeret på universitetet. Hans daglige følelse af nedtrykthed over denne tilbagegang vidner om, at frustrationen fylder rigtig meget i hans hverdag. Samtidig frustrerer det ham, at han udelukkende lærer dansk, når hans ambitioner er at læse engelsk på universitetet (Hussein: 65-67).

Wael er uddannet læge fra et universitet i Armenien og var i gang med sin specialisering i Syrien, da han flygtede fra Syrien. Med udgangspunkt i dette karakteriserer han sin nuværende tilværelse i Nykøbing Falster som utilfredsstillende: “This is not a good life for me. A good life for me is to start to know my future. To start specialising. After that I feel calm and don’t worried about nothing” (Wael: 424-426). For Wael bygger det gode liv på at beskæftige sig med det lægefaglige felt, og herigennem opbygge en sikker fremtid. Dog er store dele af interviewet med Wael præget af, at det for ham forekommer udfordrende at realisere det gode liv i Danmark. Wael fortæller, at han siden han blev boligplaceret i Nykøbing Falster har arbejdet på at få fremskaffet sit eksamensbevis, finde relevant praktik, arbejde, frivilligt arbejde eller kurser, der kan fylde hans hverdag med indhold og føre ham tættere på at kunne realisere sit ønske om at få mulighed for at beskæftige sig med lægefaget i Danmark. Processen med at få godkendt hans eksamensbevis af det danske sundhedsministerium fremstår som en lang og bureaukratisk proces: “Now one year and seven months and I am just waiting” (Wael: 268). Den lange ventetid skyldes ifølge Wael, at behandlingstiden er lang, at samarbejdet mellem det danske sundhedsministerium og uddannelsesinstituttet i Armenien ikke fungerer og at dokumenterne skal gå af specifikke kanaler, før de kan blive godkendt af det danske sundhedsministerium. Han har selv og i samarbejde med sagsbehandleren i kommunen gentagne gange forsøgt at skubbe gang i processen ved at kontakte universitetet i Armenien, det danske sundhedsministerium og andre relevante aktører. (Wael: 225-262). Wael fortæller, at en medarbejder i det danske sundhedsministerium har råbt af ham i telefonen, fordi han forsøgte at få en afklaring på, hvor i processen hans sag befandt sig, og ifølge Wael er hans sagsbehandler så frustreret over situationen og den store grad af bureaukrati, at han har opfordret Wael til at gå til avisen og fortælle sin historie (Wael: 255-257). Trods disse frustrationer samt hans frustration over ikke at kunne

handle på sin egen situation, holder Wael hovedet koldt og har fokus på målet; at processen resulterer i godkendelse af dokumenterne, og han ønsker ikke, at noget forpurrer dette: “And it will look like a fight between people. And I don't need any fighting. I just need my papers to proceed” (Wael: 257-259). Wael fortælling peger på, at det er udefrakommende elementer og systemets strukturer, der vanskeliggør hans situation. Wael fremstår både frustreret og forundret over, at det tager så lang tid at få godkendt dokumenterne.

Ovenstående vidner om, at det betyder særdeles meget for Wael at få mulighed for at beskæftige sig med det lægefaglige område i sin dagligdag. Ligesom Hussein, tager han kurser på VUC, får lektiehjælp på biblioteket og deltager i Klubbens aktiviteter med det formål at blive bedre til dansk. Jeg vil mene, at dette kan anskues som et forsøg på at handle og påvirke egen livssituation inden for et system, som de begge oplever som meget rigtigt og svært egenhændigt at påvirke.

Rafiq udviser ikke samme frustration over sin uddannelsessituation som Hussein og Wael: ”Ved siden af min skole (...) Jeg tror den tid er meget god til at, jeg skal tænke meget over, hvad jeg skal gøre i fremtiden. Måske bagefter (...) har jeg ikke tid til at tænke” (Rafiq: 51-53). Rafiq forholder sig således afventende til sin uddannelsessituation, og anser tiden på sprogskolen for at være et rum for refleksion, som han kan udnytte til at gøre sig overvejelser over, hvad han vil i fremtiden. Han giver desuden udtryk for, at det på den ene side forekommer svært, at han på egen hånd skal definere sin fremtid, men at han samtidig er fortrøstningsfuld og har en formodning om, at han går en positiv fremtid i møde (Rafiq: 66-67). Rafiq beskriver andre steder i interviewet, hvordan hans familie har støttet ham under hans uddannelse i Syrien (Rafiq: 130-133). Set i lyset af dette tolker jeg hans udsagn som et udtryk for, at han finder det udfordrende, at han nu på egen hånd og uden støtte fra sin familie skal definere sin fremtid inden for job og uddannelse i Danmark. Samtidig kan bruddet med Syrien, anskues som en mulighed for at genoverveje og reflektere over sine fremtidsplaner og forholde sig åbent til at redefinere disse. Dette underbygger han eksplicit i interviewet, hvor han fortæller, at han på den ene side overvejer at fortsætte sin uddannelse til arkitekt, men på den anden side går med ambitioner om at uddanne sig som ingeniør med fokus på computerteknologi: “Jeg vil gerne fortsætte min uddannelse, jeg vil gerne blive... Måske jeg vil fortsætte min uddannelse på arkitekt eller måske blive ingeniør på (...) *computer technology, some day*. Jeg mener måske, det er svært, men jeg håber det” (Rafiq: 565-567). Rafiq tager således sin tidligere tilværelse op til revision, og forholder sig afventende til beslutningen om, hvad der skal ske i fremtiden. I disse overvejelser indgår muligheden for at vælge en anden uddannelse, der kunne være interessant.

Nizar studerede arabisk på universitetet i Syrien, og ligesom Rafiq forholder han sig åbent og afventende i forhold til sine fremtidsplaner: “Jeg har to drømme, hvis jeg ikke fortsætter med arabisk sprog. Jeg vil gerne læse elektriker. Men den først drøm for mig er at læse arabisk sprog” (Nizar: 999-1000). Jeg tolker opstillingen af denne sekundære drøm som en kombination af, at Nizar har opbygget en forventning om, at det synes vanskeligt at realisere drømmen om at komme på universitetet i Danmark sammenholdt en interesse i elektrikerfaget. I Syrien har han hjulpet sin familie med at reparere elektronik: “(...) hjemme i Syrien, jeg reparerede alt elektrisk hos min familie” (Nizar: 736) og i Klubben har han hjulpet med forskellige lysinstallationer i forbindelse med en teaterforestilling, hvilket han har fået meget ros for. Jeg forestiller mig derfor, at anerkendelsen og hans oplevelse af, at han er dygtig til elektrikerfaget, har virket motiverende.

Ahmad har gennem bekendte fået mulighed for at afprøve frisørfaget og er sidenhen kommet i praktik i en frisørsalon. Ahmad har således gennem sit eget netværk fundet praktikpladsen, og er i gang med at realisere sin fremtidsdrøm: “Altså hvis jeg bliver bedre frisør, jeg skal arbejde der hele mit liv” (Ahmad: 321). Ahmad har undersøgt og fundet ud af, at han kan påbegynde frisøruddannelsen i København, når han er færdig i praktikken. Det lader til, at han, da han kom til Danmark som 19 årig, har haft en åben tilgang uden specifikke uddannelses- og jobønsker i Danmark, hvorfor han ikke på samme måde har kunne føle en skuffelse over ikke at opnå samme position, som han havde i Syrien. Ahmad beskæftiger sig således på nuværende tidspunkt dels med noget, som han ønsker at beskæftige sig med resten af sit liv, dels har han ikke, som de andre informanter, oplevet, at han er blevet sat tilbage rent uddannelsesmæssigt.

Analyse og diskussion af empiri på teoretisk niveau

Informanternes veldefinerede og målrettede fremtidsdrømme kan ses i lyset af Grünenbergs empiriske pointer. Med reference til Bourdieu argumenterer Grünenberg for, at kvaliteten af individets tilværelse afhænger af, hvorvidt individet kan projicere sig selv ind i fremtiden, da dette kan skabe meningsfuldhed og retning i det levede liv. Dette bevirker, at muligheden for at kontrollere fremtiden er indskrevet i nutiden. (Grünenberg 2006:105). Jeg vil dog hævde, at informanternes overvejelser og ønsker om at genoptage deres respektive studier fra universitet i Syrien vidner om, at fremtiden i høj grad også er indskrevet i fortiden. Dette kan forstås med udgangspunkt i Grünenbers reference til Fortier i forbindelse med definitionen af konstruktionen af hjem: “The tension between having been, being and becoming is continuously negotiated, conjugated and resolved” (Fortier 1999:41 i Grünenberg 2006:22). Særligt Wael og Hussein lader fortiden, forstået ved deres universitetsuddannelser, influere negativt på nutiden, idet den sætter deres nuværende livssituation i et perspektiv, hvor det bliver tydeligt, at de rent uddannelsesmæssigt

er sat langt tilbage. Modsat har Ahmads unge alder og hans levede liv i Syrien uden uddannelse en positiv indvirkning på nutiden, fordi den midlertidige opholdstilladelse i Danmark har betydet, at han udlever en mere ønskværdig tilværelse i Nykøbing Falster. Fælles for informanterne er, at de alle forholder sig aktivt til fremtiden og forsøger at præge denne i det omfang, de kan inden for det danske uddannelsessystem. Således bør informanternes fremtidsønsker anskues i et perspektiv, der både medtager fortid, nutid og fremtid, hvor særligt nutiden er med til at skabe en ønskværdig fremtid. Imidlertid forholder det sig sådan, at særligt Wael og Hussein oplever, at det er en langsommelig og meget bureaukratisk proces at få deres uddannelser fra Syrien anerkendt til tilsvarende uddannelser i Danmark og de befinder sig i en position, hvor vejen til universitetsuddannelsen synes lang og kringlet.

Nedadgående social mobilitet

Netop informanternes positioneringsmuligheder kan være med til at forklare deres tilfredshed eller mangel på samme i forbindelse med deres uddannelsessituation. Informanternes frustration over ikke at kunne begynde en universitetsuddannelse, kan anskues ud fra Marianne Gullestads (2002) begreb *klasserejse*, som refererer til sociale og geografiske rejser, som finder sted, når "(...) et menneske vokser opp i en type miljø, og så, gjennom utdanning eller på annen måte, beveger seg til og lever sitt liv i andre miljøer, samtidig som kontakten ofte beholdes med deler av opprindelsesmiljøet, særlig nære slektninger" (Gullestad 2002:73). Gullestad anvender begrebet til at beskrive opadgående social mobilitet inden for en nationalstat, men den type ændring i miljøet, som hun beskriver, forekommer uundgåeligt i forbindelse med migration og kan derfor, ifølge Marianne Holm Pedersen (2007), ligeledes anskues med udgangspunkt i en transnational kontekst. Pedersen påpeger, at den sociale klasserejse kan have betydning for flygtnings hverdagsliv i forhold til social status i både oprindelseslandet og modtagerlandet. (Pedersen 2007:195). I en transnational kontekst kan individet foretage klasserejser i begge lande, hvilket kan medføre social opadgående mobilitet i hjemlandet, mens individet i modtagerlande oplever en social nedadgående bevægelse (Pedersen 2007:196). Denne nedadgående sociale klasserejse kan beskrive informanternes positioneringsmuligheder i Danmark. I Syrien gik Wael, Hussein, Rafiq og Nizar på universitetet, arbejdede ved siden af og levede et liv, som de enten eksplicit eller implicit karakteriserer som meget tilfredsstillende. I Danmark befinder de sig imidlertid i en position, hvor de med Husseins ord 'er tilbage i 9. klasse'. Sprogskoleforløbet i Danmark er således en tydelig markør for ændringen af deres sociale position i Syrien, idet de i Danmark har bevæget sig fra en position som universitetsstuderende til sprogskolestuderende, der gennemgår en uddannelse på folkeskoleniveau for at lære et nyt sprog fra bunden. Ahmad er derimod den af informanterne, der på nuværende tidspunkt er tættest på at foretage en social opadgående mobilitet. I Syrien havde et ufaglært arbejde, og han havde ikke nogle særlige uddannelsesønsker (Ahmad: 392-394), mens han i Danmark nu er i praktik som frisør med planer om at blive uddannet frisør. Derfor har han

ikke, ligesom de andre informanter, befundet sig i en position, hvor han ikke kunne indfri egne ambitioner og forventninger.

Wael, Hussein, Rafiq og Nizars fremtidsdrømme om en universitetsuddannelse og deres aktive og målrettede handlen mod at nærme sig disse gennem VUC, lektiehjælp, sprogtræning kan, set i lyset af Gullestads begreb *klasserejse*, tolkes som en stræben efter at skabe opadgående mobilitet og at genfinde deres sociale position og status som studerende på universitetet. Dette vil desuden kunne distancere dem fra positionen som sprogskestuderende, hvor de fastholdes i en position distanceret fra den etnisk danske befolkning.

Fornemmelser af muligheder og håb

Fornemmelser af muligheder og håb er placeret centralt i Hages teori om *home-building*. Hage argumenterer for, at følelsen af, at der er muligheder og håb for fremtiden er afgørende for, at individet opbygger en følelse af hjemlighed: “(...) homely structures are more an aspiration, an ideal goal guiding practices of home-building, than an existing reality and what propels people into home building is precisely the recognition of a future possibility of more security, familiarity, etc.” (Hage 1997:4). Således skal hjemligheden anskues som et ideelt mål, hvormed individet kan stræbe efter en fremtid præget af mere *sikkerhed, fællesskab og fortrolighed med samfundet*. Derfor er håbet afgørende for, at individet kan se muligheder for et bedre liv og fortsætte bestræbelserne på at føle sig hjemme (Hage 1997:3). Wael beskriver eksplicit, at han forestiller sig, at fremtiden bliver bedre, når han kan påbegynde sin specialisering, og Nizar og Rafiq hviler i deres nuværende uddannelsessituation, fordi de har et håb om, at de på sigt kan søge ind på en ønskværdig uddannelse. Hos Nizar og Rafiq er fremtidshåbet mere abstrakt og bredt defineret, idet de ikke er fastlåste på, at de skal tage en bestemt uddannelse som Wael og Hussein. Et bredt defineret fremtidsønske kan derfor lettere realiseres, hvorfor det måske kan skabe en større ro. Ahmad er den af informanterne, hvis håb for fremtiden, er tættest på at blive realiseret i form af det planlagte ophold på en frisørskole i København, hvilket afspejles i hans store tilfredshed med sin tilværelse. Wael er modsat den af informanterne, der lader til at være mest frustreret over sin nuværende situation, hvilket kan forklares med, at han som den ældste af informanterne og som den eneste af informanterne havde færdiggjort en universitetsuddannelse, oplever en voldsom grad af nedadgående social mobilitet.

Med udgangspunkt i Hages teori kan informanternes vedvarende tro på, at uddannelsesønskerne kan realiseres, bidrage til at skabe håb for, at de på sigt kan opleve opadgående social mobilitet, og dette er formentlig medvirkende til, at de fortsat bestræber sig på at opnå en bedre fremtid og en følelse af hjem gennem realisering af uddannelsesønsker. Spørgsmålet er, om informanterne fortsat bevarer dette håb,

hvis målene ikke begynder at synes lettere at realisere. Der er således en risiko for at forventninger, der ikke indfries, resulterer i, at informanternes nuværende handlekraft og initiativrighed erstattes af opgiveness og mismod.

Kritiske refleksioner over empiri og teori

I nærværende afsnit vil jeg diskutere, i hvilken udstrækning anvendte teoretiske begreber og perspektiver har været anvendelige til at nuancere og udfordre min empiri samt hvordan min empiri kan bidrage til at nuancere pointer, der har kunne udledes af de teoretiske begreber. Således understreger afsnittet den vekselvirkning, der på baggrund af min filosofisk hermeneutiske tilgang, har kendetegnet erkendelsesprocessen.

Følelsen af hjem

Jeg har overordnet anvendt Grünenbergs *hjemliggørelsespraksisser* som et teoretisk redskab til at indfange sociale praksisser, som informanterne foretager sig i deres bestræbelser på at føle sig hjemme i Nykøbing Falster. Begrebets fokus på de fire dimensioner: sociale relationer, rutiner, rum og accept har vist sig yderst anvendeligt i forhold til at indfange informanternes oplevelser og praksisser som et udtryk for meget målrettede bestræbelser på at føle sig hjemme i Nykøbing Falster. *Hjemliggørelsespraksisser* sammenkoblet med Hages teori om *home-building* udgjort af *følelser af sikkerhed, fællesskab, fortrolighed med samfundet og fornemmelser af muligheder og håb*, har gjort det muligt at nuancere, forstå og beskrive, hvordan informanterne oplever, at de gradvist føler sig mere hjemme i Nykøbing Falster. Samtidig bidrager teorien til en nuancering af informanternes målrettede bestræbelser på at opnå en bedre fremtid. Min empiri peger dog på, at tilegnelse af det danske sprog står helt centralt i informanternes fortællinger, hvilket er et forhold, der kun i mindre omfang undersøges af Grünenberg og Hage.

Min empiri peger på, at informanterne oplever, at deres manglende danskkundskaber er en hindring for, at de kan blive accepteret og anerkendt i det etnisk danske samfund. Deres *hjemliggørelsespraksisser* kredser derfor i høj grad om at forbedre deres danskkundskaber. Dette kommer til udtryk gennem det indgående ønske om og bestræbelser på at interagere med etniske danskere både i institutionelle og uformelle sammenhænge samt ønskerne om at etablere kontakt til etnisk danske familier. Derudover kommer det til udtryk gennem den selvfinansierede undervisning på VUC samt lektiehjælpen og samværet i Klubben.

Et interessant aspekt i denne sammenhæng er, at tilegnelse af det danske sprog i høj grad indfanger flere af de andre praksisser og følelser, som bidrager til skabelsen af en følelse af hjem. Ifølge flere af informanterne vil en forbedring af deres dansk bidrage til, at de kan afslutte sprogskolen og indgå i en uddannelse, hvor de forventer en større mulighed for at interagerer med etniske danske unge og ikke mindst har mulighed for få indfriet deres uddannelsesønsker og dermed opleve opadgående social mobilitet. Dette vil endvidere bidrage til, at informanterne indgår i uddannelsesmæssige sammenhænge,

hvor de gennem egne oplevelser og praksisser får øget kendskab til danske normer og værdier. Således peger min empiri på, at informanterne har en forventning om, at sproget 'som en nøgle' åbner op for muligheder i form af uddannelse, etablering af venskaber og ikke mindst en oplevelse af at blive inkluderet i det etnisk danske majoritetssamfund. Det udfordrende - og paradoksale - i denne sammenhæng er imidlertid, at informanterne netop mener, at det er gennem interaktion med etniske danskere, at de lærer sproget, og som analysen viser, forekommer det særdeles svært for dem at etablere venskaber til etnisk danske unge, og dermed komme i besiddelse af denne 'sproglige nøgle'.

Som beskrevet i analyseafsnittet om sproget betydning kan informanternes vægtning af tilegnelsen af dansk ses i forlængelse af den offentlige og politiske diskurs, som netop fremhæver danskundskaber som vigtige for integration. I interviewsituationen bestræbte min tidligere specialepartners og jeg os på at følge temaer, som informanterne italesatte som vigtige og betydningsfulde. Dog er jeg bevidst om, at vores kendskab til både integrationsloven samt kendskab til unge flygtnings oplevelser af udfordringer og muligheder kan have været medvirkende til, at netop disse temaer blev centrale i selve interviewsituationen. Imidlertid fremgår det tydeligt af transskriptionerne, at de centrale temaer i analysen, er gennemgående i de fem interviews. Samtidig fremgår det, at der er visse temaer, som optager nogle af informanterne i særlig grad. Eksempelvis taler Wael i lange passager om sin frustration over at have en uddannelse som læge, men ikke have mulighed for at gøre brug af den i Danmark og Hussein italesætter med en lang række eksempler sin frustration over de mange afvisninger, han oplever fra etniske danskere.

Enlige unge flygtnings hverdagsliv

Larsen (2011) og Grünenbergs (2006) undersøgelser omhandler familier, der er kommet til Danmark, som flygtninge. En sammenligning mellem vores undersøgelser peger på, at der eksistere nogle klare forskelle forbundet med om flygtninge befinder sig i Danmark uden slægtninge eller sammen med deres familie.

Hvad der synes sammenligneligt mellem vores undersøgelser er, at uanset om flygtninge befinder sig i Danmark uden slægtninge eller med deres familie, så fremstår den danske kontekst som ny og fremmed, og de befinder sig derfor i en position, hvor de står overfor at skulle etablere en ny tilværelse inden for disse rammer. Denne proces bærer præg af en bestræbelse på at skabe hjem i og tilhørsforhold til den lokale kontekst, de befinder sig i. Imidlertid peger min analyse på, at enlige unge flygtninge befinder sig i en position, hvor de ikke har mulighed for at finde tryghed i deres vanlige familiekonstellation. Dette bevirker, at deres tilværelse præges af ensomhed og afsavn, hvilket særligt kommer til udtryk i informanternes beskrivelse af den første tid i Nykøbing Falster. Da Wael, Rafiq, Hussein og Nizar ankom til Danmark og blev boligplaceret i Nykøbing Falster, kendte de ikke nogen, og min analyse peger på, at

det for informanterne fremstår som særdeles væsentligt at få etableret sociale relationer lokalt i Nykøbing Falster. Dette kan ses i forlængelse af Larsens undersøgelse, hvor familierne netop fungerer som et forum, hvor de kan søge støtte og tryghed hos hinanden og dele frustrationer. Min empiri peger på, at informanterne søger en sådan støtte og tryghed lokalt i Nykøbing Falster, og via fastholdelsen af kontakten til slægtninge, der er bosiddende uden for Danmarks grænser. Imidlertid sætter Ahmads fortælling dette forhold i perspektiv, idet han, selvom han finder tryghed og støtte i relationen til sin bror, ligesom de andre informanter, er meget fokuseret på at etablere sociale relationer, til særligt etnisk danske unge. Dermed understreges, at bestræbelserne på at etablere kontakt til etnisk danske unge sker både for at få kendskab til sprog og danske normer og værdier, men også fordi informanterne er bevidste om, at det kan bidrage til en bedre fremtid. Med henvisning til analyseafsnittet om informanternes bestræbelser på og vanskeligheder ved at etablere venskaber til etnisk danske unge, kan dette tolkes som ønske om at blive inkluderet i et fællesskab med jævnaldrende unge i en dansk kontekst.

For de fem informanter fremstår uddannelse desuden som et afgørende element, der skaber håb for, at de i fremtiden kan opnå et mere meningsfuldt hverdagsliv. Fremtidsperspektivet fylder ligeledes meget i Larsens undersøgelse, men det ses tydeligt, at konklusionerne i min undersøgelse adskiller sig fra Larsens undersøgelse. Larsen konkluderer, at forældrene som udgangspunkt fralægger sig deres egne drømme og ønsker for fremtiden for i stedet at fokusere på at skabe en bedre fremtid for deres børn (Larsen 2011:123-160). Ifølge Larsen bidrager det til, at forældrene anser børnene for at 'være fremtiden', hvorfor forældrene udviser en vis kontrol over børnene for på den måde at have kontrol over fremtiden (Larsen 2011:158-160). Det forhold, at informanterne i nærværende speciale ikke har hverken børn, hustru eller forældre at tage højde for i deres etableringsproces i Nykøbing Falster, bidrager således til en større grad af frihed til at selv at definere deres hverdagsliv. De er ikke underlagt social kontrol fra forældrene, og de behøver ikke, som Rafiq og Ahmad påpeger, at følge syriske normer og traditioner.

Konklusion

Specialet undersøger, hvordan Wael, Hussein, Rafiq, Nizar og Ahmad oplever deres hverdagsliv og bestræber sig på at skabe en følelse af hjem i Nykøbing Falster. Specialets analyse peger på, at informanterne handler meget målrettet mod at føle sig hjemme. Dette kommer til udtryk gennem målrettede *hjemliggørelsespraksisser*, hvormed de bestræber sig på at etablere sociale relationer til etniske danskere, forbedre deres dansk og nærme sig en uddannelse.

Informanterne sætter deres oplevelser af deres nuværende hverdagsliv i perspektiv ved at fokusere på tiden fra de blev boligplaceret i Nykøbing Falster. Min analyse peger på, at den første tid var præget af følelser af ensomhed, afmagt og frustration over at befinde sig alene i Danmark og ikke have nære relationer, som de kunne søge tryghed hos og som kunne støtte dem i at manøvrere i det danske samfund. På baggrund heraf kan konkluderes, at informanterne oplever, at deres hverdagsliv bliver mere positivt i takt med, at de etablerer sådanne betydningsfulde sociale relationer, samt opnår fortrolighed med byens rum, får indblik i danske normer, forbedrer deres dansk og udvikler meningsfulde hverdagsrutiner og –praksisser. Ahmads fortælling fra sin første tid i Danmark fremstår langt mere positiv end de andre informanters og vidner om, at han tidligt efter sin ankomst, grundet sin broders tilstedeværelse i byen, hurtigere følte en stærk tilknytning til Danmark. Ahmads storebror fungerede dermed som en medierende social relation, som skabte tryghed og bidrog til støtte i bestræbelserne på at opnå fortrolighed med den nye danske kontekst og etablere et socialt netværk.

Endvidere kan konkluderes, at sociale relationer til andre unge fra Syrien, der bor i Nykøbing Falster, bidrager positivt til informanternes hverdagsliv, og støtter dem i at overkomme hverdagens mange udfordringer samt savn af og bekymring for deres slægtninge. Samtidig peger analysen på, at deres slægtninge, som opholder sig uden for Danmarks grænser, støtter og motiverer dem til at etablere sig lokalt i Nykøbing Falster trods den fysiske afstand.

Informanternes *hjemliggørelsespraksisser* foretages inden for det kommunale integrationsprogrammes strukturelle rammer, hvilket er med til at definere deres positioneringsmuligheder. Som følge heraf går informanterne i sprogskole, hvor der ikke foregår interaktion med etniske danskere. Min analyse peger på, at dette bidrager til en følelse af distancering fra det etnisk danske samfund. Endvidere fremstår ønsket om sociale relationer til etnisk danske unge centralt i informanternes fortællinger, hvilket kan anskues som et ønske om at nedbryde denne distancering og blive inkluderet i det etnisk danske samfund. Trods informanternes initiativrige forsøg på at etablere sociale relationer til etnisk danske unge, oplever de ofte

at blive afvist eller at bekendtskaberne ikke udvikler sig til egentlige venskaber. Frustrationerne over dette kanaliseres ud gennem konstruktioner af stereotype opfattelser af danskere, som asociale, isolerede og ikke interesserede i at etablere venskaber til flygtninge. Tankevækkende er det dog, at disse negative generaliseringer ikke får lov til at blokere for informanternes vedholdende ønske om at søge kontakt og venskab med etnisk danske unge.

De af informanterne, der har trygge og nære relationer til etniske danskere, i form af familier og kærester, oplever, at disse sociale relationer i høj grad bidrager til praktisk, kulturel og social støtte i det danske samfund. Bestræbelserne på at etablere venskaber til etnisk danske unge omfatter ønsker om fortrolighed og nærvær, men er i høj grad også ønsker om interaktion, hvor informanterne kan forbedre deres dansk samt stifte bekendtskab med og efterleve danske normer og værdier. Dog virker det paradoksalt, at flere af informanterne har en forventning om, at netop deres manglende danskkundskaber er en hindring for at udvikle sådanne venskaber.

Det kan endvidere konkluderes, at informanterne oplever, at de i Danmark har mulighed for at redefinere elementer i deres tilværelse. Dette kommer til særligt udtryk gennem kæresteforhold til etniske danskere og overvejelser over fremtidige uddannelsesønsker. Imidlertid befinder de sig alle på nuværende tidspunkt i en position som sprogskestuderende. Dette opleves særligt frustrerende for de af informanterne, der i Syrien studerede på universitetet og således ved ankomsten til Danmark har oplevet en markant nedadgående social mobilitet. Ahmads positivitet kan ses som et udtryk for, at han i Danmark har oplevet positiv social mobilitet og gode fremtidsudsigter for at få et attraktivt arbejde. Netop forventningen om, at deres tilværelse vil udvikle sig mere positivt i fremtiden, bidrager til deres fortsatte og ihærdige bestræbelser på at skabe en følelse af hjem i Nykøbing Falster.

Specialet bidrager således til en forståelse af enlige unge flygtnings hverdagsliv og deres bestræbelser på at skabe en følelse af hjem inden for strukturelle rammer defineret af det kommunale integrationsprogram.

Perspektivering

Specialets analyse viser tydeligt, at informanterne i takt med at de etablerer sociale relationer, forbedrer deres danskkundskaber og i det hele taget opnår et bredere netværk, oplever, at deres hverdagsliv er i en positiv udvikling. Men alt er ikke positivt. De oplever mange tilbageslag og skuffelser, og ingen af de fem informanter føler, at det går hurtigt nok med at tilegne sig de sproglige færdigheder. De ønsker alle mere kontakt til etniske danskere for hurtigst muligt at forbedre sproget og kendskabet til danske normer og værdier. Et ønske, som de ikke føler, kan opfyldes, da informanterne oplever, at der ikke er tilstrækkeligt med danskere, der vil engagere sig i dette. Samtidigt udtrykker de fem informanter dog stor glæde over de relationer, de har etableret til etniske danskere.

Det er mit håb, at nærværende speciale vil kunne understrege betydningen og vigtigheden af, at der bliver gjort de største bestræbelser på at sikre størst mulig indsats for at etablere interaktion mellem etniske danskere og unge flygtninge. Som det fremgår af specialet, kan dette i høj grad øge muligheden for, at disse unge kan skabe en følelse af hjem, og dermed komme til at fungere på bedste vis i det danske samfund. I det følgende fremsæter jeg en række helt konkrete anvisninger til, hvordan man i Nykøbing Falster i endnu højere grad kan imødekomme dette behov:

Informanterne er blevet boligplacerede på forskellige kollegier i Nykøbing Falster, hvor der bor unge studerende - etniske danskere unge såvel som unge flygtninge. Efter interviewet med Nizar, som foregik på hans kollegieværelse, gik vi sammen forbi kollegiets fælleskøkken. Nizar fortalte, at køkkenet var aflåst, og at der kun var mulighed for at leje det til private arrangementer. Et sådan rum, med en konkret og funktionel anvendelse, kunne danne ramme om uformelle og uforpligtende møder. Nøglen og dermed adgangen til køkkenet ville således åbne op for interaktion på tværs af etnicitet i hverdagen og mulighed for at tale dansk i uforpligtende rammer.

Klubben og DFUNK danner en mere organiseret ramme om uformelle og uforpligtende møder. Dog er Klubbens åbningstider, fra kl 12.00 - 15.00 og mandag frem til kl. 17.00 (Frivillig-info.dk 2016a), en hindring for, at unge flygtninge, der er i skole i dette tidsrum, kan deltage. Samtidig er det en hindring for, at unge, der går på gymnasiet, studerer på en mellemlang uddannelse i Nykøbing Falster eller arbejder, kan deltage. Denne strukturelle barriere kunne imødekommes ved at udvide eller ændre Klubbens åbningstider, så der blev mulighed, at flere unge – igen på tværs af etnicitet – kunne komme forbi, når de havde lyst til og mulighed for det. I DFUNK har frekvensen af aktiviteterne været vekslende, og frivilligruppen har flere gange måtte lukke ned, fordi der ikke var engagement og overskud blandt de

etnisk danske frivillige. Udvidede eller ændrede åbningstider i Klubben og flere sociale aktiviteter i DFUNK vil således kunne bidrage til flere møder i organiserede sociale sammenhænge.

Samtidig udtrykker Wael og Nizar ønske om at etablere kontakt til en etnisk dansk familie, men eftersom der ikke er tilstrækkelig mange familier, der melder sig som kontaktfamilier, har det ikke været muligt at indfri deres ønske. Et alment kendskab til den værdi, en sådan relation kan have for både flygtninge og familier og i sidste ende samfundet kunne måske bidrage til at flere meldte sig med et ønske om at blive kontaktfamilier.

Ahmads interaktion med etniske danskere i frisørsalonen fremstår som meget betydningsfuld for ham. De seneste politiske reguleringer af integrationsloven, har medført et øget fokus på beskæftigelse. Med dette øgede fokus på beskæftigelse er det blevet vedtaget, at jobparate flygtninge skal indgå i virksomhedsrettede tilbud allerede to uger efter, de er blevet boligplaceret i en kommune samt med maksimalt seks uger mellem hvert forløb (UIBM.dk 2016a). For Ahmad har praktikforløbet bidraget positivt, idet det har udviklet hans netværk, bidraget til sproglig udvikling og skabt klarhed om fremtidigt uddannelsesvalg. Dog fremgår det, at interaktionen med kollegaer, og eventuelt kunder, ofte er begrænset i de virksomhedsrettede tilbud, som flygtninge anvises til (Berlingske.dk 2016). På den vis giver beskæftigelse ikke anledning til udvikling af større sprogfærdigheder eller etablering af sociale relationer. Således fremstår det afgørende, at kendskabet til det danske sprog fremmes mest muligt, og derfor er det væsentligt at sikre, at der i de virksomhedsrettede tilbud både indgår gode kontaktmuligheder og muligheder for et sprogligt fællesskab med etniske danskere. Dette vil bidrage til at fremme den sproglige udvikling og dermed forbedre flygtninges nuværende situation og deres fremtidsmuligheder.

Analysen understreger således behovet for interaktion på tværs af etnicitet, og lykkedes dette, da vil det fremme opfyldelsen af integrationslovens formål, som blandt andet sigter mod, at integrationsindsatsen tager “udgangspunkt i den enkelte udlændinges ansvar for sin egen integration” (Socialjura 2016a) samt at “bringe den enkelte udlænding en forståelse for det danske samfunds grundlæggende værdier og normer” (Ibid.). Min analyse peger på, at informanterne forsøger at påtage sig dette ansvar.

Afslutningsvis vil jeg takke – Nizar, Wael, Hussein, Rafiq og Ahmad – for deres villighed til at bruge tid og energi på at indvie os i deres oplevelser i med- og modgang, tanker og drømme. Den største oplevelse i udarbejdelsen af specialet har været at opleve beskrivelsen af de fem unges bestræbelser på at lykkes i en dansk kontekst.

Litteraturliste

Andenæs, Agnes (1991) *Fra undersøkelseobjekt til medforsker? Livsformsintervju med 4-5 åringer* I: Nordisk Psykologi, 1991, Vol. 43 No. 4, Institut for sociologi, Universitet i Oslo

Carsten, Janet (2000) *Introduction: cultures of relatedness* I: Cultures of relatedness, New Approaches to the Study of Kinship, Cambridge University Press

Grünenberg, Kristina (2006) *Is Home where the Heart is, or where I Hang my Hat? Constructing Senses of Belonging among Bosnian Refugees in Denmark*, Ph.d-afhandling, Sociologisk Institut, København

Gullestad, Marianne (2002) *Kapitel 3: Likhetens grenser* I: *Det norske sett med nye øyne*, Universitetsforlaget, 1. udgave.

Hage, Ghassan (1997) *At home in the entrails of the West: Multiculturalism, 'ethnic food' and migrant home-building* I: Grace, Helen, Ghassan Hage, Lesley Johnson, Julie Langsworth & Michael Symonds *Home/World: Communitality, identity and marginality in Sydney's West*. Sydney: Pluto Press

Hulgård, Lars (2002) *Civilsamfund eller social kapital? – En institutionel kritik af Habermas og Putnam inspirerede civilsamfundsteorier*, Dansk Sociologi, årg. 13, vol. 4

Juul, Søren (2012) *Kapitel 4. Hermeneutik* I: Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm (red.) *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori - en indføring*, Hans Reitzels Forlag

Järvinen, Margaretha (2005) *Interview i en interaktionistisk begrebsramme* I: Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (red.) *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv - interview, observationer og dokumenter*, Hans Reitzels Forlag

Koefoed, Lasse & Simonsen, Kirsten (2010) *“Den fremmede”, byen og nationen - om livet som etnisk minoritet*, Roskilde Universitetsforlag

Kvale, Steinar (1997) *Interview: en introduktion til det kvalitative forskningsinterview*, Hans Reitzels Forlag

Kvale, Steinar og Brinkmann, Svend (2009) *Intevju – Introduktion til et håndværk*, 2. udgave, Hans Reitzels Forlag

Larsen, Birgitte Romme (2011) *Ind i Danmark. Skabelse af sted og tilbørsforhold blandt nyankomne flygtningefamilier bosat i mindre danske lokalsamfund*, Ph.d.-afhandling, Institut for Antropologi, Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet

Nannestad, Peter, Gunnar Lind Haase Svendsen & Prof. Gert Tinggaard Svendsen (2008) *Bridge Over Troubled Water? Migration and Social Capital*. *Journal of Ethinc and Migration Studies*, 34:4, 607-631

Nielsen, Jens Carl Ry & Repstad, Pål (1993) *Fra nærhet til distanse og tilbake igjen – Om å analysere sin egen organisasjon* I: Nielsen, J. C. Ry *Anderledes tanker om livet i organisationer*, Nyt fra samfundsvidenskaberne

Olwig, Karen Fog (1998) *Epilogue: Contested Homes: Home-making and the Making of Antrhopology* I: *Migrants of Identity - Perceptions of Home in a World of Movement*, Rapport, Nigel & Dawson, Andrew (red.), Berg

Olwig, Karen Fog (2001) *Researching Global Socio-Cultural Fields: Views from an Extended Field Site* I: Paper presented at Workshop on “Transnational Migration: Comparative Perspectives June 3-July 2 2002, Princeton University

Olwig, Karen Fog & Pærregaard, Karsten (2004) *Netværk. Transnational migration og social sammenhæng* I: *Viden om verden - en grundbog i antropologisk analyse*, Hastrup, Kirsten (red.), Hans Reitzels Forlag

Olwig, Karen Fog & Pærregaard, Karsten (2007) *Integration: Antropologiske perspektiver* I: *Integration: Antropologiske perspektiver*, Olwig, Karen Fog & Pærregaard, Karsten, Museum Tusulanum

Overgaard Hanne & Olwig, Karen Fog (2013) *Introduktion. Familie og slægtskab: antropologiske perspektiver på nære relationer* I: *Familie og slægtskab - Antropologiske perspektiver*, Samfundslitteratur

Pedersen, Marianne Holm (2009) *Practices of Belonging - Ritual Performances and Making of Place and Relatedness among Iraqi Women i Copenhagen*, Ph.D Thesis, Department of Anthropology, Faculty of Social Sciences, University of Copenhagen

Pedersen, Marianne Holm (2007) *Umm Zainabs rejse – fra irakisk middelklasse til flygtning i Danmark: Antropologiske perspektiver I*: Olwig, Karen Fog & Pærregaard, Karsten *Integration: Antropologiske perspektiver*, Museum Tusulanum

Putnam, Robert D. (2000) *Thinking about Social Change in America I*: Putnam, Robert D. *Bowling Alone – The Collapse and Revival of American Community*, New York, Touchstone, Simon & Schuster

Schiller, Nina Glick, Linda Basch & Cristina Blanc-Szanton (1992) *Transnationalism: A New Analytic Framework for Understanding Migration*, Vol. 645, Annals New York Academy of Sciences

Skytte, Marianne (2009) *Kategorisering og kulturopfattelse I*: Schou, Carsten & Pedersen, Carsten: *Samfundet i pædagogisk arbejde. Et sociologisk perspektiv*, København, Akademisk forlag

Tanggaard, Lene & Brinkmann, Svend (2010) *Kvalitative metoder - en grundbog*, Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 3. oplag

Rapporter

COWI (2015) *Befolkningsprognose Guldborgsund kommune 2015 - 2028*, lokaliseret den 28.10.16
http://www.guldborgsund.dk/~media/POLITIK/Politikker_og_strategier/Kommuneplanstrategi/Befolkningsprognose_Guldborgsund_Rapport_2015.ashx

Udlændingestyrelsen (2015a) *Tal og fakta på udlændingeområdet 2015*, lokaliseret den 28.10.16
på https://www.nyidanmark.dk/NR/rdonlyres/EBDF83E7-B151-4B3B-A87C-CC291B29CF14/0/tal_og_fakta_2015.pdf

Internetkilder

Altinget.dk (2015) *Støjbergs flygtninge-annoncer indrykket i Libanon*, lokaliseret den 28.10.16 på
<http://www.alinget.dk/artikel/stoejbergs-flygtninge-annoncer-indrykket-i-libanon>

Berlingske.dk (2016) *Systemet virker ikke- Giv os i stedet tid til at lære sproget, så skal vi nok hjælpe os selv*, lokaliseret den 28.10.11 <http://www.b.dk/nationalt/systemet-virker-ikke-giv-os-i-stedet-tid-til-at-laere-sproget-saa-skal-vi-nok-hja>

Beskæftigelsesministeriet.dk (2015) *Straksindgreb på asylområdet – ny integrationsydelse til nytilkomne udlændinge*, lokaliseret den 28.10.16 på

<http://bm.dk/da/Aktuelt/Pressemeddelelser/Arkiv/2015/07/Straksindgreb%20paa%20asylomraadet%20-%20ny%20integrationsydelse%20til%20nytilkomne%20udlaendinge.aspx>

Denoffentlige.dk (2015) *Affolkning: Også større landsbyer rammes*, lokaliseret den 28.10.16 på

<http://www.denoffentlige.dk/affolkning-ogsaa-stoerre-landsbyer-rammes>

DFUNK.dk (2016) *Ung-til-ung hæfte*, lokaliseret den 28.10.16 på

http://www.dfunk.dk/fileadmin/uploads/billeder/Dfunk_billeder/PDF/UUhæfte%20til%20web.pdf

Fri-villiginfo.dk (2016a) *Flerkulturelt Center*, lokaliseret den 28.10.16 på [http://www.fri-](http://www.fri-villig.info/Medlemmer/Alfabetisk/F/Flerkulturelt-Center)

[villig.info/Medlemmer/Alfabetisk/F/Flerkulturelt-Center](http://www.fri-villig.info/Medlemmer/Alfabetisk/F/Flerkulturelt-Center)

Fri-villiginfo.dk (2016b) *Lektiecaféen*, lokaliseret den 28.10.16 på [http://www.fri-](http://www.fri-villig.info/Medlemmer/Alfabetisk/L/Lektiecafeen)

[villig.info/Medlemmer/Alfabetisk/L/Lektiecafeen](http://www.fri-villig.info/Medlemmer/Alfabetisk/L/Lektiecafeen)

Jyllands-posten.dk (2015) *Nu skal København også modtage flygtninge*, lokaliseret den 28.10.16 på

<http://jyllands-posten.dk/indland/kbh/ECE8295334/nu-skal-koebenhavn-ogsaa-modtage-flygtninge/>

Kommunen.dk (2015) *Kommuner melder pas til flere flygtninge*, lokaliseret den 28.10.16 på

<http://kommunen.dk/kommuner-melder-pas-til-flere-flygtninge/>

Nyidanmark.dk (2014) *Kommunekvoter 2014*, lokaliseret den 28.10.16 på

https://www.nyidanmark.dk/da-dk/Statistik/visiteringskvoter/Kommunekvoter_2014.htm

Nyidanmark.dk (2015) *Kommunekvoter 2015*, lokaliseret den 28.10.16 på

https://www.nyidanmark.dk/da-dk/Statistik/visiteringskvoter/kommunekvoter_2015.htm

Nyidanmark.dk (2016a) *Justering af landstallet for 2016*, lokaliseret den 01.11.16 på

[https://www.nyidanmark.dk/da-](https://www.nyidanmark.dk/da-dk/nyheder/nyheder/udlaendingestyrelsen/2016/justering_landstal_2016.htm)

[dk/nyheder/nyheder/udlaendingestyrelsen/2016/justering_landstal_2016.htm](https://www.nyidanmark.dk/da-dk/nyheder/nyheder/udlaendingestyrelsen/2016/justering_landstal_2016.htm)

Nyidanmark.dk (2016b) *Asyl*, lokaliseret den 28.10.16: <https://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/asyl/>

Socialjura.dk (2016a) *Lov om integration af udlændinge i Danmark (integrationsloven)*, lokaliseret den 28.10.16 på http://www.socialjura.dk/content-storage/love/love/integrationslov/?fb_locale=da_DK

Socialjura.dk (2016b) *Skrivelse om orientering om ændringer af integrationsloven m.v. som følge af vedtagelse af lovforslag L 189 i Folketinget den 3. juni 2016*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://www.socialjura.dk/content-storage/regler/2016/skr-9782-af-276-2016/>

Socialjura.dk (2016c) *Skrivelse om lov om ændring af lov om aktiv socialpolitik, integrationsloven og forskellige andre love (Udvidelse af personkredsen for modtagelse af integrationsydelse m.v.)*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://www.socialjura.dk/content-storage/regler/2016/skr-9780-af-96-2016/>

UIBM.dk (2015) *Faktaark - Opholdstilladelser til flygtninge*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/filer/nyheder-2015/ny-asylpakke/faktaark-opholdstilladelser-til-flygtninge.pdf>

UIBM.dk (2016a) *Integrationsprogrammet*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/arbejdsomrader/Integration/integrationsprogrammet>

UIBM.dk (2016b) *Boligplacering af nyankomne flygtninge*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/arbejdsomrader/Integration/boligplacering-af-nyankomne-flygtninge>

UIBM.dk (2016c) *Bedre rammer for at modtage og integrere flygtninge*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/filer/nyheder-2016/aftaletekst-bedre-rammer-for-at-modtage-og-integrere-flygtninge.pdf>

UIBM.dk (2016d) *Flygtninge bliver boende i deres første bopælskommune*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/nyheder/nyhedsbrevet-integration-i-tal/Nr-1-1-marts-2016/flygtninge-bliver-boende-i-deres-forste-bopaelskommune>

UIBM.dk (2016e) *Integrationskontrakt og integrationserklæring*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/arbejdsomrader/Integration/integrationskontrakt-og-integrationserklaering>

UIBM.dk (2016f) *Erklæring om integration og aktivt medborgerskab i Danmark*, lokaliseret den 28.10.16 på <http://uibm.dk/file/integration/integrationskontrakt-og-integrationserklaering/integrationserklaering-dansk.pdf>

Bilag

B1: Folketidende (2015) *Politisk flertal for at tage imod flere flygtninge*, 04.02.15. 141 årg. nr. 29, uge 26

B2: Interviewguide til faktisk interview med kommunalt ansatte

B3: Interviewguide til kvalitative interviews med flygtninge

B4: Hussein: Interview med Hussein

B5: Nizar: Interview med Nizar

B6: Rafiq: Interview med Rafiq

B7: Wael: Interview med Wael

B8: Ahmad: Interview med Ahmad